

Julkisen talouden ylivaalikautinen tavoite 2027–2033

Valtioneuvoston julkaisu 2026:17

Julkisen talouden ylivaalikautinen tavoite 2027–2033

Finanssipoliittinen parlamentaarinen työryhmä

Valtioneuvosto Helsinki 2026

Julkaisujen jakelu

Distribution av publikationer

**Valtioneuvoston
julkaisuarkisto Valto**

Publikations-
arkivet Valto

julkaisut.valtioneuvosto.fi

Valtioneuvosto

Valtiovarainministeriö

This publication is copyrighted. You may download, display and print it for your own personal use.
Commercial use is prohibited.

ISBN pdf: 978-952-383-112-4

ISSN pdf: 2490-0966

Taitto: Valtioneuvoston hallintoyksikkö, Julkaisutuotanto

Helsinki 2026

Julkisen talouden ylivaalikautinen tavoite 2027–2033

Valtioneuvoston julkaisuja 2026:17

Julkaisija Valtioneuvosto

Yhteisötekijä Finanssipoliittinen parlamentaarinen työryhmä
Kieli suomi

Sivumäärä 85

Tiivistelmä

Eduskuntaryhmien enemmistö hyväksyi parlamentaarisen sopimuksen julkisen talouden hoitamisesta 14.10.2025. Valtioneuvosto asetti 30.10.2025 finanssipoliittisen parlamentaarisen työryhmän valmistelemaan kansallisen finanssipoliittisen lainsäädännön mukaiset rahoitusasematavoitteet. Tässä raportissa asetetaan ylivaalikautinen tavoite vuosille 2027–2033 ja alustava vaalikauden tavoite vuodelle 2031. Vaalikauden tavoite päivitetään joulukuussa 2026. Molemmat tavoitteet asetetaan muodollisesti vaalikauden 2027–2031 ensimmäisessä julkisen talouden suunnitelmassa.

Työryhmä on sopinut, että EU:lle toimitettavaan keskipitkän aikavälin suunnitelmaan haetaan sopeutuskauden pidennystä neljästä seitsemään vuoteen. Lisäksi työryhmä on sopinut, että ylivaalikautinen tavoite vuosille 2027–2033 on keskimäärin noin -3 % ja alustava vaalikauden tavoite vuodelle 2031 olisi -2,0–2,5 % valtion ja paikallishallinnon yhteenlasketulle rahoitusasemalle suhteessa BKT:hen. Eriävän mielipiteen jätti Vasemmistoliitto.

Asiasanat kansantalous, julkinen talous, julkinen velka, finanssipoliittikka

ISBN PDF 978-952-383-112-4

ISSN PDF 2490-0966

Julkaisun osoite <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-383-112-4>

Det valperiodsövergripande målet för de offentliga finanserna 2027–2033

Statsrådets publikationer 2026:17

Utgivare Statsrådet

Utarbetad av Den finanspolitiska parlamentariska arbetsgruppen
Språk finska **Sidantal** 85

Referat

En majoritet av riksdagsgrupperna godkände det parlamentariska avtalet om skötseln av de offentliga finanserna den 14 oktober 2025. Statsrådet tillsatte den 30 oktober 2025 en finanspolitisk parlamentarisk arbetsgrupp för att bereda saldomålen enligt den nationella finanspolitiska lagstiftningen. I denna rapport uppställs det valperiodsövergripande målet för 2027–2033 och ett preliminärt valperiodsmål för året 2031. Valperiodsmålet uppdateras i december 2026. Båda målen fast-ställs formellt i den första planen för de offentliga finanserna för valperioden 2027–2031.

Arbetsgruppen har kommit överens om att man i den medelfristiga planen som ska lämnas till EU ska ansöka om förlängning av anpassningsperioden från fyra till sju år. Dessutom har gruppen kommit överens om att det valperiodsövergripande målet för 2027–2033 i genomsnitt är ungefär -3 % och valperiodsmålet är -2,0–2,5 % för statens och lokalförvaltningens sammanlagda saldo i förhållande till BNP. Vänsterförbundet lämnade en avvikande mening.

Nyckelord samhällsekonomi, offentliga finanser, offentlig skuld, finanspolitik

ISBN PDF 978-952-383-112-4 **ISSN PDF** 2490-0966

URN-adress <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-383-112-4>

The inter-parliamentary target for public finances 2027–2033

Publications of the Finnish Government 2026:17

Publisher Finnish Government

Group author Parliamentary Working Group on Fiscal Policy

Language Finnish

Pages

85

Abstract

The majority of the parliamentary groups adopted the Parliamentary Pact for Fiscal Policy on 14 October 2025. On 30 October 2025, the Government appointed a Parliamentary Working Group on Fiscal Policy to prepare the budgetary position targets required under the new national fiscal legislation. This report sets the inter-parliamentary target for the period of 2027–2033 and a preliminary government-term target for the year 2031. The government-term target will be updated in December 2026. Both targets will be formally set in the first General Government Fiscal Plan of the 2027–2031 parliamentary term.

The working group has agreed in the medium-term plan to be submitted to the EU an extension of the adjustment period from four to seven years will be applied for. It also agreed that the inter-parliamentary target for the period of 2027–2033 is an average of about -3 per cent and the government-term target for 2031 would be between -2.0 to -2.5 per cent for the combined nominal budgetary position of central and local government in relation to GDP. The Left Alliance submitted a dissenting opinion.

Keywords national economy, general government finances, general government debt, fiscal policy

ISBN PDF 978-952-383-112-4

ISSN PDF

2490-0966

URN address <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-383-112-4>

Sisältö

	Esipuhe	8
1	Yhteenveto	10
2	Ylivaalikautinen rahoitusasematavoite 2027–2033 ja vaalikauden rahoitusasematavoite vuodelle 2031	11
3	Kansallisen ja EU-lainsäädännön finanssipolitiikalle asettamat reunaehdot	15
	Kansallinen lainsäädäntö.....	15
	EU-lainsäädäntö.....	22
	Ennaltaehkäisevä osa.....	22
	Korjaava osa.....	24
	Poikkeuslausekkeet.....	25
	EU:n finanssipoliittiset säännöt ja Suomi.....	26
4	Taloustilanne ja julkisen talouden kehitys	28
	Suomen talouden ongelma on heikko kasvu.....	29
	Julkisen talouden alijäämä on kasvanut liialliseksi.....	33
	Suomi on noussut korkean velan maaksi.....	34
	Yhteisvaluutan merkitys.....	36
	Menorakenne ja tulorakenne – mistä alijäämäisyys johtuu.....	36
	Ikääntyminen kasvattaa julkisia menoja – myös puolustus- ja korkomenot kasvavat.....	37
	Tulorakenteen muutos – välittömien verojen rooli pienentynyt, työeläkemaksujen osuus kasvanut.....	40
	Valtionhallinnon menoihin kohdistuu merkittäviä paineita lähivuosina.....	41
	Hyvinvointialueiden menot kasvavat palkankorotusten ja palvelutarpeen kasvun vuoksi.....	45
	Sote-uudistus ei poistanut kuntien tulojen ja menojen rakenteellista epätasapainoa.....	46
5	Rahoitusasematavoitteita koskevat esimerkkilaskelmat	48
	Skenaarioiden taustaoletukset.....	48
	Skenaariolaskelmat.....	50
	Skenaariolaskelmien tuloksista.....	52

Liitteet	57
Liite 1 Parlamentaarinen sopimus julkisen talouden hoitamisesta	57
Liite 2 Työn tuottavuuden kasvu on ollut heikkoa	62
Liite 3 Suomen julkisen talouden velkaantumiskehityksen taustalla olevat tekijät	64
Liite 4 Julkisyhteisöjen varat ja vastuut	68
Liite 5 Laskelmien taustaoletukset ja joitakin herkkyystarkasteluja	69
Liite 6 Parlamentaarisen työryhmän kokouksissa kuullut asiantuntijat ja saadut kirjalliset lausunnot	79
Liite 7 Eriävä mielipide	81
Lähteet	85

ESIPUHE

Eduskuntaryhmien enemmistö hyväksyi parlamentaarisen sopimuksen julkisen talouden hoitamisesta 14.10.2025. Valtioneuvosto asetti 30.10.2025 finanssipoliittisen parlamentaarisen työryhmän valmistelemaan kansallisen finanssipoliittisen lainsäädännön mukaiset rahoitusasematavoitteet. Asettamispäätöksen mukaisesti ylivaalikautinen tavoite vuosille 2027–2033 ja vaalikauden rahoitusasematavoite vuodelle 2031 asetetaan parlamentarisessa työryhmässä helmikuun 2026 loppuun mennessä, vaalikauden tavoitetta päivitetään joulukuussa 2026 ja molemmat tavoitteet asetetaan muodollisesti vaalikauden 2027 ensimmäisessä julkisen talouden suunnitelmassa. Työryhmän toimikausi on 31.10.2025 – 21.4.2027.

Työryhmän puheenjohtajana toimii kansanedustaja Ville Valkonen (Kok.) ja varapuheenjohtajana kansanedustaja Joonas Räsänen (SDP). Työryhmän jäsenet ovat kansanedustaja Karoliina Partanen (Kok.), kansanedustaja Ville Vähämäki (PS), kansanedustaja Jani Mäkelä (PS), kansanedustaja Nasima Razmyar (SDP), kansanedustaja Markus Lohi (Kesk.), kansanedustaja Anne Kalmari (Kesk.), kansanedustaja Saara Hyrkkö (Vihr.), kansanedustaja Hanna Sarkkinen (Vas.), kansanedustaja Henrik Wickström (RKP), kansanedustaja Peter Östman (KD) sekä kansanedustaja Harry Harkimo (Liik.). Varajäseninä ovat kansanedustaja Martin Paasi (Kok.), kansanedustaja Vilhelm Junnila (PS), kansanedustaja Lauri Lyly (SDP), kansanedustaja Eeva Kalli (Kesk.), kansanedustaja Atte Harjanne (Vihr.), kansanedustaja Minja Koskela (Vas.), Frederik Guseff (RKP), Jukka Palokangas (KD) sekä Iina Ilmarinen (Liik.).

Parlamentaarisen työryhmän sihteeristö toimii valtiovarainministeriössä ja siihen kuuluvat finanssineuvos, yksikön päällikkö Marketta Henriksson, talouspolitiikan koordinaattori Lauri Kajanoja, finanssineuvos, yksikön päällikkö Marja Paavonen sekä finanssineuvos, yksikön päällikkö Jenni Pääkkönen.

Työryhmä on kuullut kokouksissaan ja kolmessa julkisessa kuulemistilaisuudessa useita kotimaisia ja ulkomaisia asiantuntijoita. Lisäksi työryhmä pyysi kirjallisia lausuntoja ja järjesti 14.11.2025 – 15.12.2025 avoimen kuulemiskierroksen julkisen talouden vahvistamisesta, kasvupolitiikasta ja velkakestävyyydestä. Luettelo lausunnon antaneista tahoista on tämän väliraportin liitteenä ja lausunnot on julkaistu

verkossa työryhmän hankesivoilla tai lausuntopalvelussa. Työryhmä on käsitellyt lausunnoissa esitettyjä näkökohtia väliraporttia laatiessaan ja hyödyntää niitä myös jatkotyössään.

Helsingissä 20 päivänä helmikuuta 2026

Ville Valkonen, puheenjohtaja Joona Räsänen, varapuheenjohtaja

Karoliina Partanen Ville Vähämäki

Jani Mäkelä Nasima Razmyar

Markus Lohi Anne Kalmari

Saara Hyrkkö Henrik Wickström

Peter Östman Harry Harkimo

Eriävän mielipiteen jätti Vasemmistoliitto (liite 7).

Hanna Sarkkinen

1 Yhteenveto

Eduskuntaryhmien enemmistö hyväksyi parlamentaarisen sopimuksen julkisen talouden hoitamisesta 14.10.2025. Valtioneuvosto asetti 30.10.2025 finanssipoliittisen parlamentaarisen työryhmän valmistelemaan kansallisen finanssipoliittisen lainsäädännön mukaiset rahoitusasematavoitteet. Ylivaalikautinen tavoite vuosille 2027–2033 sekä alustava vaalikauden tavoite vuodelle 2031 asetetaan tämän raportin luvussa 2. Vaalikauden tavoite päivitetään joulukuussa 2026. Molemmat tavoitteet asetetaan muodollisesti vaalikauden 2027 ensimmäisessä julkisen talouden suunnitelmassa.

Sekä kansallinen että EU-lainsäädäntö asettavat rajoitteita finanssipoliittiselle tavoitteenasettelulle. Kansallisessa lainsäädännössä finanssipoliittinen laki (laki julkisen talouden hoitamisesta, 1440/2025) ja EU-lainsäädännössä perussopimus sekä vakaus- ja kasvusopimus ohjaavat julkisen talouden tavoitteen asettelua. Talouspolitiikan arviointineuvosto seuraa kansallisten sääntöjen ja komissio sekä neuvosto EU-sääntöjen noudattamista. Tavoitteen asettamista ohjaava kansallinen ja EU-lainsäädäntö esitetään luvussa 3.

Suomen talouskehitys on jäänyt viime vuosikymmeninä selvästi jälkeen monista verrokkimaista. Julkisen talouden alijäämä on kasvanut voimakkaasti ja Suomi joutui EU:n liiallisen alijäämän menettelyyn tammikuussa 2026. Suomen velka on nousut EU-maiden korkeimpien joukkoon.

Velkaantumisen taustalla ovat rakenteelliset tekijät, minkä lisäksi kriisit ovat kasvattaneet velkasuhdetta. Väestön ikääntyminen on lisännyt julkisia menoja ja aiheuttaa niihin myös tulevaisuudessa kasvupainetta. Velkaantuminen kasvattaa korkomenoja ja turvallisuusympäristön muutos sekä Nato-sitoumukset puolustusmenoja. Hidas talouskasvu ei tuota riittävästi tuloja julkiseen talouteen. Ilman uusia toimia alijäämät pysyvät suurina ja velkaantuminen jatkuu nopeana. Rahoitusasematavoitteiden asettamista perusteleva talouden ja julkisen talouden tilanne kuvaillaan tarkemmin luvussa 4.

Luvussa 5 esitetään neljä vaihtoehtoista laskelmaa, joiden avulla rahoitusasematavoitteiden kokoluokkaa on hahmoteltu. Laskelmat perustuvat voimassaoleviin EU:n finanssipoliittisiin sääntöihin ja tuoreimpiin talousennusteisiin. Ennusteiden tai sääntöjen mahdollisilla muutoksilla olisi vaikutuksia laskelmiin. Talousennusteisiin ja niiden pohjalta tehtäviin laskelmiin liittyvää epävarmuutta on kuvattu tarkemmin raportin liitteessä 4. Näiden lisäksi raportin liitteissä on esitetty tehtyjen valintojen kannalta muuta oleellista materiaalia kuten laskelmien keskeisiä taustaoletuksia.

2 Ylivaalikautinen rahoitusasematavoite 2027–2033 ja vaalikauden rahoitusasematavoite vuodelle 2031

Finanssipoliittinen parlamentaarinen työryhmä on sopinut, että EU:lle toimitettavaan keskipitkän aikavälin suunnitelmaan haetaan sopeutuskauden pidennystä neljästä seitsemään vuoteen.

Finanssipoliittinen parlamentaarinen työryhmä on sopinut, että yli-vaalikautinen tavoite vuosille 2027–2033 on keskimäärin noin -3 % valtion- ja paikallishallinnon yhteenlasketulle rahoitusasemalle suhteessa BKT:hen.

Vaalikauden tavoitetta vuodelle 2031 tarkistetaan joulukuussa 2026. Nyt asetettava alustava vaalikauden tavoite vuodelle 2031 on -2 – -2,5 % valtion- ja paikallishallinnon yhteenlasketulle rahoitusasemalle suhteessa BKT:hen.

Tavoitteet ovat sopusoinnussa sen kanssa, mitä valtiovarainministeriön tämänhetkisten laskelmien mukaan EU:n finanssipoliittisten sääntöjen noudattaminen tarkoittaisi seuraavalla vaalikaudella. Laskelmat perustuvat valtiovarainministeriön talven 2025 ennusteeseen ja niihin liittyy epävarmuuksia. Laskelmat päivittyvät useaan otteeseen ennen vuotta 2027.

Työryhmä pitää perusteltuna, että mahdollinen ennakoitua nopeampi talouskasvu käytetään lähtökohtaisesti velkasuhteen nopeampaan alentamiseen ja että valtioneuvosto käynnistää laajan valmistelun talouspolitiikan pitkän aikavälin päätösten tukemiseksi. Julkisen talouden vahvistaminen kannattaa jaksottaa ja kohdistaa huolellisen valmistelun jälkeen siten, että se haittaa talouskasvua ja kestävää yhteiskuntakehitystä mahdollisimman vähän.

Finanssipoliittisen lain 3 §:n mukaan julkisen talouden hoitoa ohjataan valtioneuvoston asettamilla valtion- ja paikallishallinnon yhteenlaskettua nimellistä rahoitusasemaa koskevilla tavoitteilla. Rahoitusasematavoitteiden tulee täyttää finanssipoliittisessa laissa ja EU-lainsäädännössä mainitut edellytykset, joita käsitellään tarkemmin luvussa 3, sekä perustua valtiovainministeriön riippumattomaan makrotalousennusteeseen. Julkista taloutta koskevan parlamentaarisen sopimuksen¹ mukaisesti lain 3 § mukaiset rahoitusasematavoitteet valmistelee parlamentaarinen työryhmä.

Ylivaalikautinen kahdeksan vuoden tavoite asetetaan vaalikauden puoliväliin mennessä keskimääräisenä rahoitusasemana tulevalle kahdeksan vuoden ajanjaksolle. Ylivaalikautinen tavoite varmistaa tavoitteen asetannan pitkäjänteisyyden, kun tavoitteeseen sitoudutaan ylivaalikautisesti. Ylivaalikautisen tavoitteen avulla myös vältetään tavoitteen asetannan epävakaas ja epäjatkuvuuskohtat.

Parlamentaarisen sopimuksen mukaisesti ensimmäinen ylivaalikautinen tavoite asetetaan poikkeuksellisesti kahdeksan vuoden sijaan vuosille 2027–2033. Finanssipoliittisen parlamentaarisen työryhmän asettamispäätöksen mukaisesti vuoteen 2033 yltävä ylivaalikautinen tavoite asetetaan parlamentaarisessa työryhmässä helmikuun 2026 loppuun mennessä ja muodollisesti vaalikauden 2027 ensimmäisessä julkisen talouden suunnitelmassa. Ylivaalikautinen tavoite voidaan tällä kertaa asettaa ”noin” muodossa, koska tavoitteen muodolliseen asettamiseen julkisen talouden suunnitelmassa syksyllä 2027 on huomattavasti aikaa ja samalla siirtymäsäännösten mukaisesti vaalikauden tavoitetta ei aseteta sopusoinnussa ylivaalikautisen tavoitteen kanssa. Finanssipoliittinen parlamentaarinen työryhmä päivittää ylivaalikautista tavoitetta seuraavan vaalikauden puolivälissä, keväällä 2029, ja päivitetty tavoite asetetaan muodollisesti sen kevään julkisen talouden suunnitelmassa.

Vaalikauden neljän vuoden tavoite asetetaan vaalikauden alussa vaalikauden viimeiselle vuodelle. Finanssipoliittisen parlamentaarisen työryhmän asettamispäätöksen mukaisesti vaalikauden rahoitusasematavoite vuodelle 2031 asetetaan parlamentaarisessa työryhmässä helmikuun 2026 loppuun mennessä ja sitä

1 <https://www.eduskunta.fi/FI/tiedotteet/Documents/Parlamentaarinen%20sopimus%20julkisen%20talouden%20hoitamisesta%2014102025.pdf>

päivitetään joulukuussa 2026, jolloin myös EU-komission syksyn 2026 talousennusteeseen perustuva viiteura² on käytettävissä. Tavoite asetetaan muodollisesti vaalikauden 2027 ensimmäisessä julkisen talouden suunnitelmassa.

Vuonna 2031 astuu voimaan finanssipoliittisen lain ns. ennakkovaroitussäännös, jonka mukaan koko julkisen talouden kuluva tai seuraava vuoden arvioidun rahoitusaseman tulisi olla parempi kuin -2,5 % suhteessa BKT:hen. Sekä valtioneuvosto että talouspolitiikan arviointineuvosto ottavat ennakkovaroitussäännöksen huomioon arvioissaan vuodesta 2031 alkaen. Nyt päätetty vaalikauden rahoitusasematavoitteen taso, -2--2,5 %, johtaa koko julkisen talouden alijäämään, joka on parempi kuin 2,5 %. Näin ollen vuonna 2031 aloittava hallitus ei joutuisi välittömästi ryhtymään julkisen talouden vakautta ja kestävyyttä korjaaviin toimenpiteisiin.

Kukin hallitus päättää toimista vaalikauden rahoitusasematavoitteen saavuttamiseksi ja EU:n finanssipoliittisten sääntöjen noudattamiseksi. Parlamentaarisena sopimuksena päätösten tulee perustua valtiovarainministeriön riippumattomasti laadittuihin vaikutusarvioihin toimien julkisen talouden vaikutuksista. Ministeriön kykyä laaja-alaisiin vaikutusarvioihin vahvistetaan ja kehitetään. Finanssipoliittisen lain mukaan vaalikauden ensimmäisessä julkisen talouden suunnitelmassa tulee ilmoittaa toimet, joilla vaalikauden tavoite saavutetaan. EU:lle toimitettavan keskipitkän aikavälin suunnitelman ei tarvitse sisältää toimia nettomenopolun noudattamiseksi, mutta sopeutuskauden pidennystä perustelevista rakenteellisista uudistuksista ja investoinneista tulee esittää vaikutusarviot. Suomi joutuu vuosina 2026–2028 raportoimaan EU:lle kahdesti vuodessa tekemistään toimista liiallisen alijäämän korjaamiseksi, ts. korjaavan nettomenopolun noudattamiseksi ja julkisen talouden alijäämän saattamiseksi alle kolmen prosentin viitearvon.

Rahoitusasematavoitteiden asettamisen lähtökohtana on EU:lle kesällä 2027 toimitettavassa keskipitkän aikavälin suunnitelmassa määriteltävä nettomenopolku, jossa hyödynnettäisiin mahdollisuutta sopeutuskauden pidennykseen. Seitsemän vuoden sopeutuskautta pidetään perusteltuna ottaen huomioon merkittävät sopeutustarpeet, joita Suomen kasvavan velka-asteen kääntäminen laskuun edellyttää. Lisäksi tarve kasvattaa puolustusmenoja, myös EU:n vuoteen 2028 päättyvän puolustuspoikkeuslausekkeen jälkeen, puoltaa seitsemän vuoden sopeutuskauden

2 Viiteuralla tarkoitetaan monivuotista nettomenojen uraa, jonka komissio esittää jäsenvaltioiden kanssa käytävän vuoropuhelun pohjaksi, jos julkinen velka suhteessa bruttokansantuotteeseen on yli 60 % tai jos julkisen talouden alijäämä suhteessa bruttokansantuotteeseen on yli 3 % jäsenvaltioiden valmistellessa kansallisia keskipitkän aikavälin suunnitelmiaan.

käyttöä. Sopeutuskauden pidennyksen perusteena käytettävät rakenteelliset uudistukset ja investoinnit perustuvat EU:n maakohtaisiin suosituksiin, jotka hyväksytään EU:n neuvostossa heinäkuussa 2026.

Rahoitusasematavoitteet perustuvat valtiovarainministeriön talven 2025 ennusteeseen ja tämänhetkisiin laskelmiin EU-velvoitteiden edellyttämästä julkisen talouden vahvistamisesta seuraavalla vaalikaudella. Lisäksi on huomioitu, että EU-velvoitteiden mukaisesti julkisen talouden vahvistaminen ei voi olla takapainotteista.

Lopullinen vaalikauden tavoite vuodelle 2031 tarkennetaan joulukuussa 2026. Nyt sovittuun alustavaan vaalikauden tavoitteeseen pääseminen edellyttää VM:n talven 2025 ennusteen perusteella tehtyjen laskelmien mukaan noin 8–11 miljardin euron yhteenlaskettua julkisen talouden vahvistamista vuoteen 2031 mennessä. Laskelmiin liittyy huomattavaa epävarmuutta ja ne päivittyvät useaan otteeseen ennen vuotta 2027.

Eriävän mielipiteen jätti Vasemmistoliitto (liite 7).

3 Kansallisen ja EU-lainsäädännön finanssipoliitikalle asettamat reunaehdot

Sekä kansallinen että EU-lainsäädäntö asettavat rajoitteita finanssipoliittiselle tavoitteenasettelulle. Kansallisessa lainsäädännössä finanssipoliittinen laki (laki julkisen talouden hoitamisesta, 1440/2025) ja EU-lainsäädännössä perussopimus sekä vakaus- ja kasvusopimus ohjaavat julkisen talouden tavoitteen asettelua. Talouspolitiikan arviointineuvosto seuraa kansallisten sääntöjen ja komissio sekä neuvosto EU-sääntöjen noudattamista.

Kansallinen lainsäädäntö

Eduskuntaryhmien enemmistö hyväksyi 14.10.2025 parlamentaarisen sopimuksen julkisen talouden hoitamisesta (liite 1). Sopimuksen tavoite on varmistaa hyvinvointiyhteiskunnan rahoituksen kestävyys pitkäjänteisellä ylivaalikautisella sitoumuksella ja menettelyillä.

Vuoden 2026 alusta voimaan tulleen finanssipoliittisen lain 3 §:n mukaan julkisen talouden hoitoa ohjataan valtioneuvoston asettamilla valtion- ja paikallishallinnon yhteenlaskettua nimellistä rahoitusasemaa koskevilla tavoitteilla. Vaalikauden neljän vuoden tavoite asetetaan vaalikauden alussa vaalikauden viimeiselle vuodelle. Ylivaalikautinen tavoite asetetaan vaalikauden puoliväliin mennessä keskimääräisenä rahoitusasemana tulevalle kahdeksan vuoden ajanjaksolle.

Tavoitteen asetannassa on huomioitava seuraavat reunaehdot:

1. rahoitusasematavoitteet on asetettava siten, että ne edistävät EU:n alijäämää ja velkaa koskevien viitearvojen noudattamista;
2. rahoitusasematavoitteet on asetettava siten, että ne täyttävät vähintään EU:lle vaalikauden alussa toimitettavan keskipitkän aikavälin suunnitelman mukaiset sitoumukset, ts. noudattavat nettomenopkua;

3. vaalikauden rahoitusasematavoite on asetettava siten, että se edistää ylivaalikautisen rahoitusasematavoitteen saavuttamista; ja
4. ylivaalikautinen rahoitusasematavoite on asetettava siten, että julkisyhteisöjen velan suhteessa bruttokansantuotteeseen arvioidaan laskevan kahdeksan seuraavaa kalenterivuotta kattavan tarkastelujakson aikana kohti julkisen talouden pitkän aikavälin velkatavoitetta keskimäärin vähintään 0,75 prosenttiyksikköä vuosittain tai pysyvän tavoitetta pienempänä, ellei 1 tai 2 kohdassa edellytetä tätä vaativamman rahoitusasematavoitteen asettamista.

Vaalikauden alussa nimitettävä finanssipoliittinen parlamentaarinen työryhmä valmistelee tavoitteet ja muodollisesti ne asetetaan vaalikauden ensimmäisessä julkisen talouden suunnitelmassa, jossa myös esitetään toimenpiteet vaalikauden tavoitteen saavuttamiseksi. Tavoitteiden asettamisen aikataulu vaalikauden tavoitteen asettamiseksi vuodelle 2031 on esitetty kuviossa 1. Vaalikauden tavoite ja sitä koskeva korjausmekanismi muodostavat Suomen kansallisen finanssipoliittisen säännön.

Kuvio 1. Rahoitusasematavoitteiden asettamisen aikataulu vuosina 2026–2027

Lähde: Valtiovarainministeriö

Siirtymäsäännöksen mukaan ensimmäiset, vuonna 2027 asetettavat rahoitus-
asematavoitteet asetetaan huomioiden ainoastaan reunaehdot 1 ja 2, ts. ainoas-
taan EU-lainsäädännöstä tulevien velvoitteiden mukaisesti. Tämä tarkoittaa myös,
että 3 §:n 4 momentin³ asettamishetkeä koskeva poikkeuslauseke ei päde, koska se
mahdollistaa poikkeamisen vain reunaehdoista 3 ja 4, jotka eivät tällä hetkellä ole
voimassa. Samasta syystä myöskään parlamentaarisen sopimuksen poikkeuksellisia
kriisitilanteita koskeva kirjaus⁴ ei ole merkityksellinen seuraavalla vaalikaudella.

3 Finanssipoliittisen lain 3 §:n 2 momentin 3 ja 4 kohdassa säädetyistä ehdoista voidaan poiketa väliaikaisesti poikkeuksellisissa kriisitilanteissa, joihin valtioneuvosto ei voi vaikuttaa ja joilla on merkittävä vaikutus julkiseen talouteen, edellyttäen, että poikkeaminen ei vaaranna julkisen talouden kestävyyttä pitkällä aikavälillä. Jäljempänä 7 §:ssä tarkoitettu finanssipoliittikan valvoja tekee arvion poikkeamiselle esitetystä perusteista, poikkeamisen kestosta ja suuruudesta sekä tämän vaikutuksesta julkisen talouden kestävyyteen.

4 Parlamentaarisen sovun mukaisesti Suomea kohtaavan merkittävän, yllättävän ja poikkeuksellisen kriisin olosuhteissa parlamentaarisessa kokouksessa voidaan sopia, että tämän sopimuksen kansallisista reunaehdoista poiketaan väliaikaisesti.

Kuvio 2. Kansallisen lainsäädännön voimaantulo

Lähde: Valtiovarainministeriö

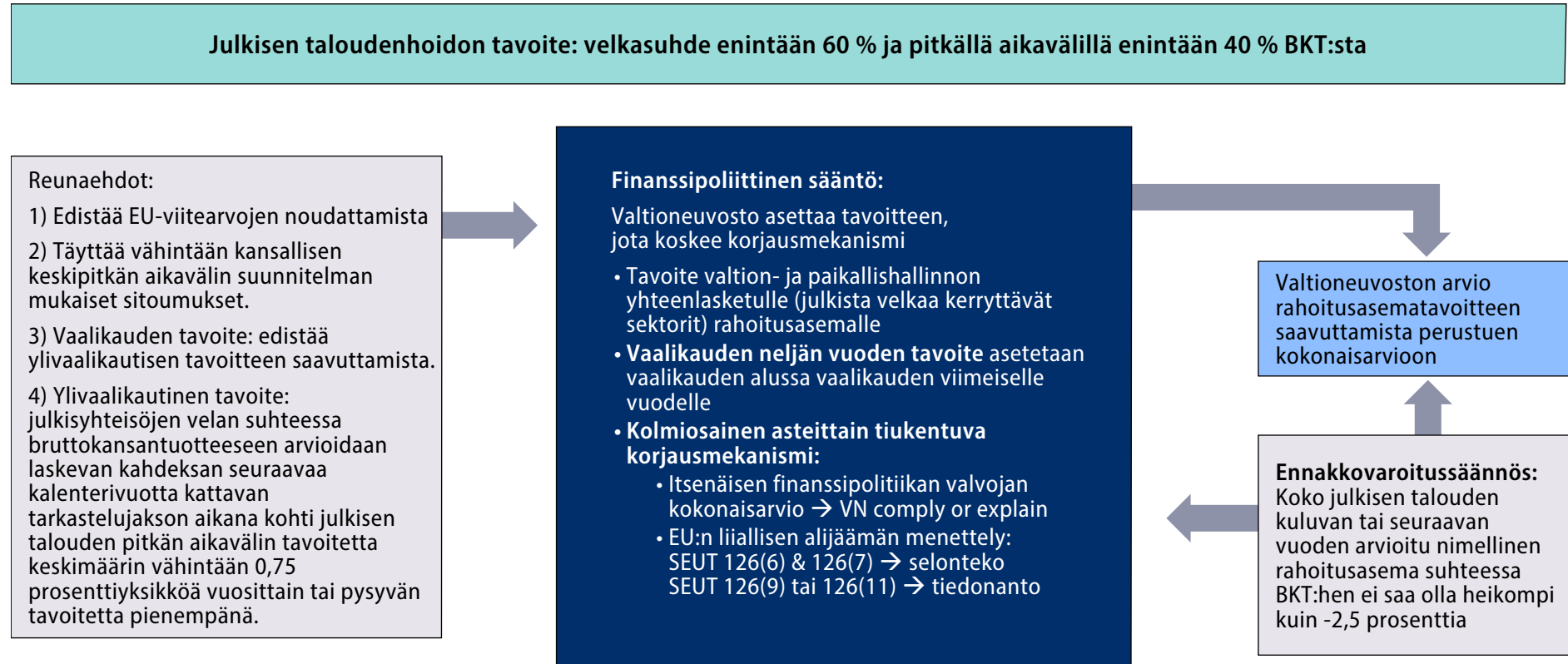
Kansallisena itsenäisenä finanssipolitiikan valvojana toimiva talouspolitiikan arviointineuvosto tekee säännöllisesti kokonaisarvion vaalikauden tavoitteen saavuttamisesta, ml. onko valtioneuvosto tehnyt julkisen talouden suunnitelmassa yksilöidyt tai niitä julkistaloudelliselta vaikutukseltaan vastaavat toimenpiteet. Kokonaisarviossa huomioidaan muun muassa suhdannetilanne ja EU:ssa voimassa olevat poikkeuslausekkeet, joten lainsäädännössä ei ole valvontavaihetta koskevia poikkeuslausekkeitä. Tavoitteen saavuttamisen ja toimien riittävyyden lisäksi talouspolitiikan arviointineuvoston valvontaan kuuluu ns. ennakkovaroitussäännös, jonka mukaisesti tarkastellaan, onko koko julkisen talouden arvioitu alijäämä yli 2,5 % kuluvana tai seuraavana vuonna suhteessa bruttokansantuotteeseen.

Jos talouspolitiikan arviointineuvosto katsoo kokonaisarvionsa perusteella, että vaalikauden tavoitetta ei saavuteta eikä tavoitteesta poikkeamiselle ole hyväksyttäviä perusteita, arviointineuvosto toimittaa hallitukselle arvion tarvittavien korjaavien toimenpiteiden laajuudesta ja aikataulusta. Hallituksen täytyy tehdä päätös ja esitellä toimet, jotka toteutetaan poikkeaman korjaamiseksi. Jos toimiin ei ryhdytä, hallituksen täytyy selittää julkisesti kahden kuukauden kuluessa, miksi toimia ei tehdä.

Korjausmekanismin kaksi muuta osaa liittyvät EU:n liiallisen alijäämän menettelyyn (Excessive Deficit Procedure, EDP), jonka kulkua selostetaan alla, ja ne sisältävät eduskunnalle annettavan selonteon tai tiedonannon.

Kansallinen finanssipoliittinen sääntö on esitetty tiivistetysti kuviossa 3.

Kuvio 3. Kansallinen finanssipoliittinen sääntö

Lähde: Valtiovarainministeriö

EU-lainsäädäntö

EU-lainsäädäntö, erityisesti perussopimus sekä vakaus- ja kasvusopimus, asettavat puitteet julkisen talouden hoidolle jäsenvaltioissa. Perussopimuksesen artikloista erityisesti 126 ja 121, joiden mukaan jäsenvaltiot välttävät liiallisia julkisen talouden alijäämiä ja koordinoivat talouspolitiikkaansa, ovat keskeisiä. EU:n finanssipoliittisia sääntöjä koskeva uudistettu lainsäädäntö astui voimaan 30.4.2024.

Ennaltaehkäisevä osa

Vakaus- ja kasvusopimuksen ennaltaehkäisevän osan, jota koskeva asetus korvattiin uudistuksessa kokonaan uudella, keskiössä ovat kansalliset keskipitkän aikavälin (finanssipoliittis-rakenteelliset) suunnitelmat ja niissä asetettava nettomenopolku. Neuvosto hyväksyy keskipitkän aikavälin suunnitelmat, jotka tehdään vaalikauden pituudesta riippuen neljäksi tai viideksi vuodeksi. Nettomenopolku ilmaistaan nimellisten nettoperusmenojen⁵ kasvuna ja se määritetään lähtökohtaisesti neljän vuoden sopeutuskauden⁶ oletuksella. Sopeutuskautta on mahdollista pidentää seitsemään vuoteen, mikäli jäsenvaltio sitoutuu merkittävään uudistus- ja investointikokonaisuuteen⁷, jonka tulee olla suhteessa jäsenvaltion julkisen velan ja keskipitkän aikavälin kasvun haasteisiin. Keskipitkän aikavälin suunnitelmissa ei tarvitse esittää vielä toimia, joilla nettomenopolkua noudatetaan pois lukien sopeutuskauden pidennyksen perusteeksi esitetty uudistus- ja investointikokonaisuus, jonka osalta on esitettävä vaikutusarviot.

-
- 5 Nettomenoilla tarkoitetaan julkisia menoja ilman korkomenoja, harkinnanvaraisia tulo-
puolen toimenpiteitä, unionin ohjelmista aiheutuvia menoja, jotka katetaan täysin uni-
onin rahastoista saatavilla tuloilla, unionin rahoituksen piiriin kuuluvien ohjelmien
yhteisrahoituksesta johtuvia kansallisia menoja sekä työttömyysetuusmenojen suhdan-
teesta johtuvia osatekijöitä sekä kertaluontoisia ja muita väliaikaisia toimenpiteitä.
 - 6 Sopeutuskaudella tarkoitetaan ajanjaksona, jonka kuluessa jäsenvaltion julkisen talou-
den sopeuttaminen tapahtuu ja joka kattaa neljän vuoden kauden tai pidentämisen
tapauksessa neljän vuoden kauden sekä enintään kolmen vuoden lisäkauden.
 - 7 Uudistus- ja investointikokonaisuuden tulee yhdessä arvioituna parantaa kasvua ja
resilienssipotentiaalia kestäväällä tavalla perustuen uskottaviin ja maltillisiin oletuk-
siin, tukea julkisen talouden kestävyttä julkisen talouden vahvistuessa rakenteellisesti
keskipitkällä aikavälillä mitattuna esimerkiksi alemmilla julkisilla menoilla suhteessa
bruttokansantuotteeseen tai korkeammilla julkisilla tuloilla suhteessa bruttokansan-
tuotteeseen, ottaa huomioon asianmukaiset maakohtaiset suositukset ja unionin yhtei-
set painopisteet sekä varmistaa, että kansallisesti rahoitettujen julkisten investointien
taso kokonaisuudessaan suunnitelman aikana on suurempi kuin keskipitkän aikavälin
taso ennen suunnitelmaa.

Nettomenopolun asettamista rajoittaa komission viiteura⁸. Viiteura pohjautuu komission velkakestävyysanalyysin perusteella tehtyihin laskelmiin ja komissio tekee laskelmat neljän ja seitsemän vuoden sopeutuskausille. Perusvaatimuksena on, että julkisen talouden velkasuhde on sopeutuskauden päättyessä keskipitkällä aikavälillä laskussa, pysyy uskottavasti laskevalla uralla tai säilyy 60 prosentin viitearvon alapuolella.⁹ Lisäksi viiteura varmistaa, että ennustettu julkisen talouden alijäämä saadaan sopeutuskauden aikana laskettua alle 3 prosentin viitearvon ja pysyy sen alapuolella keskipitkällä aikavälillä.¹⁰ Viiteuraa koskevat alijäämäturvalauseke¹¹ ja velkaturvalauseke¹². Nettomenopolku voi kuitenkin olla perustelluista syistä vähemmän vaativa kuin viiteura. Nettomenopolku pysyy lähtökohtaisesti samana suunnitelmakauden aikana, ellei maa joudu liiallisen alijäämän menetteilyyn tai pyydä uutta viiteuraa esimerkiksi hallituksen vaihdoksesta johtuen.

-
- 8 Viiteuralla tarkoitetaan monivuotista nettomenojen uraa, jonka komissio esittää jäsenvaltioiden kanssa käytävän vuoropuhelun pohjaksi, jos julkinen velka suhteessa bruttokansantuotteeseen on yli 60 prosenttia tai jos julkisen talouden alijäämä suhteessa bruttokansantuotteeseen on yli 3 prosenttia, jäsenvaltioiden valmistellessa kansallisia keskipitkän aikavälin suunnitelmiaan.
 - 9 Perusvaatimuksen lisäksi velkasuhteen on laskettava kolmessa vaihtoehtoisessa deterministisessä stressiskenaariossa. Niitä ovat skenaariot matalammasta rakenteellisesta perusjäämästä, heikommasta korko-kasvu-erotuksesta sekä rahoitusmarkkinastressistä, joita kaikkia tarkastellaan sopeutuskauden jälkeiseltä ajanjaksolta. Lisäksi velan on laskettava viitenä sopeutuskautta seuraavana vuotena vähintään 70 % todennäköisyydellä. Tämän stokastisen analyysin pohjana on 10000 historiallisiin jakauksiin perustuvaa shokkia, jotka liittyvät julkisen talouden rahoitusasemaan, talouskasvuun, korkoihin ja valuuttakursseihin.
 - 10 Viiteuran on lisäksi varmistettava, että julkisen talouden sopeutus on suunnitelman aikana pääsääntöisesti samansuuruista joka vuosi koko sopeutuskauden ajan, lukuun ottamatta ensimmäisiä suunnitelmia koskevia poikkeuksia. Oletuksena viiteuran määrittämisessä on, että muita julkisen talouden toimenpiteitä ei toteuteta sopeutuskauden jälkeen.
 - 11 Viiteuran tulee varmistaa, että julkisen talouden sopeutus jatkuu tarvittaessa, kunnes alijäämä saavuttaa riittävän turvamarginaalin alijäämäviitearvoon (marginaali: rakenteellisesti 1,5 % suhteessa BKT:hen). Rakenteellisen perusjäämän vuotuinen parannus vaaditun marginaalin saavuttamiseksi tulee olla 0,4 % suhteessa BKT:hen (0,25 % suhteessa BKT:hen, jos sopeutumisjaksoa pidennetään).
 - 12 Viiteuran tulee varmistaa julkisen velan ennustettu lasku vuosittain sopeutusperiodin aikana keskimäärin (vertailukohtana joko viiteuran alkua edeltävä vuosi tai viimeinen vuosi liiallisen alijäämän menettelyssä) vähintään 1 prosenttiyksikkö suhteessa BKT:hen, kun julkisen velan suhde BKT:hen on yli 90 % tai 0,5 prosenttiyksikköä suhteessa BKT:hen, kun julkisen velan suhde BKT:hen on 60–90 %.

Ennaltaehkäisevän osan noudattamisen seurannassa tarkastellaan vain nettomenopolkua. Komissio seuraa kumuloituneita poikkeamia nettomenopolulta kontrollitilin¹³ avulla. Kontrollitilin toiminta määritellään tarkemmin joulukuussa 2025 hyväksytyissä käytännesäännöissä¹⁴. Jäsenvaltiot, joissa julkinen velka ylittää 60 prosentin viitearvon, voivat joutua velkakriteerin rikkoutumisen perusteella käynnistettävään liiallisen alijäämän menettelyyn (ns. velka-EDP) todetun nettomenopolusta poikkeamisen johdosta.

Korjaava osa

Jäsenvaltio on vakaus- ja kasvusopimuksen korjaavassa osassa, jos se on liiallisen alijäämän menettelyssä. Liiallisen alijäämän menettely voi käynnistyä joko alijäämä- ja/tai velkakriteerin rikkoutumisen perusteella, jos:

- a. ennakoitu tai toteutunut julkistalouden alijäämä suhteessa bruttokansantuotteeseen ylittää viitearvon, paitsi
 - jos alijäämä on pienentynyt merkittävästi ja jatkuvasti tasolle, joka on lähellä viitearvoa¹⁵, taikka
 - jos viitearvon ylittäminen on vain poikkeuksellista¹⁶ ja väliaikaista¹⁷ ja alijäämä pysyy lähellä viitearvoa;
- b. julkisen velan suhde bruttokansantuotteeseen ylittää viitearvon, ottamatta lukuun tapauksia, joissa velkasuhde pienenee riittävästi ja lähestyy riittävän nopeasti viitearvoa. Uudistuneiden sääntöjen mukaan riittävä velkasuhteen alenemisvauhti määritellään neuvoston hyväksymällä nettomenopolulla pysymisen kautta.

13 Kontrollitilillä (tai valvontatilillä) tarkoitetaan tietoja jäsenvaltion nettomenojen kertyneistä havaituista poikkeamista neuvoston asettamalta nettomenopolulta ylös- ja alaspäin.

14 <https://www.consilium.europa.eu/media/zlbeojkz/st16230en25-002.pdf>

15 Viitearvon ylitystä on yleensä pidetty vähäisenä alijäämän ollessa korkeintaan 3,5 % BKT:sta.

16 Korjaavaa osaa koskevan asetuksen (1467/97) 2 artiklan mukaan viitearvon ylitys on poikkeuksellista, jos se johtuu euroalueen tai koko unionin talouden vakavasta taantumasta tai poikkeuksellisista olosuhteista, joiden olemassaolo on todettu ennaltaehkäisevää osaa koskevan asetuksen (2024/1263) 25 tai 26 artiklan mukaisesti.

17 Viitearvon ylitys on väliaikainen korjaavaa osaa koskevan asetuksen (1467/97) 2 artiklan mukaan, jos komission ennusteet julkistalouden kehityksestä osoittavat, että alijäämä ei enää ylitä viitearvoa talouden vakavan taantumien tai poikkeuksellisten olosuhteiden päätyttyä.

Liiallisen alijäämän menettely käynnistyy komission tekemällä ns. artiklan 126 kohdan 3 mukaisella raportilla, jossa arvioidaan alijäämä ja/tai velkakriteerin täyttymistä. Jos komissio päätyy siihen johtopäätöksen, että alijäämä- ja/tai velkakriteeri ei täyty, komissio tekee ehdotuksen neuvoston päätökseksi liiallisen alijäämän olemassaolosta sekä suositukset neuvoston suosituksiksi liiallisen alijäämän tilanteen korjaamiseksi.

Sekä alijäämän että velan perusteella käynnistyvissä EDP-menettelyissä ainoa seurattava muuttuja on korjaava nettomenopolku, ts. EDP-menettelyssä ei seurata esimerkiksi nimellisen tai rakenteellisen alijäämän kehitystä tai korjausvuotta. Komissio tekee korjaavan nettomenopolun määrittämiseksi velkakestävyysanalyysin, jota koskee lainsäädännöstä tuleva minimisopeutus. Tämä on velkakriteerin rikkoutumisen perusteella käynnistetyssä menettelyssä (velka-EDP) vähintään yhtä vaativa kuin voimassa olevan suunnitelman nettomenopolku ja alijäämäkriteerin rikkoutumisen perusteella käynnistetyssä menettelyssä (alijäämä-EDP) ehtona on lisäksi vähintään 0,5 % BKT:sta rakenteellinen korjaus (siirtymäaikana 2025–2027 huomioidaan korkomenot).

Jos jäsenvaltio poikkeaa korjaavalta nettomenopolulta¹⁸, komissio tekee kokonaisarvion, jonka pohjalta komissio ja neuvosto voivat tehdä päätöksen, että maa ei ole ryhtynyt tuloksellisiin toimiin. Päätös ei-tuloksellisista toimista, joka voisi johtaa menettelyn etenemiseen aina sakkoihin saakka, tehdään vain toteumatietoihin perustuen. Jos korjaavalla nettomenopolulla on pysytty, menettely "laitetaan lepäämään" (seuranta jatkuu).

Poikkeuslausekkeet

Vakaus- ja kasvusopimuksen ennaltaehkäisevää osaa koskevan asetuksen (2024/1263) 25 artiklan (yleinen poikkeuslauseke) mukaan jos euroalueen tai koko unionin talous joutuu vakavaan taantumaan, neuvosto voi komission analyysiin perustuvasta komission suosituksesta antaa pääsääntöisesti neljän viikon kuluessa suosituksen, jolla sallitaan jäsenvaltioille poikkeaminen neuvoston asettamalta nettomenopolultaan edellyttäen, että tämä ei vaaranna julkisen talouden kestävyttä keskipitkällä aikavälillä.

18 Kaikki poikkeamat johtavat kokonaisarvioon. Poikkeamat, jotka ylittävät raja-arvot 0,3 % BKT:sta vuosittain tai 0,6 % BKT:sta kumulatiivisesti, tarkoittavat vahvaa ennakkolettamaa, että tuloksellisiin toimiin ei ole ryhdytty.

26 artiklan (kansallinen poikkeuslauseke) mukaan jäsenvaltio voi pyytää neuvostoa aktivoimaan kansallisen poikkeuslausekkeen, mikäli poikkeuksellisilla olosuhteilla, joihin jäsenvaltio ei voi vaikuttaa, on merkittävä vaikutus jäsenvaltion julkiseen talouteen edellyttäen, ettei poikkeaminen vaaranna julkisen talouden kestävyyttä keskipitkällä aikavälillä. Kansallisen poikkeuslausekkeen ollessa voimassa jäsenvaltio voi poiketa neuvoston asettamalta nettomenopolulta tietyin edellytyksin. Jos poikkeukselliset olosuhteet jatkuvat, neuvosto voi asianomaisen jäsenvaltion pyynnöstä ja komission suosituksesta pidentää poikkeuslausekkeen voimassaoloa enintään yhdellä vuodella kerrallaan.

Komissio julkaisi 19.3.2025 tiedonannon, jossa se ehdotti koordinoitua kansallisen poikkeuslausekkeen aktivointia halukkaiden jäsenvaltioiden toimesta puolustusmenojen kasvattamisen mahdollistamiseksi. Kansallisella poikkeuslausekkeella mahdollistettaisiin jäsenvaltioille väliaikainen poikkeaminen neuvoston hyväksymältä nettomenopolulta 2025–2028 tai korjaavalta nettomenopolulta, jos jäsenvaltio on liiallisen alijäämän menettelyssä. Puolustuspoikkeuslauseke huomioidaan jälkikäteen, kun arvioidaan nettomenopolun tai korjaavan nettomenopolun noudattamista. Lisäksi komissio ja neuvosto voivat jättää päättämättä liiallisen alijäämän olemassaolosta, jos kansallinen poikkeuslauseke on aktivoitu puolustuksen perusteella ja jos 3 prosentin viitearvon ylitys selittyy puolustusmenojen kasvulla. Poikkeuslausekkeen jousto rajataan soveltamisalaltaan puolustusinvestointeihin ja -menoihin ja sen enimmäismääräksi on ilmoitettu 1,5 prosenttia suhteessa bruttokansantuotteeseen vuosittain, ilman turvalausekkeiden huomiointia. Vertailuvuosi puolustusmenojen kasvulle olisi 2021.

EU:n finanssipoliittiset säännöt ja Suomi

Suomi haki huhtikuussa 2025 kansallisen poikkeuslausekkeen aktivointia kasvaneiden puolustusmenojen johdosta osana neuvoston käynnistämää koordinoitua aktivointia. Perusteena olivat kiireinen tarve kasvattaa puolustusinvestointeja, muuttunut turvallisuusympäristö sekä sen aiheuttamat laajat negatiiviset taloudelliset vaikutukset. Neuvosto hyväksyi heinäkuussa 2025 kansallisen poikkeuslausekkeen aktivoinnin vuosille 2025–2028.¹⁹

19 <https://eur-lex.europa.eu/eli/C/2025/3966/oj>

Suomi siirtyi tammikuussa 2026 vakaus- ja kasvusopimuksen korjaavaan osaan neuvoston hyväksytyä Suomea koskevan liiallisen alijäämän päätöksen. Suomelle hyväksytyyn suosituksen mukaan Suomen tulee varmistaa, että nettomenojen kumulatiivinen kasvu ei ylitä 1,3 prosenttia vuonna 2026, 1,5 prosenttia vuonna 2027 ja 1,8 prosenttia vuonna 2028, jolloin alijäämä tulisi myös jälleen saada alle viitearvon.²⁰ Puolustuspoikkeuslauseke otetaan huomioon korjaavan nettomenopolun noudattamista arvioitaessa. Puolustusmenojen huomiointi puolustuspoikkeuslausekkeen sallimalla tavalla aiheuttanee sen, että alijäämä ei alita 3 prosenttia vuonna 2028 mutta nettomenopolun noudattaminen varmistaa sen, että lisäaikaa liiallisen alijäämän korjaamiseksi voidaan saada.

Suomi raportoi korjaavista toimistaan ensimmäistä kertaa huhtikuun 2026 loppuun mennessä ja tämän jälkeen puolen vuoden välein. Komission ensimmäinen arvio tehokkaisuuteen toimiin ryhtymisestä saadaan kesäkuun alussa. Vain toteumatietoihin perustuneesta arviosta voisi olla seurauksena menettelyn eteneminen.

20 Suomen EDP on ensimmäinen, joka käynnistetään kesken suunnitelmakauden, joten tulkinnat tältä osin ovat selvinneet vasta helmikuussa. Lisäksi tavanomaisesta poiketen Suomen kohdalla EDP käynnistyi tammikuussa, jolloin toteumatietoja menettelyä edeltävältä vuodelta ei ole käytettävissä, toisin kuin heinäkuussa käynnistyvien menettelyjen kohdalla. Korjaavan nettomenopolun noudattamisen seuraamiseksi perustettavan korjaavan valvontatilin perusvuodeksi asetetaan siten vuosi 2024 eli viimeinen vuosi, jolta on olemassa toteumatietoja. Neuvoston suositus Suomen korjaavaksi nettomenopoluksi perustuu komission syksyn 2025 ennusteeseen. Vuoden 2025 julkisten menojen toteumatietojen selvityksessä, kirjataan mahdollinen poikkeama suhteessa tähän ennusteeseen korjaavalle valvontatilille. Tämä poikkeama kumuloituu seuraaville vuosille ja tulee huomioiduksi näin ollen korjaavan nettomenopolun noudattamisen tarkastelussa vuosina 2026–2028.

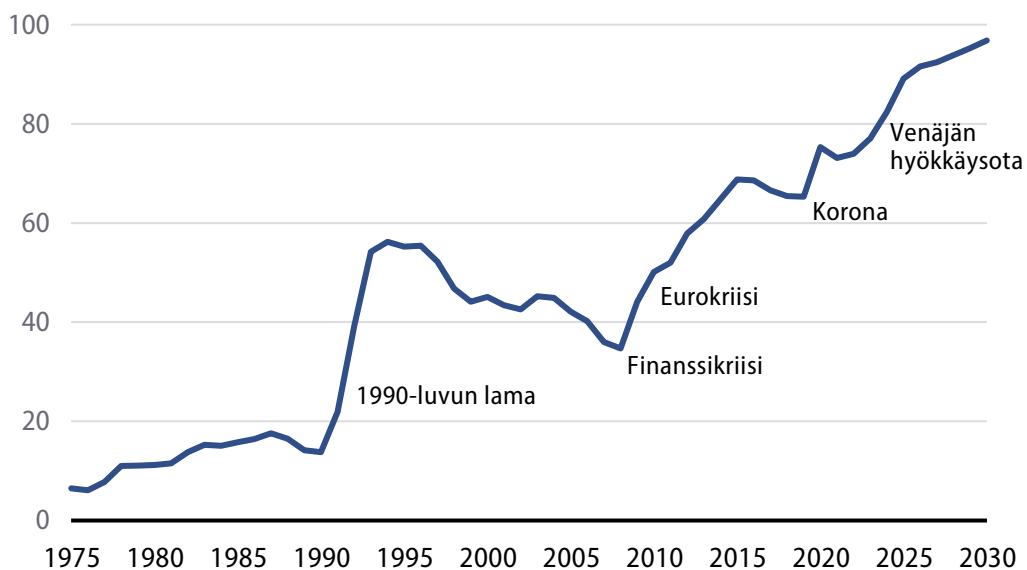
4 Taloustilanne ja julkisen talouden kehitys

Suomen talouskehitys on jäänyt viime vuosikymmeninä selvästi jälkeen monista verrokkimaista. Julkisen talouden alijäämä on kasvanut voimakkaasti ja Suomi joutui EU:n liiallisen alijäämän menettelyyn tammikuussa 2026. Suomen velka on noussut EU-maiden korkeimpien joukkoon.

Velkaantumisen taustalla ovat rakenteelliset tekijät, minkä lisäksi kriisit ovat kasvattaneet velkasuhdetta. Väestön ikääntyminen on lisännyt julkisia menoja ja aiheuttaa niihin myös tulevaisuudessa kasvupainetta. Toisaalta hidaskasvu ei tuota riittävästi tuloja julkiseen talouteen. Velkaantuminen kasvattaa korkomenoja ja turvallisuusympäristön muutos sekä Nato-sitoumukset puolustusmenoja. Ilman uusia toimia alijäämät pysyvät suurina ja velkaantuminen jatkuu.

Suomen julkinen talous on velkaantunut nopeasti 2020-luvulla. Kansainvälistä finanssikriisiä edeltäneeseen aikaan verrattuna velkasuhde on yli kaksinkertaistunut. Valtiovarainministeriön ennusteen mukaan velkasuhteen kasvu myös jatkuu vuosikymmenen loppuun ja vielä sen jälkeenkin, ilman uusia sopeutustoimia.

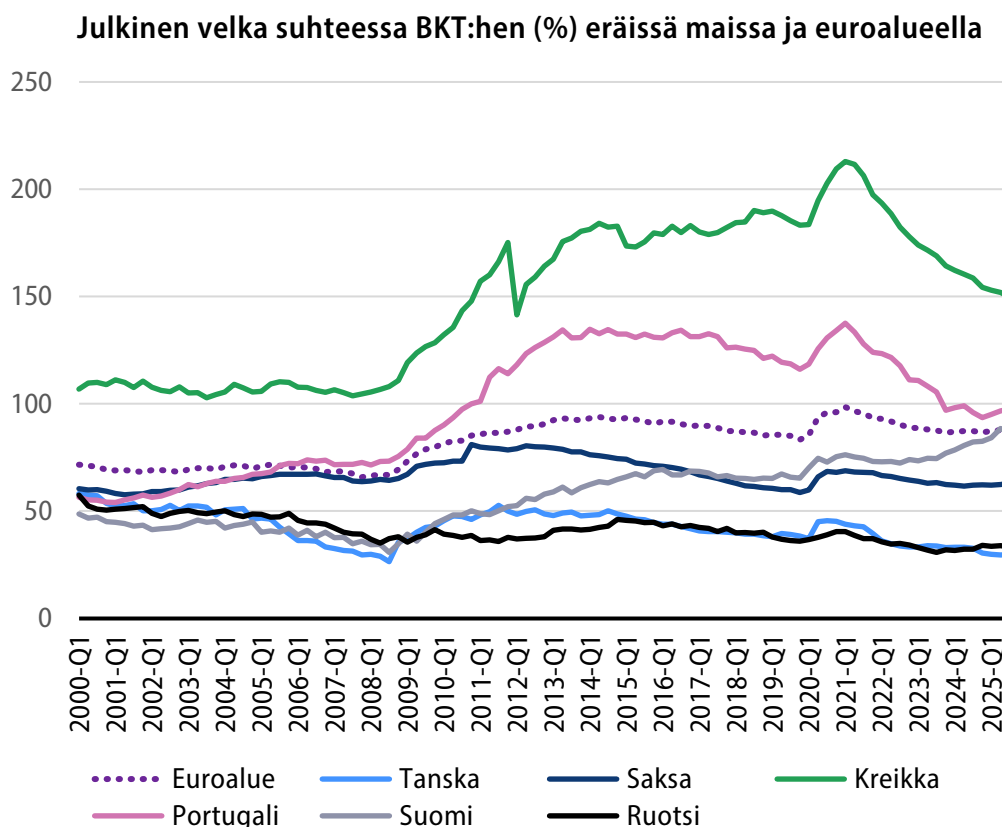
Kuvio 4. Julkisen velan suhde BKT:hen v. 1975–2030

Lähde: Valtiovarainministeriö, Tilastokeskus

Suomen velkasuhde on noussut yli Suomen keskeisten vertailumaiden (kuvio 5) samalla kun entisissä kriisimaissa velkaantuminen on alentunut.

Kuvio 5. Julkinen velka suhteessa BKT:hen (%) eräissä maissa ja euroalueella

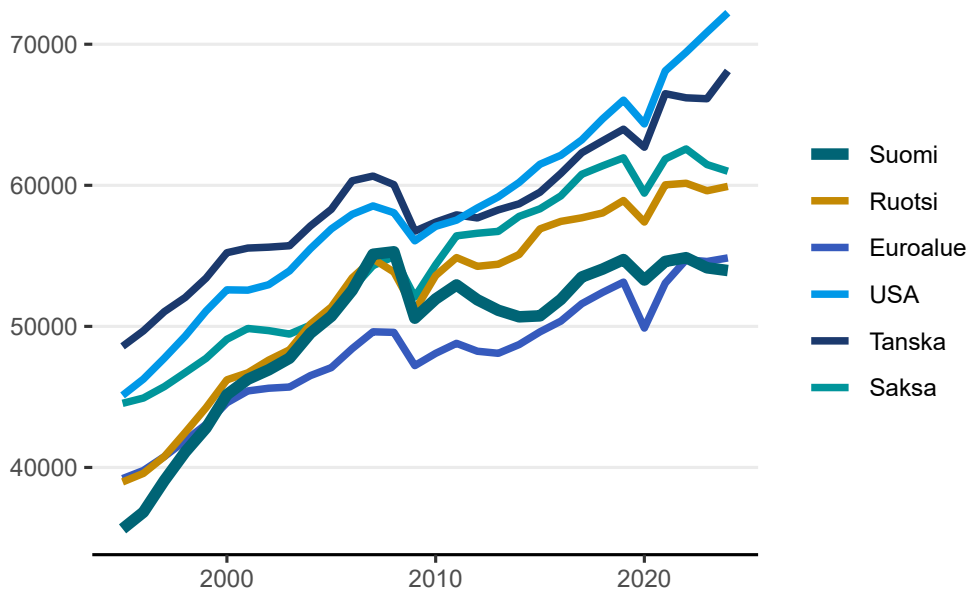

Lähde: Valtiovarainministeriö, Tilastokeskus, Macrobond

Suomen talouden ongelma on heikko kasvu

Suomen talouskehitys on jäänyt viime vuosikymmeninä selvästi jälkeen monista verrokkimaista. Bruttokansantuote (BKT) henkeä kohden on kasvanut hitaammin kuin useimmissa kehittyneissä talouksissa, erityisesti verrattuna Yhdysvaltoihin ja muihin Pohjoismaihin. Kansainvälisen finanssikriisiin asti Suomen talous kasvoi vielä verrokkimaita nopeammin ja oli ostovoimakorjattuna Ruotsin ja Saksan tasoa. Sen jälkeen kasvu on ollut selvästi heikompaa, ja vuonna 2024 Suomen BKT henkeä kohden oli ostovoimakorjattuna jo alle euroalueen keskimääräisen tason (Kuvio 6).

Kuvio 6. BKT henkeä kohden (\$, ostovoimakorjattuna vuoden 2020 hinnoin) vuosina 1995–2024.

Lähde: OECD, Tuottavuuslautakunta.

Suomen talouden rakenteellisenä ongelmana on ollut vaikea työn tuottavuuden kehitys lähes koko finanssikriisin jälkeisen ajan. Työn tuottavuuden kasvu hidastui laajasti länsimaissa, mutta Suomen kehitys on ollut vielä tätä yleistä heikkenemistä heikompaa. Kansainvälisen finanssikriisin aikana tuotannon pudotus oli Suomessa syvempi kuin useimmissa verrokkimaissa, ja sen jälkeen kasvu on ollut pääsääntöisesti hitaampaa. Tuottavuuskehitystä ja sen taustatekijöitä on avattu tarkemmin liitteessä 2.

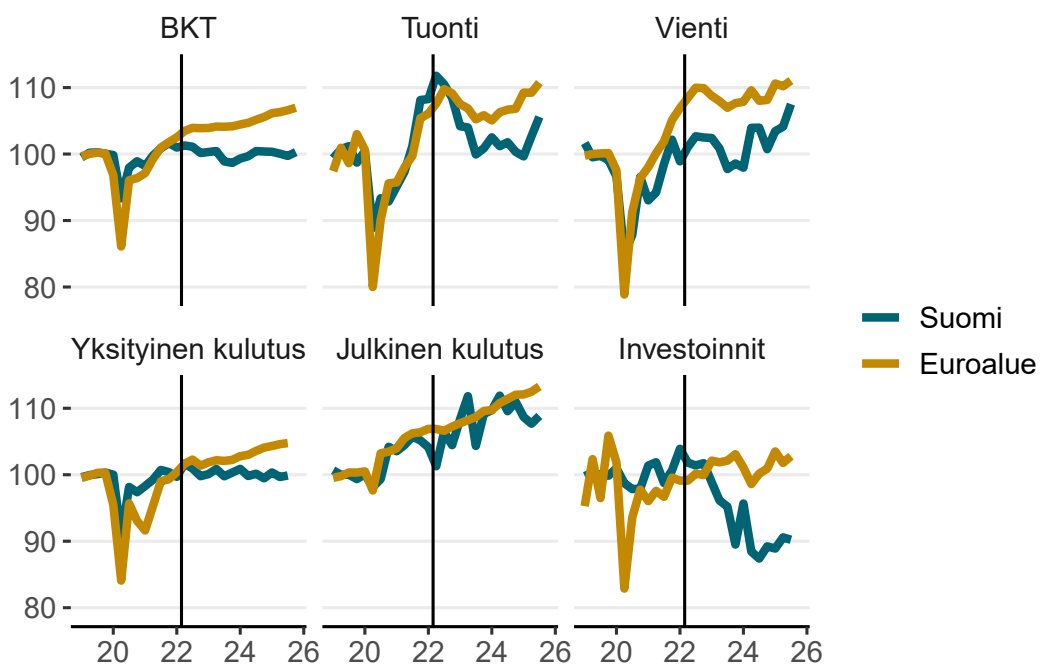
Pidemmän aikavälin rakenteellisten ongelmien lisäksi Suomen talouskehitystä ovat jarruttaneet Venäjän hyökkäyssota Ukrainassa ja sen suurelta osin aikaansaama hintojen ja korkojen nousu. Suomessa negatiiviset vaikutukset kerrannaisvaikutuksineen ovat olleet selvästi suuremmat kuin euroalueella keskimäärin. Tämä on johtunut sekä Venäjän läheisyydestä että ennen kaikkea Suomen asuntoluottojen korkojen sidonnaisuudesta lyhyisiin korkoihin.

Pääosin heikko talouskehitys on koskenut kotimaan taloutta, sillä suora vaikutus ulkomaankauppaan on lopulta ollut rajallinen. Kokonaisuudessa ulkomaankaupan nettovaikutus BKT:n kasvuun on ollut positiivinen myös hyökkäyssodan alkamisen jälkeen.

Heikoin kehitys on ollut rakentamisessa ja yksityisessä kulutuksessa. Rakentamista, ennen muuta asuntorakentamista, vähensi korkojen nousu, joka välittyi Suomessa selvästi nopeammin asuntomarkkinoille ja rakentamiseen kuin euroalueella keskimäärin. Suomen asuntorakennusinvestointien lasku on ollut hyvin samanlainen kuin Ruotsissa, jossa myös asuntoluotot on Suomen tapaan pääosin sidottu lyhyisiin korkoihin.

Yksityisen kulutuksen kasvun pysäytti hintojen ja korkojen nousu sekä epävarmuuden lisääntyminen. Korkojen laskusta ja inflaation hidastumisesta huolimatta kulutuksen kasvu ei ole käynnistynyt, koska taloudellinen ja geopoliittinen epävarmuus on pysynyt suurena, asuntojen hintojen lasku on vähentänyt kotitalouksien varallisuutta ja julkisen talouden sopeutustoimet ovat heikentäneet reaalitulojen kasvua ja odotuksia tulojen kasvusta. Sopeutustoimet ovat myös vähentäneet julkista kulutusta.

Kuvio 7. BKT:n ja muiden huoltotase-erien kehitys 2019–Q3/2025, indeksi 2019 = 100. Pystyviiva on Venäjän hyökkäyssodan alkamisen ajankohta.

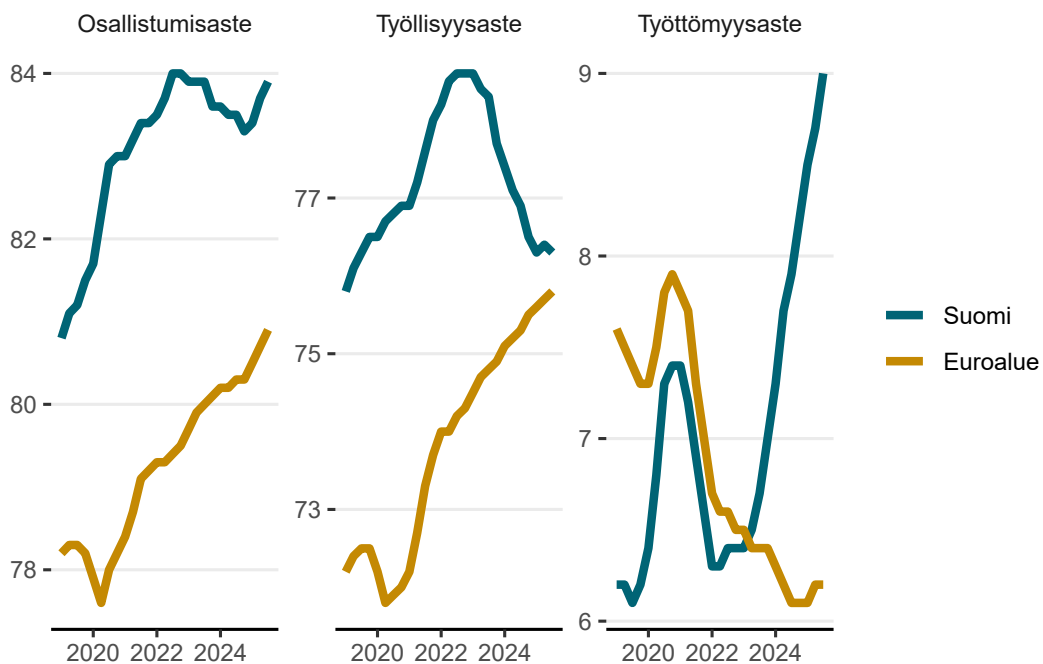
Lähde: Eurostat, VM.

Selvästi muuta euroaluetta heikompi tuotannon kehitys on viime vuosina näkynyt myös työmarkkinoilla. Työllisyys on Suomessa vähentynyt 2023 alusta lähtien, kun euroalueella keskimäärin työllisyys on ollut koronakriisin jälkeen koko ajan kasvussa.

Työllisyys ja työtunnit kääntyivät Suomessa laskuun 2023 alusta lähtien, kun euroalueella keskimäärin työllisyys on ollut koronakriisin jälkeen koko ajan kasvussa. Viimeisen noin vuoden aikana työllisyyden ja työtuntien lasku on pysähtynyt ja työllisyyden ja työtuntien kehitys ovat pysyneet vakaina. Työllisyyden laskusta huolimatta työllisyysaste on kuitenkin edelleen euroalueen keskimääräistä korkeampi.²¹

Työttömyysaste on sen sijaan noussut euroalueen korkeimmaksi. Tähän on kuitenkin vaikuttanut työllisyyskehityksen lisäksi myös työvoiman määrän muutos. Työllisyyden laskusta huolimatta osallistumisaste on kääntynyt uudelleen nousuun ja on ennätystasolla. Työvoiman määrää ja osallistumisastetta ovat nostaneet työllisyystoimet ja maahanmuutto viime vuosina.

Kuvio 8. Työmarkkinoiden kehitys 2019–Q3/2025, 20–64-vuotiaat, %.

Lähde: Eurostat, VM.

21 Koko talouden tehtyjen työtuntien määrä on supistunut kolmen vuoden ajan. Palkansaajien tekemät työtunnit lisääntyivät vuosina 2023 ja 2024, mutta supistuivat 1,4 % vuonna 2025. Yrittäjien tekemät työtunnit supistuivat merkittävästi 2023 ja 2024. Työtuntien määrän lasku oli viime vuonna laaja-alaista, sillä päätoimialoista vain rakentamisen työtunnit lisääntyivät.

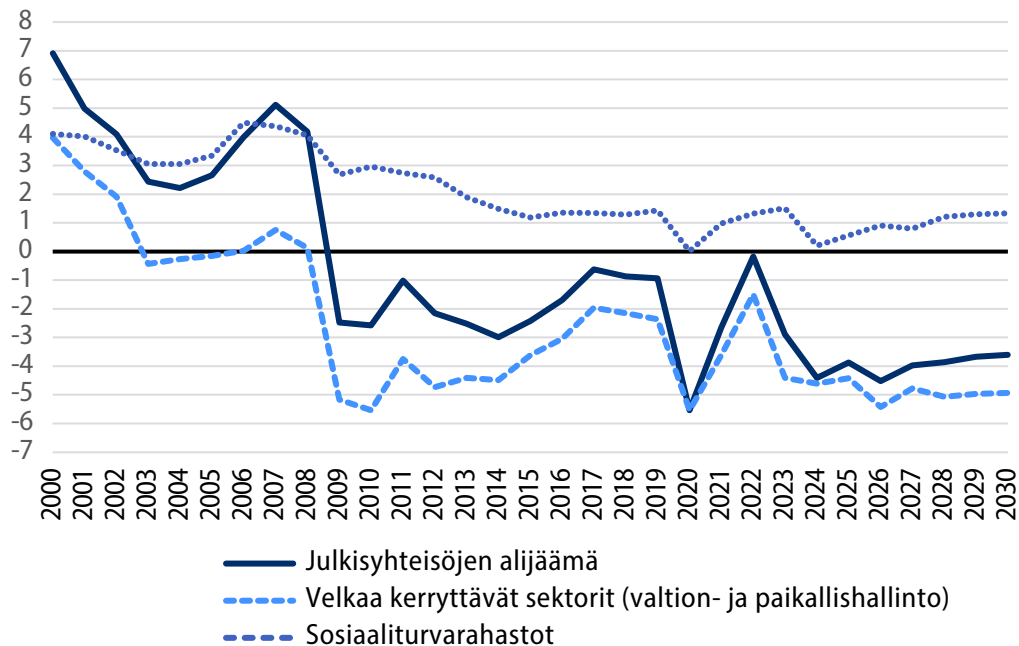
Julkisen talouden alijäämä on kasvanut liialliseksi

Vielä vuosituhannen alussa julkisyhteisöt olivat ylijäämäisiä ja velkaa kerryttävät sektorit (ts. valtion- ja paikallishallinto) lähellä tasapainoa. Kansainvälisestä finanssi-kriisistä lähtien julkisyhteisöt muuttuivat nopeasti syvän alijäämäisiksi. Samaan ajankohtaan ajoittunut suurten ikäluokkien voimakas eläköityminen heikensi myös sosiaaliturvarahastojen ylijäämää, joka ei sen koommin ole toipunut vuosituhannen alun tasolle. Valtio puolestaan otti vastaan finanssikriisistä aiheutuneen suurimman iskun, ja velkaa kerryttävien sektoreiden alijäämä on pysynyt mittavana siitä lähtien. Ikääntymisen edetessä velkaa kerryttävää alijäämää on kasvattanut hoiva- ja hoitomenojen kasvu. Vaimeaksi jäänyt talouskasvu ja siitä johtunut maltillinen julkisten tulojen kasvu eivät ole riittäneet tasapainottamaan velkaa kerryttäviä sektoreita.

Suomen julkisen talouden alijäämä ylitti EU:n kolmen prosentin viitearvon vuonna 2024. Valtiovarainministeriön talven 2025 taloudellisessa katsauksessa ennustetaan, että vuoden 2025 julkisen talouden alijäämä on 3,9 % suhteessa BKT:hen. Komissio arvioi alijäämäkriteerin rikkoutuneen vuosina 2024 ja 2025, ja neuvosto käynnisti Suomelle liiallisen alijäämän menettelyn tammikuussa 2026. EU:n finanssipoliittisia sääntöjä ja Suomen tilannetta liiallisen alijäämän menettelyssä on kuvattu tarkemmin luvussa 3.

Tänä vuonna (2026) alijäämä syvenee 4,5 prosenttiin, kun hävittäjähankintoja aletaan kirjata alijäämään. Vuonna 2027 alijäämä kohenee valtiovarainministeriön [ennusteen](#) mukaan ilman uusia sopeutustoimia 4,0 prosenttiin talouden vahvistuvan suhdanteen ja puolustushankintojen kasvun hidastumisen ansiosta. Pitkällä aikavälillä alijäämä pysyy ennusteen mukaan ilman uusia sopeutustoimia syvänä: puolustus- ja korkomenojen kasvu sekä maltillinen talouskehitys pitävät alijäämän yli 3,5 prosentissa suhteessa BKT:hen vielä vuonna 2030.

Kuvio 9. Julkisyhteisöjen, velkaa kerryttävien sektoreiden ja sosiaaliturvarahastojen alijäämät, % suhteessa BKT:hen vuosina 2000–2030

Lähde: Valtiovarainministeriö, Tilastokeskus

Suomi on noussut korkean velan maaksi

Vielä 1980-luvulla Suomen velkasuhde oli matala. Suomi hyötyi kohtalaisen voimakkaasti kasvavasta työvoimasta ja talouden rakennemurroksesta, minkä lisäksi Suomi otti teknologisesti edistyneempiä talouksia kiinni eli tuottavuus kasvoi nopeasti. 1990-luvun lama, idänkaupan romahtaminen ja pankkikriisi katkaisivat suotuisan kehityksen hetkellisesti, mistä seurasi mm. suurtyöttömyys. BKT:n romahduksen ja työttömyyden kasvun myötä julkisyhteisöjen menot kasvoivat ja tulot supistui- vat voimakkaasti, mikä johti nopeaan velkaantumiseen. Velkasuhde nousi lähes 40 prosenttiyksikköä kolmessa vuodessa (kuvio 4).

Talouden toipumisen myötä velkasuhde kääntyi 1990-luvun lopulla laskuun, mutta se ei koskaan ennättänyt palata lähtötasolleen. Kansainvälisen finanssikriisin jälkeen velkasuhde on pääsääntöisesti noussut.

Suomen julkinen talous on velkaantunut nopeasti 2020-luvulla. Velka suhteessa bruttokansantuotteeseen oli valtiovarainministeriön ennusteen mukaan vuoden 2025 lopussa kasvanut kuuden vuoden aikana (vuoden 2019 lopusta) lähes

24 prosenttiyksiköllä. Kansainvälistä finanssikriisiä edeltäneeseen aikaan verrattuna velkasuhde on yli kaksinkertaistunut. Velkaantumiskehitystä ja sen taustoja on kuvattu tarkemmin liitteessä 3.

Suomen julkinen velkasuhde (89,1 %, valtiovarainministeriön talven ennuste) oli vuonna 2025 suurempi kuin EU- ja euromaiden keskimääräinen velkasuhde (82,8 % ja 88,8 %, komission syysennuste). Valtiovarainministeriön ennusteen mukaan velkasuhteen kasvu myös jatkuu vuosikymmenen loppuun ja vielä sen jälkeenkin, ilman uusia sopeutustoimia. Vuosikymmenen lopulla velkasuhde alkaa lähestyä 100 prosenttia suhteessa BKT:hen, jonka ylittää EU:ssa tällä hetkellä neljä maata. Tällä hetkellä Suomen velkasuhde on lähellä entisen kriisimaan Portugalin nykyistä velkasuhdetta, tosin siinä missä Portugalin velkasuhde on aivan viime kuukausia lukuun ottamatta laskenut, Suomen velkasuhde on kasvanut. Suomen velkasuhde onkin noussut yli Suomen keskeisten vertailumaiden.

On myös hyvä huomioida, että talouden kriisien myötä velkasuhde harppaa helposti yli kymmenenkin prosenttiyksikköä, mutta vastaava velkasuhteen aleneminen voi viedä vuosia ja edellyttää sekä määrätietoista ja tiukkaa talouspolitiikkaa että talouden myötätuulta.

Laajasti tulkittuna Suomen velkakestävyys on heikompi kuin pelkkä velkasuhteen tarkastelu antaa ymmärtää. Tuoreessa katsauksessaan [Suomen Pankki](#)²² tuo esiin huolen Suomen velkakestävyydestä laajemmassa kokonaisuudessa. Suomen Pankki toteaa, että toistaiseksi Suomen julkisella velalla on vielä hyvä luottoluokitus, vaikka kesällä 2025 luottoluokittaja Fitch laskikin Suomen luokitusta kolmanneksi parhaalle tasolle AA. Velan määrän kasvu suhteessa BKT:hen lisää kuitenkin rahoituksen hankintaan liittyviä riskejä etenkin laajemmassa markkinaturbulenssissa. Lisäksi Suomen Pankki huomauttaa, että valtion vuotuinen bruttorahoitustarve on tällä hetkellä noin 15 % suhteessa BKT:hen, kun kehittyneiden talouksien velkakestävyysanalyysissä riskirajana pidetään 20 prosenttia. Edelleen, kun mukaan luetaan Kuntarahoituksen vuotuinen lainanotto, julkinen bruttorahoitustarve kasvaa jo 18 prosenttiin suhteessa BKT:hen. Lisäksi valtiolla on eurooppalaisittain verrattain suuret ehdolliset vastuut, jotka kumpuavat mm. vientiluottojen valtioneuvoston Kansainvälisten instituutioiden velkakestävyysanalyysit ottavat huomioon myös nämä ja laajasti muitakin velkakestävyysanalyysien liittyviä indikaattoreita. Suomen velkakestävyysanalyysien kannalta on kuitenkin myönteistä, että julkisella taloudella on merkittävä nettovarallisuus (tarkemmin liitteessä 4).

22 [Suomen Pankki \(2025\)](#) Euro ja Talous, Julkisen talouden arvio joulukuu 2025.

Yhteisvaluutan merkitys

Suomi otti yhteisvaluutta euron käyttöön vuonna 1999. Euroalueeseen kuuluminen vaikuttaa Suomen talouteen ja talouspolitiikan toimintaympäristöön monin eri tavoin.²³ Yhteisvaluutta tuottaa tehokkuusetuja, kun se pienentää kustannuksia liittyen valuutanvaihtoon ja valuuttakurssien vaihteluun, lisää kilpailua helpottaen hintojen vertailua ja tehostaa rahoitusmarkkinoiden toimintaa.

Talouskehityksen vakauden kannalta yhteisvaluutan käyttöön liittyy erilaisia vaikutuksia. Talouden häiriötä pienentää osaltaan valuutan ja korkojen vakaa kehitys, jonka voi arvioida samalla laskevan reaalista korkotasoa. Toisaalta talouskehityksen vakautta voivat heikentää erityisesti Suomeen vaikuttavat ns. epäsymmetriset häiriöt, kun riskitön korkotaso määräytyy euroalueen tasolla eivätkä valuuttakurssin vaihtelut voi toimia joustoelementtinä. Rahaliitossa korostuukin tarve sille, että työvoimakustannukset joustavat suhdannetilanteen mukaan ja että finanssipolitiikalla on tilaa toimia vakauttavana tekijänä.

Jotta finanssipolitiikka – sekä ns. automaattiset vakauttajat että aktiivinen finanssipolitiikka – pystyy tehokkaasti vaimentamaan suhdannevaihteluita myös matala-suhdanteessa, on pidettävä huolta velkakestävydestä. Kokemukset EU-maista osoittavat, että epäilyksiin julkisen talouden hoidon kestävydestä voi liittyä rahoitusmarkkinoiden reaktioita sekä yhteisvaluuttaa käyttävien että muiden maiden kohdalla. Joissain kriisitilanteissa Euroopan keskuspankki on toimillaan vakauttanut tilannetta ja vähentänyt jäsenmaiden velanhoidon kustannuksia mandaattinsa puitteissa sopusoinnussa ensisijaisen, hintavakautta koskevan tavoitteensa kanssa.

Menorakenne ja tulorakenne – mistä alijäämäisyys johtuu

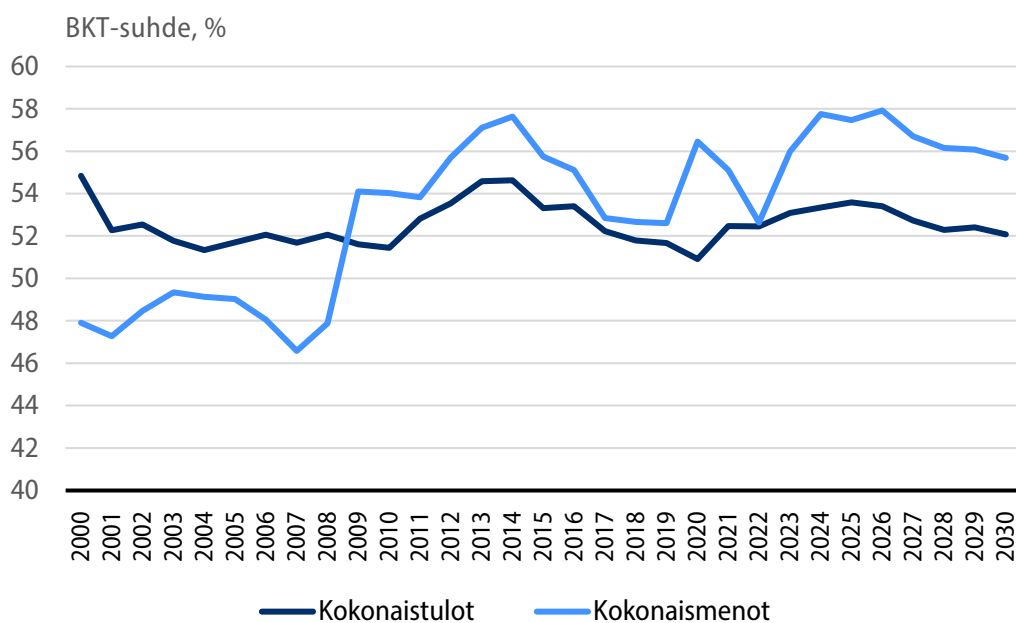
Kuviosta 10 havaitaan, että julkiset menot ovat olleet tuloja suuremmat jo lähes 20 vuotta. Julkisen talouden tulopohjasta kerättävät tulot eivät ole riittäneet kattamaan julkisia menoja.

Talouskehityksellä on suora yhteys julkisen talouden kehitykseen ja tilaan. Julkisen talouden tulojen muutokset ovat kulkeneet kutakuinkin yhtä tahtia talouden (nimellisen) kasvun kanssa. Heikko talouskehitys on heikentänyt julkisen talouden tulopohjaa ja johtanut siten heikompiin julkisiin tuloihin. Julkisten menojen yhteys varsinkin reaaliseen talouskasvuun on sen sijaan tulojen yhteyttä

23 Näitä vaikutuksia käsitteli monipuolisesti jo vuonna 1997 raporttinsa julkaissut, professori Jukka Pekkarisen johdolla toiminut asiantuntijatyöryhmä. (Pekkarinen, Jukka ym. 1997)

heikompi. Osalla menoista, kuten sosiaaliturvamenoilla, on pikemminkin taipumus kasvaa talouden kasvun hidastuessa. Myös hintojen ja kustannusten nousu kasvattaa menoja samalla tapaa kuin ne kasvattavat tulojakin, ajoittain jopa tuloja voimakkaammin.

Kuvio 10. Julkiset menot ja tulot suhteessa BKT:hen

Lähde: Valtiovarainministeriö, Tilastokeskus

Ikääntyminen kasvattaa julkisia menoja – myös puolustus- ja korkomenot kasvavat

Julkisen talouden menoaste on liikkunut 55 prosentin molemmin puolin ja nousi vuonna 2024 jo lähes 58 prosenttiin. Myös menojen rakenteessa on tapahtunut merkittäviä muutoksia. Selkeimmin ovat kasvaneet väestön ikääntymiseen liittyvät menot, jotka ovat suhteessa bruttokansantuotteeseen jo noin kaksinkertaiset verrattuna 2000-luvun alkuun. Suurten ikäluokkien eläköitymisen vuoksi eläkemenot ovat kasvaneet voimakkaasti viimeisten noin 20 vuoden aikana.

Väestön ikääntyminen vaikuttaa menorakenteeseen myös tulevinä vuosina, jolloin kasvupaine kohdistuu erityisesti ikääntyneiden hoivamenoihin (kuvio 11). Koulutusmenoissa sen sijaan on ikäluokkien pienenemisen myötä alenempaine.

Tämä tuskin kuitenkaan johtaa automaattisesti säästöihin ilman aktiivisia toimia. Koulutusasteen nostoon liittyvät tavoitteet ja koulutuksen laadun varmistaminen luovat toisaalta painetta rahoituksen kasvattamiseen suhteessa ikäluokan kokoon, vaikka ikäluokkien pieneneminen tarjoaa mahdollisuuden koulutusjärjestelmän ja -verkon tehostamiseen koulutuksen laadusta tinkimättä. Koulutuksella on yhteys tuottavuuden ja työllisyyden kehitykseen.

Ikääntymisen aiheuttamien menojen muutokset kohtelevat julkisen talouden sektoreita eri tavoin. Merkittävä osa tulevaisuuden menopaineesta kohdistuu valtion ja paikallishallintoon. Terveysmenojen kasvupaineet kohdataan erityisesti hyvinvointialueilla mm. palvelutarpeen kasvun myötä. Sosiaali- ja terveystalouden rahoitusvastuu kuuluu kuitenkin pääasiassa valtiolle. Merkittävä osa pienentyneiden nuorten ikäluokkien koulutuspalveluista tuotetaan kunnissa, mutta vastuu niiden rahoituksesta on jaettu valtion kanssa. Eläkesektorin merkittävimmät menopaineet ovat hetkellisesti takana, joskin tilanne heikkenee uudelleen parin vuosikymmenen kuluttua. Toisaalta työeläkelaitosten huomattava rahoitusvarallisuus parantaa Suomen julkisen talouden kestävyttä, koska ikääntyvän väestön myötä kasvaviin eläkemenoihin on varauduttu ennalta (liite 4).

Julkisyhteisöjen omaisuusmenot (pääosin korkomenot) laskivat alhaisen korkotason aikana vuosikymmenen vaihteessa, mutta viime vuosina omaisuusmenot ovat jälleen kasvaneet voimakkaasti. Velan määrä on nyt huomattavasti aiempaa suurempi, ja korkojen nousu lisää korkomenoja sitä mukaa kun aiempia matalakorkoisia lainoja uusitaan. Toisin sanoen korkojen viimeaikainen kohoaminen ei vielä näy korkomenoissa täydellä voimallaan.

Puolustusmenot ovat 2000-luvulla olleet noin 1,5 prosentin tasolla suhteessa BKT:hen, mutta uudet turvallisuustarpeet ja kansainväliset sitoumukset kasvattavat menotasoja tulevina vuosina selvästi, ensin 3 prosenttiin vuonna 2029 ja myöhemmin 3,5 prosenttiin.

Julkisen talouden kehitystä ennakoimassa on huomioitava myös muiden turvallisuushkien, kuten ympäristökriisien, vaikutus talouteen sekä Suomen sitoutuminen ilmastonmuutoksen torjuntaan ja luontokadon pysäyttämiseen sekä kansallisessa lainsäädännössä että kansainvälisin sopimuksin. Sitoumusten täyttäminen ja tavoitteiden saavuttaminen edellyttäneekä vero-ohjausta, muuta sääntelyä että julkisia investointeja, jotka voivat heijastua verokertymään, menoihin ja talouden rakentamiseen. Toimet voivat myös vahvistaa julkista taloutta sekä suoraan verotuloina että edistämällä tuottavuutta, työllisyyttä, vientiä ja kansanterveyttä. Laajempi katsaus ilmastonmuutoksen ja talouden yhteydestä on esitetty valtiovarainministeriön tuoreessa [raportissa](#) (Valtiovarainministeriö (2025c)).

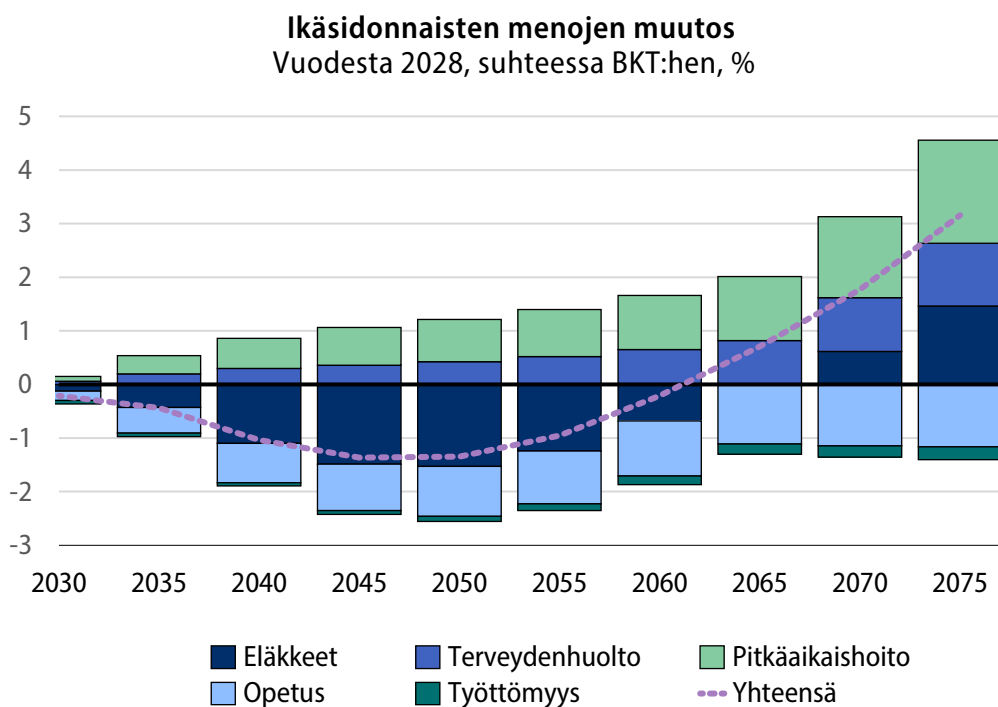
Taulukko 1. Julkisyhteisöjen menot suhteessa BKT:hen v. 2000–2030**

Suhteessa BKT:hen, %	2000	2008	2016	2024	2030
Julkisyhteisöjen menot	47,9	47,9	55,1	57,7	55,7
Sosiaaliturvan menot pl. ikääntymismenot	11,9	10,8	11,8	11,0	–
Ikääntymiseen liittyvät menot	7,6*	8,5	14,0	15,5	15,9**
Terveys	5,7	6,7	7,2	7,7	8,0**
Koulutus	5,9	5,8	6,2	6,3	5,9**
Puolustus	1,4	1,4	1,3	1,5	3,4
Omaisuusmenot	2,7	1,4	1,2	1,6	2,2
Muut menot	12,7	13,2	13,4	14,2	–

*vuoden 2001 menot (tarkempi tilastointi alkaa vasta vuodesta 2001)

** perustuu kestävyyslaskelmien kasvuarvioon, ei vertailukelpoinen ennusteeseen.
Ennusteessa ei tehdä tehtävittäistä arviota menoista.

Lähde: Valtiovarainministeriö, Tilastokeskus

Kuvio 11. Julkiset menot suhteessa BKT:hen, muutos suhteessa vuoden 2028 tilanteeseen

Lähde: VM

Tulorakenteen muutos – välittömien verojen rooli pienentynyt, työeläkemaksujen osuus kasvanut

Veroaste on viimeisen noin 25 vuoden aikana laskenut yli 3 prosenttiyksikköä, eli kokonaisuutena verotus on keventynyt. Julkisten tulojen suhde BKT:hen ei kuitenkaan ole laskenut yhtä paljon. Kun verotulojen lisäksi huomioidaan myös lakisääteiset sosiaaliturvamaksut, on vero- ja maksurasite laskenut yhteensä noin 1,5 prosenttiyksikköä. Viimeisen noin 25 vuoden aikana erityisesti työeläkemaksut ovat nousseet, mikä on tukenut työeläkejärjestelmän tilaa. Julkisyhteisöjen tuloissa on tapahtunut rakennemuutos, josta eläkesektori on hyötynyt ja erityisesti valtion- ja paikallishallinto kärsinyt.

Välittömät verot suhteessa BKT:hen ovat laskeneet noin 4 prosenttiyksikköä vajaassa 25 vuodessa. Välittömiin veroihin luetaan mm. ansio- ja pääomatulo- sekä yhteisövero, joihin päättäjät ovat tehneet muutoksia useampaan otteeseen.

Taulukko 2. Julkisyhteisöjen tulot suhteessa BKT:hen sekä veroaste

Suhteessa BKT:hen, %	2000	2008	2016	2024	2030
Välittömät verot ²⁴	20,7	17,1	16,0	16,5	16,1
Tuotannon ja tuonnin verot ²⁵	13,4	12,4	15,2	13,9	13,5
Työeläkemaksut	7,9	8,6	9,7	10,0	9,9
Muut sosiaaliturvamaksut	3,8	3,0	3,2	1,9	2,4
Omaisuuksut	3,3	4,6	3,1	3,9	3,7
Myynti- ja maksutulot	4,4	5,0	4,9	5,5	5,2
Muut tulot	1,3	1,3	1,3	1,7	1,2
Julkiset tulot yhteensä	54,8	52,1	53,4	53,3	52,1
josta veroaste	45,9	41,1	44,1	42,2	42,0

Lähde: Valtiovarainministeriö

24 Välitön vero on vero, joka tulee suoraan (välittömästi) verovelvollisen maksettavaksi ja määräytyy verovelvollisen omien tulojen perusteella. Tässä taulukossa välittömiin veroihin kuuluviksi on luettu valtion ansiotulovero, kunnallisvero ja yhteisövero.

25 Tuotannon ja tuonnin veroihin luetaan tuoteverot, arvonlisävero, tuontiverot- ja tulit ilman ALV:ia, muut tuoteverot kuin arvonlisävero, kiinteistövero ja tuontiverot sekä muut tuotantoverot.

Verotulojen kehitykseen vaikuttavat sekä veropohjien kehitys että veroperusteita koskevat päätökset. Suurimmat veropohjat ovat arvonlisäveron sekä ansiotuloveron pohjat, joista molempien kehitys on varsin vakaata ja seuraa yleistä talouskehitystä. Arvonlisäveron pohjassa merkittävin erä on yksityinen kulutus, ansiotuloveron pohjassa merkittävin yksittäinen tuloerä on palkkatulot. Pääomatulovero ja yritysten tulovero ovat hyvin suhdanneherkkiä, niiden tuotto voi vaihdella huomattavasti vuodesta toiseen ja muutoksia on vaikea ennustaa.

Valmisteverojen suhde bruttokansantuotteeseen alenee, ellei veroperusteita muuteta.²⁶ Valmisteverot ovat pääasiassa yksikköveroja eli verotasot on määritetty euroina esimerkiksi litraa tai kilogrammaa kohden. Hintatason noustessa niiden reaalin taso laskee ilman indeksitarkistuksia, mikä alentaa reaalista verotuottoa ja siten myös niiden suhdetta BKT:hen. Lisäksi ohjaavina veroina niiden veropohjat tavoitteen mukaisesti pienenevät, jolloin verotulojen suhde BKT:hen laskee myös tätä kautta. Erityisesti liikenteeseen liittyvät verotulot ovat kehittyneet heikosti.

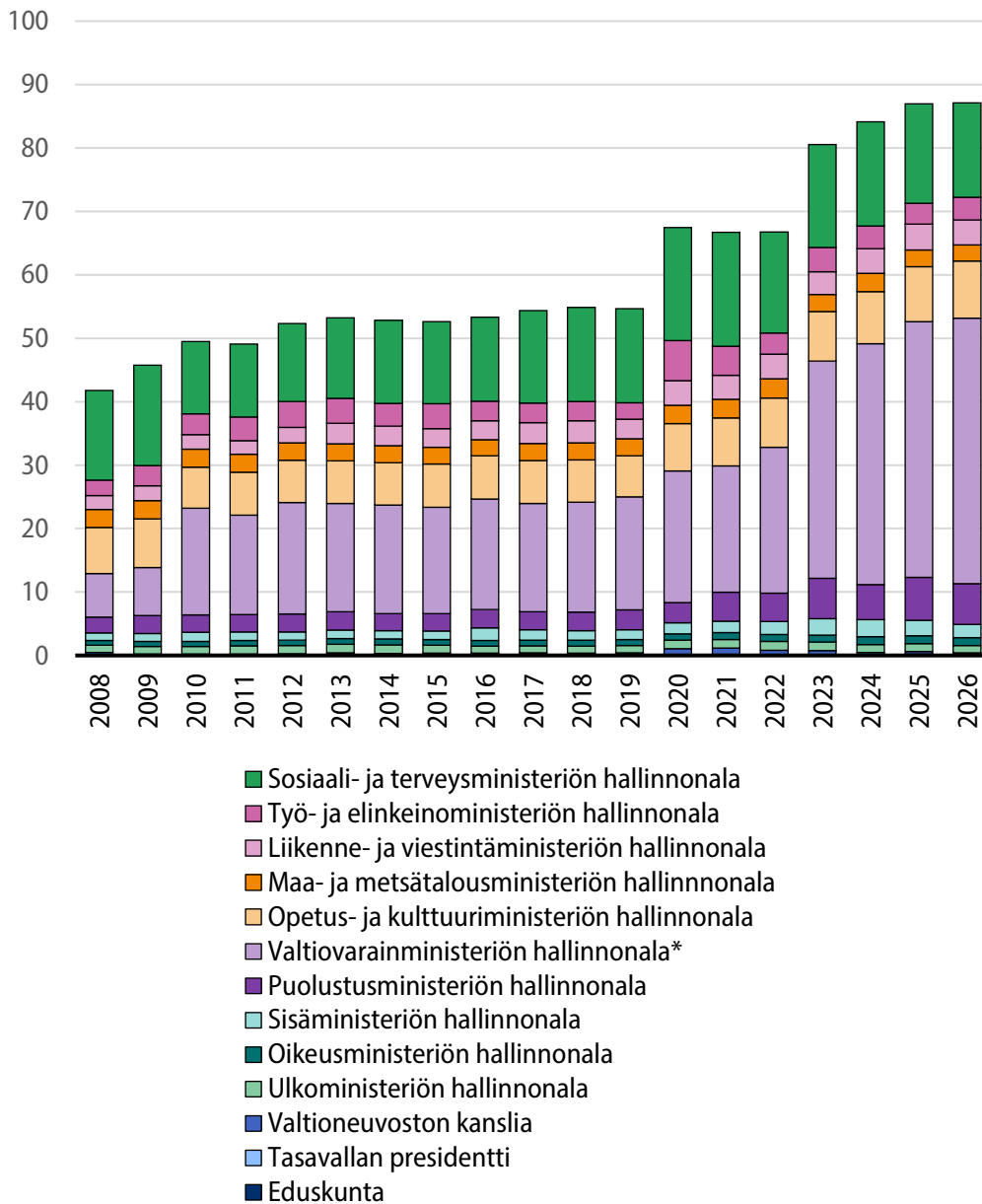
Valtionhallinnon menoihin kohdistuu merkittäviä paineita lähivuosina

Valtion budjettitalouden menot ilman korkomenoja ovat kasvaneet vuoden 2008 runsaasta 40 mrd. eurosta vuoden 2026 talousarvion vajaan 90 mrd. euroon (kuvio 12). Voimakkainta määrärahojen kasvu on ollut covid-kriisin alkaessa v. 2020, jolloin pandemiasta aiheutuvat suorat ja epäsuorat vaikutukset kasvattivat määrärahoja erityisesti sosiaali- ja terveysministeriön, valtiovarainministeriön sekä työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonaloilla. Myös sote-uudistus on kasvattanut valtion budjettitalouden menoja valtiovarainministeriön hallinnonalalla vuodesta 2023 alkaen²⁷, jolloin sosiaali- ja terveydenhuoltopalveluiden rahoitusvastuu sekä niihin kohdistuvat menopaineet siirtyivät valtiolle. Monitoimihävittäjien hankinta ja turvallisuusympäristön muutos ovat puolestaan kasvattaneet puolustusministeriön hallinnonalan menoja 2020-luvun alusta lähtien. Puolustusmenojen tasoa koskevan Nato-sitoumusten (puolustusmenojen kasvattaminen 3,5 prosenttiin suhteessa BKT:hen) arvioidaan kasvattavan puolustusmenoja edelleen yli 4 mrd. eurolla vuoteen 2035 mennessä.

26 Valmisteverot sisältyvät tuotannon ja tuonnin veroihin ja ovat välillisiä veroja, jotka kohdistuvat tiettyjen tuotteiden kulutukseen tai käyttöön. Valmisteveroja kannetaan valtiontaloudellisista syistä, mutta niihin yhdistetään myös sosiaali- ja terveyspoliittisia sekä ympäristö- ja energiapoliittisia tavoitteita. Valmisteveroja maksetaan sekä Suomessa valmistetuista tuotteista että Suomeen tuotavista tuotteista. Valmisteveroja maksavat esimerkiksi energiayhtiöt, tupakkatuotteiden, alkoholin ja virvoitusjuomien valmistajat ja maahantuojat, panimot sekä kaivosyhtiöt.

27 Hyvinvointialueiden rahoitus kasvatti valtion budjetin menoja osin jo vuonna 2022.

Kuvio 12. Valtion budjettitalouden määrärahat (ilman korkomenoja) hallinnonaloittain vuosina 2008–2026, mrd. euroa.

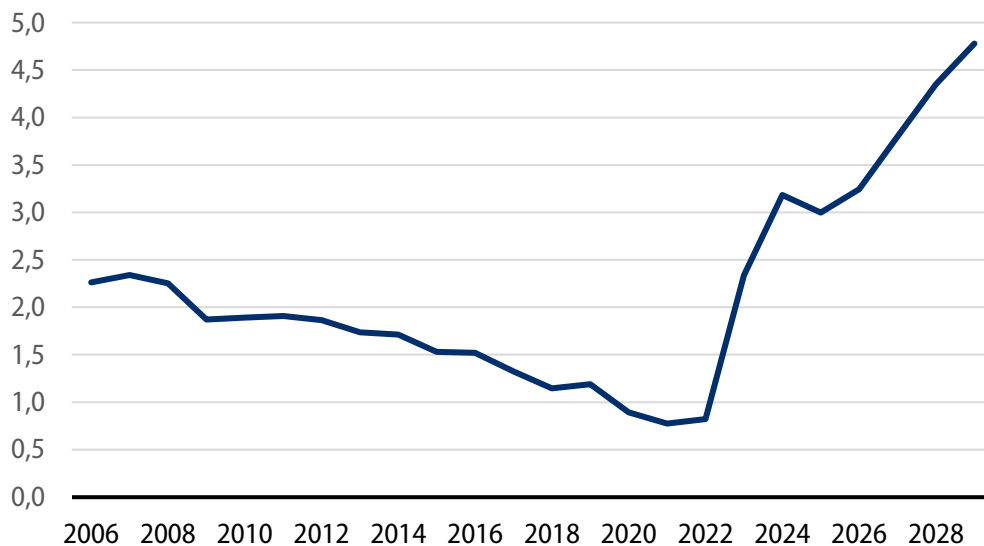

* Vuoden 2022 määrärahoista on poistettu varautuminen sähkön johdannaismarkkinoilla toimiville yhtiöille myönnettäviin lainoihin. Varaus (10 mrd. euroa) jäi kokonaan käyttämättä.

Lähde: VM, eduskunnan hyväksymät talousarviot.

Valtionvelasta aiheutuvat korkomenot ovat viime vuosina kasvaneet voimakkaasti (kuvio 13). Valtion vuotuiset korkomenot olivat matalimmillaan alle 1 mrd. euroa 2020-luvun alussa. Vuoden 2026 talousarviossa korkomenot ovat 3,2 mrd. euroa ja kevään 2025 julkisen talouden suunnitelmassa niiden arvioitiin kohoavan jo liki 5 mrd. euroon vuoteen 2029 mennessä. Vuonna 2029 valtio maksaa siten 4 mrd. euroa enemmän korkomenoja kuin vuosikymmenen alussa. Korkomenojen kasvu syö budjetin liikkumatilaa ja lisää valtion velanottotarvetta.

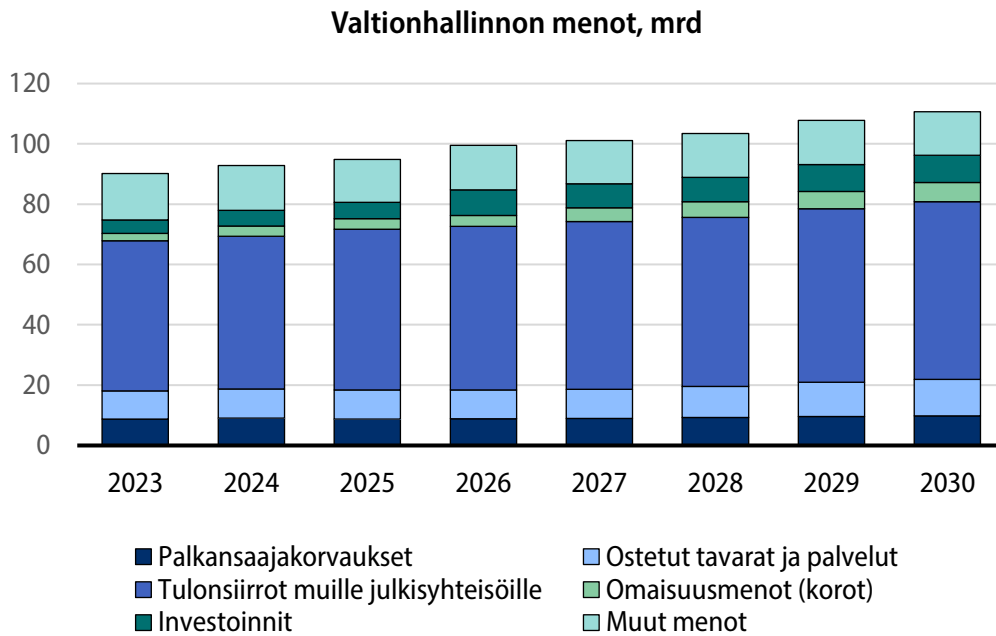
Kuvio 13. Valtion korkomenot vuosina 2006–2029, mrd. euroa

Lähde: VM, julkisen talouden suunnitelma vuosille 2026–2029 ja eduskunnan hyväksymät talousarviot.

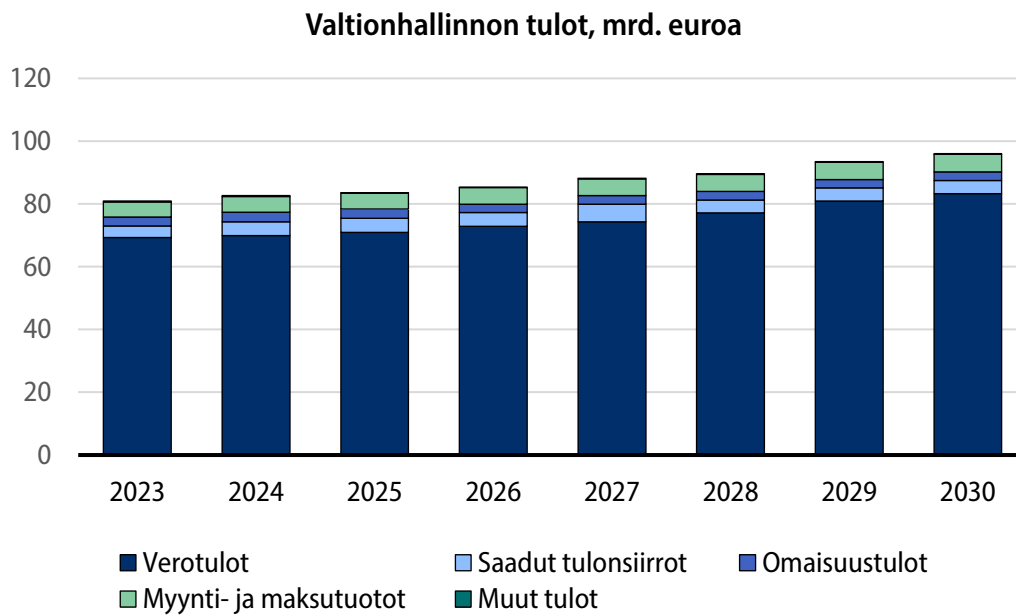
Kansantalouden tilinpidon mukaisen valtionhallinnon menoista suurin osa (n. 50 mrd. euroa v. 2024) koostuu tulonsiirroista muille julkisyhteisöille, joista merkittävämpiä ovat hyvinvointialueiden rahoitus. Lisäksi valtio rahoittaa merkittävän osuuden erilaisista sosiaalietuksista. Valtion muut menot ovat noin 30 mrd. euroa. Tähän kuuluu valtion palvelujen tuotantokulut, joihin sisältyy ministeriöiden ja virastojen kulut, yliopistojen kulut sekä mm. valtion eläkekulut (5,5 mrd. euroa), korkokulut, investointimenot ja muut tulonsiirrot yksityiselle sektorille tukipalkkioina tai tulonsiirtoina. Valtion tuloista suurin osa koostuu verotuloista, joista merkittävimpiä ovat ansiotulovero, arvonlisävero ja yhteisövero. Lisäksi valtio saa jonkin verran tuloja maksutuottoina, omaisuustuloina sekä tulonsiirtoina esimerkiksi EU:lta.

Kuvio 14. Valtionhallinnon menojen jakautuminen v. 2023–2030

Lähde: Valtiovarainministeriö, Tilastokeskus

Kuvio 15. Valtionhallinnon tulojen jakautuminen v. 2023–2030

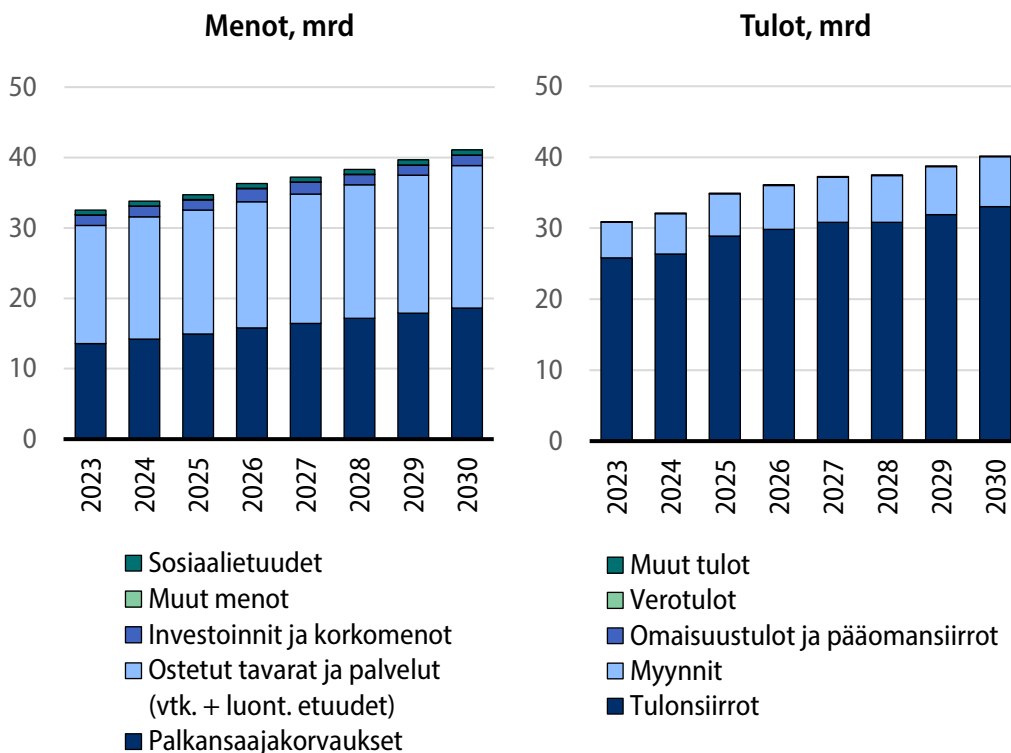
Lähde: Valtiovarainministeriö, Tilastokeskus

Hyvinvointialueiden menot kasvavat palkankorotusten ja palvelutarpeen kasvun vuoksi

Hyvinvointialueiden menot muodostuvat pääosin sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen tuotantokustannuksista, erityisesti ostoista ja palkkakuluista. Ennustejakson selvästi suurin menoja kasvattava tekijä ovat palkankorotukset, jotka ylittävät yleisen linjan palkkaohjelmien vuoksi. Lisäksi väestön ikääntyminen lisää palvelutarvetta. Samalla alueet kamppailevat edelleen merkittävien alijäämien aiheuttamien sopeutuspainoiden kanssa. Investointipaineita syntyy palveluverkon uudistamisesta, vanhasta rakennuskannasta ja ICT-järjestelmien kehittämisestä, mutta niiden toteuttamista rajoittavat alueiden tiukka taloustilanne ja valtion ohjaus.

Hyvinvointialueiden tulot koostuvat pääosin valtion rahoituksesta, jota täydentävät mm. asiakasmaksut ja palvelujen myyntitulot. Valtion rahoituksen kehitykseen vaikuttavat muun muassa hyvinvointialueindeksin korotus, palvelutarpeen kasvu ja lainsäädäntömuutokset. Rahoitusta tarkistetaan kahden vuoden viiveellä vastamaan toteutuneita kustannuksia, ja näihin jälkikäteistarkistuksiin sisältyvä vuosittain kasvava hyvinvointialueiden omavastuu vaikuttaa rahoituksen lopulliseen tasoon.

Kuvio 16. Hyvinvointialueiden menojen ja tulojen jakaumat v. 2023–2030

Lähde: Valtiovarainministeriö

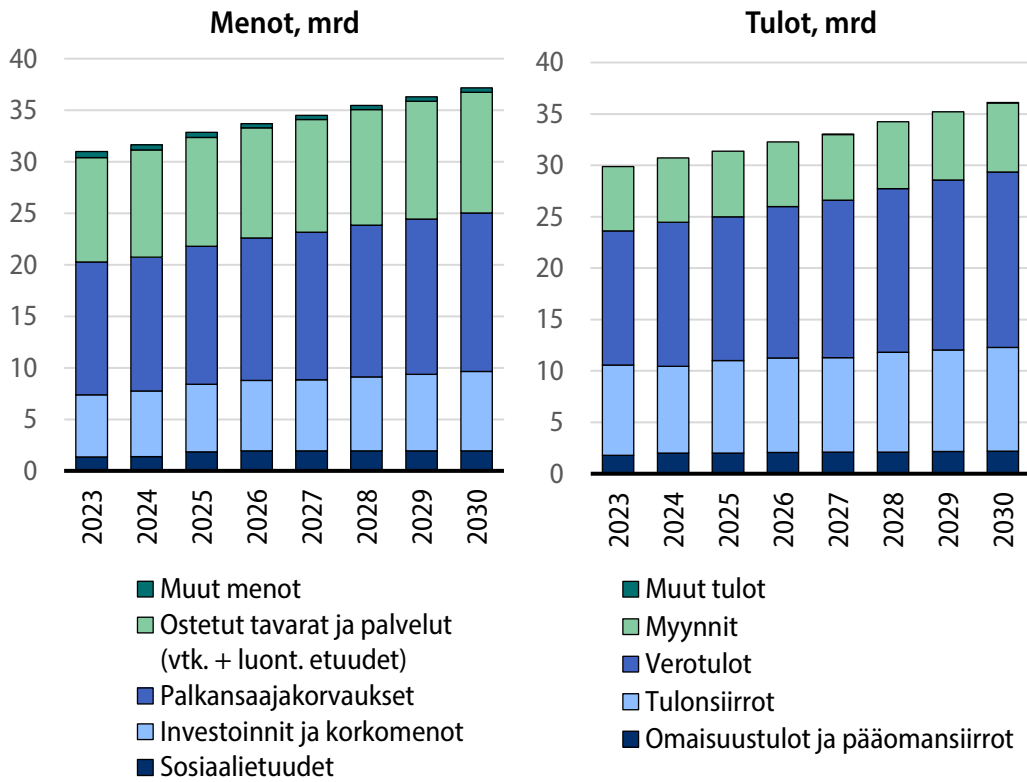
Sote-uudistus ei poistanut kuntien tulojen ja menojen rakenteellista epätasapainoa

Sosiaali- ja terveystalouden järjestämistä vastaavien toimien siirto hyvinvointialueille muutti kuntien peruspalveluiden painopistettä, mutta ei poistanut rakenteellista epätasapainoa tulojen ja menojen välillä. Erityisesti menojen kasvu on ollut voimakasta. Kuntien tulot nojaavat edelleen vahvasti kunnallisveroon, yhteisöveron jako-osuuteen sekä valtionosuuksiin, joista erityisesti kunnallisveron kehitys on ollut maltillista. Samanaikaisesti kuntahallinnon menoja ovat kasvattaneet henkilöstövaltaiselle kuntasektorille sovitut palkkaratkaisut sekä yleinen kustannustason nousu. Menojen kasvu on ollut tulojen kehitystä nopeampaa, mikä heijastuu pysyvänä alijäämäisyytenä ja velkakannan kasvuna. Lisäksi korkotason nousu on kaventanut kuntien taloudellista liikkumavaraa.

Vuoden 2025 alusta voimaan tullut TE-uudistus muutti kuntien tehtäväkenttää. Uudistuksen myötä kunnat ovat suhdanneherkempiä ja työllisyyden vaihtelut vaikuttavat aiempaa suuremmin kuntatalouden menoihin. Kuntien peruspalveluiden painopiste säilyy kuitenkin edelleen koulutus- ja sivistyspalveluissa, joiden kokonaispalvelutarve on laskeva syntyvyyden laskun vuoksi. Palvelutarpeen lasku ei kuitenkaan kohdistu tasaisesti eri kuntiin, eikä se realisoidu täysimääräisesti menojen vähenemisenä palveluverkon joustamattomuuden ja kiinteiden kustannusten vuoksi.

Syntyvyyden lasku ja maan sisäinen muuttoliike lisäävät kuntien eriytymiskehitystä. Muuttotappiokunnissa tulopohja heikkenee samalla kun kiinteät kustannukset säilyvät korkeina. Lisäksi erityisesti pienissä kunnissa osaavan työvoiman saataavuus muodostuu haasteeksi, mikä vaikeuttaa lakisääteisten tehtävien hoitamista. Toisaalta kasvukeskuksissa väestön kasvu lisää palvelukysyntää, mikä ylläpitää voimakkaita investointitarpeita.

Kuvio 17. Kuntahallinnon menojen ja tulojen jakaumat v. 2023–2030

Lähde: Valtiovarainministeriö

5 Rahoitusasematavoitteita koskevat esimerkkilaskelmat

Rahoitusasematavoitteiden valmistelun tueksi on tehty neljä esimerkkitilaskenaariota, joilla on pyritty ennakoimaan joulukuussa saatavaa komission viiteuraa. Seitsemän vuoden sopeutuskaudella keskimääräinen velkaa kerryttävä alijäämä 2027–2033 on noin kolme prosenttia ja neljän vuoden sopeutuskaudella hieman pienempi. Vuoden 2031 velkaa kerryttävä alijäämä on neljän vuoden sopeutuskaudella -1,1 prosentin ja -2,0 prosentin välillä, kun taas seitsemän vuoden sopeutuskaudella se asettuu -2,1 prosentin ja -2,6 prosentin välille. Laskelmat perustuvat nykyisiin EU:n finanssipoliittisiin sääntöihin ja tuoreimpiin talousennusteisiin. Ennusteiden tai sääntöjen mahdollisilla muutoksilla olisi vaikutuksia laskelmiin. Talousennusteisiin ja niiden pohjalta tehtäviin laskelmiin liittyy epävarmuutta. Laskelmat päivittyvät useaan otteeseen ennen vuotta 2027.

Taulukoissa 3 ja 4 esitetään neljä erilaista skenaariota, joista kustakin on laskettu neljän ja seitsemän vuoden sopeutuskautta kuvaava vaihtoehto. Skenaariot ovat esimerkkilaskelmia perustuen tämänhetkiseen arvioon komission joulukuussa saatavasta viiteurasta VM:n talviennusteen pohjalta, ja niiden välillä ei tässä tehdä valintoja.

Skenaarioiden taustaoletukset

Laskelmat perustuvat valtiovarainministeriön talven 2025 ennusteeseen. Sen mukaan bruttokansantuotteen volyymi kasvaa vuosina 2028–2031 vuosittain keskimäärin 1,5 % ja bruttokansantuotteen arvo keskimäärin 3,8 %. Vuosina 2032–2035 bruttokansantuotteen volyymi kasvaa keskimäärin 1,5 % ja bruttokansantuotteen arvo keskimäärin 3,5 %. Laskelmissa puolustusmenojen on oletettu kasvavan 3,5 prosenttiin suhteessa BKT:hen asteittain vuosina 2032–2035. Vuonna 2026 velkaa kerryttäviä rahoitusasema, eli valtion ja paikallishallinnon yhteenlaskettu jäämä, on perusskenariossa -5,4 % suhteessa BKT:hen ja velkasuhde 91,6 % suhteessa BKT:hen. Laskelmien muut taustaoletukset sekä joitakin keskeisiä herkkyyystarkasteluja on esitetty raportin liitteessä 5.

Suomi joutui tammikuussa 2026 liiallisen alijäämän menettelyyn ja neuvosto hyväksyi korjaavan nettomenopolun vuosille 2026–2028. Liiallisen alijäämän korjausvuosi on 2028, mikä tarkoittaa, että liiallisen alijäämän päätös voidaan poistaa keväällä 2029 vuoden 2028 toteutuneen alijäämän alitettua 3 % suhteessa BKT:hen. Jos nimellinen alijäämä ei vuonna 2028 alita kolmea prosenttia, liiallisen alijäämän päätöstä ei pureta keväällä 2029 mutta liiallisen alijäämän korjaamiseen voidaan saada lisävuosi, jos korjaavaa nettomenopolkua on noudatettu. Neuvoston Suomelle hyväksymä kansallinen poikkeuslauseke puolustusmenojen kasvun mahdollistamiseksi on voimassa vielä vuonna 2028, mikä on huomioitu sopeutustarvetta arvioitaessa²⁸. Komission viiteura on sama kuin korjaava nettomenopolku vuoteen 2028 saakka, minkä jälkeen viiteuran laskennassa liiallisen alijäämän päätös oletetaan poistetuksi.

Tiedot hävittäjähankintojen ajoittumisesta kansantalouden tilinpidon näkökulmasta tarkentuivat joulukuussa 2025 vaikuttaen sekä nettomenojen että puolustusmenojen kasvun profiiliin. Tämän muutoksen selvittyä vasta vuoden 2026 talousarviovalmistelun jälkeen oletetaan, että jos korjaavalta nettomenopolulta poiketaan vuonna 2026, niin tämä ajoitusmuutos voidaan huomioida komission korjaavan nettomenopolun noudattamisesta tekemässä kokonaisarviossa. Näin ollen laskelmissa oletetaan, että vuodelle 2026 ei tehdä lisätoimia.

Skenaarioissa oletetaan, että EDP-suositusta noudatetaan erilaisilla tavoilla, joko siten, että liiallinen alijäämä korjaantuisi EDP-suosituksen mukaisesti vuonna 2028, ts. julkisen talouden alijäämä painettaisiin alle kolmeen prosenttiin, ja menettely voitaisiin purkaa keväällä 2029 (skenaario 1) tai siten, että vuonna 2028 noudatettaisiin korjaavaa nettomenopolkua, puolustuspoikkeuslauseke huomioiden, ts. korjaavaan nettomenopolkuun ei olisi poikkeamaa, mikä mahdollistaisi neuvostolle lisävuoden myöntämisen korjaamiseen (skenaariot 2, 3 ja 4). Korjaavan nettomenopolun noudattaminen ilman poikkeamia vuonna 2028 tarkoittaisi myös mahdollisten aiempien vuosien poikkeamien korjaamista vuonna 2028. VM:n talven ennusteen perusteella vuodelta 2025 kertyisi liikkumavaraa (positiivinen poikkeama kontrollitilillä), mikä tarkoittaisi, että lisäsopeutustarvetta vuosille 2026 ja 2027 ei olisi (skenaariot 3 ja 4) ja korjaavan nettomenopolun noudattaminen (puolustuspoikkeuslauseke huomioiden) vuonna 2028 onnistuisi pienemmällä sopeutuksella.

28 Viiteurassa puolustuspoikkeuslauseketta ei huomioida, vaan puolustuspoikkeuslauseke otetaan huomioon nettomenopolun noudattamista arvioitaessa.

Skenaariolaskelmat

Skenaariossa 1 oletetaan, että vuonna 2027 tehdään sopeutus, joka on suuruudeltaan 0,4 % suhteessa BKT:hen. Vuonna 2028 tehdään niin suuri sopeutus, että alijäämä laskee alle 3 prosentin suhteessa BKT:hen. Tarvittava sopeutus on suuruudeltaan 1,1 % suhteessa BKT:hen.

Neljän vuoden sopeutuskaudella, vuosina 2029–2031 tehtävien sopeutusten suuruudet ovat 0,6 %, 0,5 % ja 0,2 % suhteessa BKT:hen. Vaalikauden rahoitusasematavoite asettuisi -2 prosenttiin ja ylivaalikautinen -2,9 prosenttiin suhteessa BKT:hen. Vuonna 2031 velkasuhde olisi noin 92 %.

Seitsemän vuoden sopeutuskaudella vuosina 2029–2031 tehtävien sopeutusten suuruudet ovat 0,4 %, 0,4 % ja 0,4 % suhteessa BKT:hen. Vaalikauden rahoitusasematavoite asettuisi -2,1 prosenttiin ja ylivaalikautinen -2,9 prosenttiin suhteessa BKT:hen. Vuonna 2031 velkasuhde olisi noin 92 %.

Skenaariossa 2 oletetaan, samoin kuin skenaariossa 1, että vuonna 2027 tehdään sopeutus, joka on suuruudeltaan 0,4 % suhteessa BKT:hen.

Toisin kuin skenaariossa 1 vuonna 2028 ei alijäämää paineta alle kolmen prosentin, vaan tehdään sopeutus, joka on suuruudeltaan 0,6 % suhteessa BKT:hen. Alijäämä laskee tämän sopeutuksen jälkeen 3,2 prosenttiin. Liiallinen alijäämä ei korjaannu mutta koska korjaavaa nettomenopolkua noudatetaan, niin lisäajan saaminen liiallisen alijäämän korjaamiseksi on mahdollista.

Neljän vuoden sopeutuskaudella, vuosina 2029–2031 tehtävien sopeutusten suuruudet ovat 0,9 %, 0,9 % ja 0,9 % suhteessa BKT:hen. Vaalikauden rahoitusasematavoite asettuisi -1,5 prosenttiin ja ylivaalikautinen -2,7 prosenttiin suhteessa BKT:hen. Vuonna 2031 velkasuhde olisi noin 92 %.

Seitsemän vuoden sopeutuskaudella, vuosina 2029–2031 tehtävien sopeutusten suuruudet ovat 0,7 %, 0,7 % ja 0,7 % suhteessa BKT:hen. Vaalikauden rahoitusasematavoite asettuisi -2,3 prosenttiin ja ylivaalikautinen -3,1 prosenttiin suhteessa BKT:hen. Vuonna 2031 velkasuhde olisi noin 93 %.

Skenaariossa 3 oletetaan, että vuonna 2027 ei tehdä lisäsopeutusta.

Vuonna 2028 noudatetaan korjaavaa nettomenopolkua puolustuspoikkeuslauseke huomioiden. Sopeutus olisi suuruudeltaan 0,4 % suhteessa BKT:hen. Alijäämä laskee 3,6 prosenttiin vuonna 2028, mutta koska korjaavaa nettomenopolkua noudatetaan, lisääjän saaminen liiallisen alijäämän korjaamiseksi on mahdollista.

Neljän vuoden sopeutuskaudella, vuosina 2029–2031 tehtävien sopeutusten suuruudet ovat 1,3 %, 1,3 % ja 1,3 % suhteessa BKT:hen. Vaalikauden rahoitusasematavoite asettuisi -1,1 prosenttiin ja ylivaalikautinen -2,7 prosenttiin suhteessa BKT:hen. Vuonna 2031 velkasuhde olisi noin 93 %.

Seitsemän vuoden sopeutuskaudella, vuosina 2029–2031 tehtävien sopeutusten suuruudet ovat 0,7 %, 0,7 % ja 0,7 % suhteessa BKT:hen. Vaalikauden rahoitusasematavoite asettuisi -2,5 prosenttiin ja ylivaalikautinen -3,3 prosenttiin suhteessa BKT:hen. Vuonna 2031 velkasuhde olisi noin 95 %.

Skenaariossa 4 oletetaan, että vuoden 2028 sopeutustarpeesta (0,4 % suhteessa BKT:hen) puolet, 0,2 % suhteessa BKT:hen, tehtäisiin jo vuonna 2027. Vuonna 2028 sopeutus olisi näin samoin suuruudeltaan 0,2 % suhteessa BKT:hen. Alijäämä laskee 3,7 prosenttiin vuonna 2028, mutta koska korjaavaa nettomenopolkua noudatetaan, lisääjän saaminen liiallisen alijäämän korjaamiseksi on mahdollista.

Neljän vuoden sopeutuskaudella, vuosina 2029–2031 tehtävien sopeutusten suuruudet ovat 1,3 %, 1,3 % ja 1,3 % suhteessa BKT:hen. Vaalikauden rahoitusasematavoite asettuisi -1,2 prosenttiin ja ylivaalikautinen -2,7 prosenttiin suhteessa BKT:hen. Vuonna 2031 velkasuhde olisi noin 93 %.

Seitsemän vuoden sopeutuskaudella, vuosina 2029–2031 tehtävien sopeutusten suuruudet ovat 0,7 %, 0,7 % ja 0,7 % suhteessa BKT:hen. Vaalikauden rahoitusasematavoite asettuisi -2,6 prosenttiin ja ylivaalikautinen -3,3 prosenttiin suhteessa BKT:hen. Vuonna 2031 velkasuhde olisi noin 95 %.

Skenaariolaskelmien tuloksista

Skenaarioiden tulokset on esitetty taulukoissa 3 ja 4. Sopeutuksen suuruuden kaikissa skenaarioissa määrittää liiallisen alijäämän menettely, eri tavoin toteutettuna, vuoteen 2028 saakka, minkä jälkeen sopeutuksen suuruuden määrittää velkaturvalauseke. Yksi laskelmien keskeinen tulos on, että keskimääräinen velkaa kerryttävä alijäämä ei ole erityisen herkkä ainakaan pienille eroille laskelmien oletuksissa. Seitsemän vuoden sopeutuskaudella keskimääräinen velkaa kerryttävä alijäämä on hieman suurempi kuin 3 % ja neljän vuoden jaksolla vastaavasti hieman alle sen.

Sen sijaan vaalikauden lopulle asetettava rahoitusasemataavoite on herkempi tehdyille oletuksille. Neljän vuoden sopeutuskautta kuvaavissa laskelmissa se asettuu -1,1 prosentin ja -2,0 prosentin välille, kun taas seitsemän vuoden sopeutuskautta kuvaavissa laskelmissa se asettuu -2,1 prosentin ja -2,6 prosentin välille. Lyhyellä aikavälillä oletuksilla on siten enemmän vaikutusta.

Esimerkilaskelmissa sellainen vaalikauden lopun rahoitusasema, joka toteuttaa kaikki kansallisen lainsäädännön ja EU-lainsäädännön reunaehdot, asettuu seitsemän vuoden sopeutuskaudella -2,1 prosentin ja -2,6 prosentin välimaastoon. Näitä vastaava sopeutus vuosien 2027–2031 aikana on noin 8,3–9,0 miljardia euroa. Kaikissa vaihtoehdoissa sopeutustarvetta jää vielä vuosille 2032 ja 2033. Jos rahoitusasemataavoitteeksi otetaan hieman edellistä kireämpi haarukka, esimerkiksi nyt sovittu -2,0 – -2,5 % suhteessa BKT:hen, silloin laskennallinen sopeutus on yllä kuvattua suurempi.

Esimerkiksi skenaariossa 3 velkaa kerryttävä jäämä on -2,5 % vuonna 2031. Siihen pääseminen edellyttää yhteensä 8,3 miljardin euron sopeutusta vuoteen 2031 mennessä. Jos valtion- ja paikallishallinnon yhteenlaskettu rahoitusasema haluttaisiin vahvistaa tämän sijaan -2,0 prosenttiin vuonna 2031, se edellyttäisi skenaariota 3 voimakkaampaa vuotuista sopeutusta eli noin 0,9 % suhteessa BKT:hen 0,7 prosentin sijaan. Tällöin sopeutus vuoteen 2031 mennessä olisi yhteensä 10,7 miljardia euroa.²⁹ Tässäkin tapauksessa sopeutustarvetta jäisi vielä vuosille 2032 ja 2033.

²⁹ Skenaariossa 4 lisäsopeutusta tarvittaisiin vielä hivenen tuota enemmän ja vastaavasti skenaarioissa 1 ja 2 jonkin verran vähemmän. Näitä vastaava sopeutushaarukka pyöristyy noin 9–11 miljardiin euroon. Toisaalta, skenaarioissa 1 ja 2 velkaa kerryttävä jäämä on vuonna 2031 parempi kuin -2,5 %, joten näissä vaihtoehdossa haarukan ylälaitaan muodostuu hivenen puskuria.

Taulukko 3. Rahoitusasema eri skenaarioissa, % suhteessa BKT:hen

Rahoitusasema	Skenaario 1		Skenaario 2		Skenaario 3		Skenaario 4	
	4 v.	7 v.	4 v.	7 v.	4 v.	7 v.	4 v.	7 v.
Velkaa kerryttävä jäämä keskimäärin vuosina 2027–2033	-2,9	-2,9	-2,7	-3,1	-2,7	-3,3	-2,7	-3,3
Velkaa kerryttävä jäämä vuonna 2031	-2,0	-2,1	-1,5	-2,3	-1,1	-2,5	-1,2	-2,6
Julkisyhteisöjen jäämä vuonna 2031	-0,8	-0,9	-0,3	-1,1	0,0	-1,4	0,0	-1,4

Lähde: Valtiovarainministeriön omat laskelmat

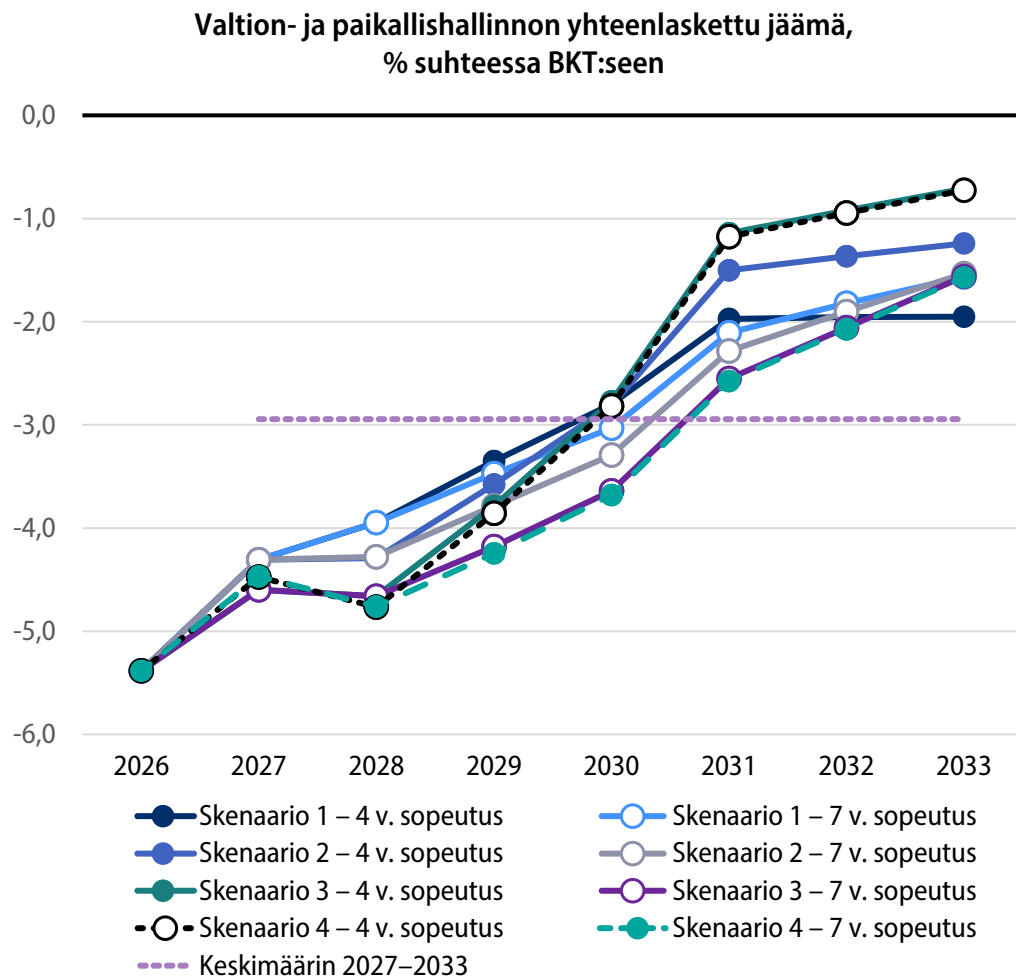
Taulukko 4. Skenaarioiden tulokset

Vuosi	Skenaario 1		Skenaario 2		Skenaario 3		Skenaario 4	
	4 v.	7 v.	4 v.	7 v.	4 v.	7 v.	4 v.	7 v.
Sopeutus, % suhteessa BKT:hen								
2026	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %
2027	0,4 %	0,4 %	0,4 %	0,4 %	0,0 %	0,0 %	0,2 %	0,2 %
2028	1,1 %	1,1 %	0,6 %	0,6 %	0,4 %	0,4 %	0,2 %	0,2 %
2029	0,6 %	0,4 %	0,9 %	0,5 %	1,3 %	0,7 %	1,3 %	0,7 %
2030	0,5 %	0,4 %	0,9 %	0,5 %	1,3 %	0,7 %	1,3 %	0,7 %
2031	0,2 %	0,4 %	0,9 %	0,5 %	1,3 %	0,7 %	1,3 %	0,7 %
2032	–	0,4 %	–	0,5 %	–	0,7 %	–	0,7 %
2033	–	0,4 %	–	0,5 %	–	0,7 %	–	0,7 %
2034	–	0,4 %	–	0,5 %	–	0,0 %	–	0,0 %
Sopeutus, mrd. €								
2026	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2027	1,4	1,4	1,4	1,4	0,0	0,0	0,6	0,6
2028	3,6	3,6	1,9	2,0	1,2	1,2	0,6	0,6
2029	1,9	1,3	2,9	1,8	4,3	2,3	4,3	2,3
2030	1,8	1,4	3,0	1,8	4,4	2,4	4,4	2,4
2031	0,7	1,4	3,1	1,9	4,5	2,5	4,5	2,5
2032	–	1,5	–	2,0	–	2,6	–	2,5
2033	–	1,5	–	2,0	–	2,6	–	2,6
2034	–	1,6	–	2,1	–	0,0	–	0,0
Oletettu sopeutus 2026–2027	1,4	1,4	1,4	1,4	0,0	0,0	0,6	0,6
Sopeutus vaalikaudella	8,0	7,7	10,8	7,4	14,4	8,3	13,8	7,7
Sopeutus 2027–2031	9,3	9,0	12,2	8,8	14,4	8,3	14,4	8,3

Lähde: Valtiovarainministeriön omat laskelmat

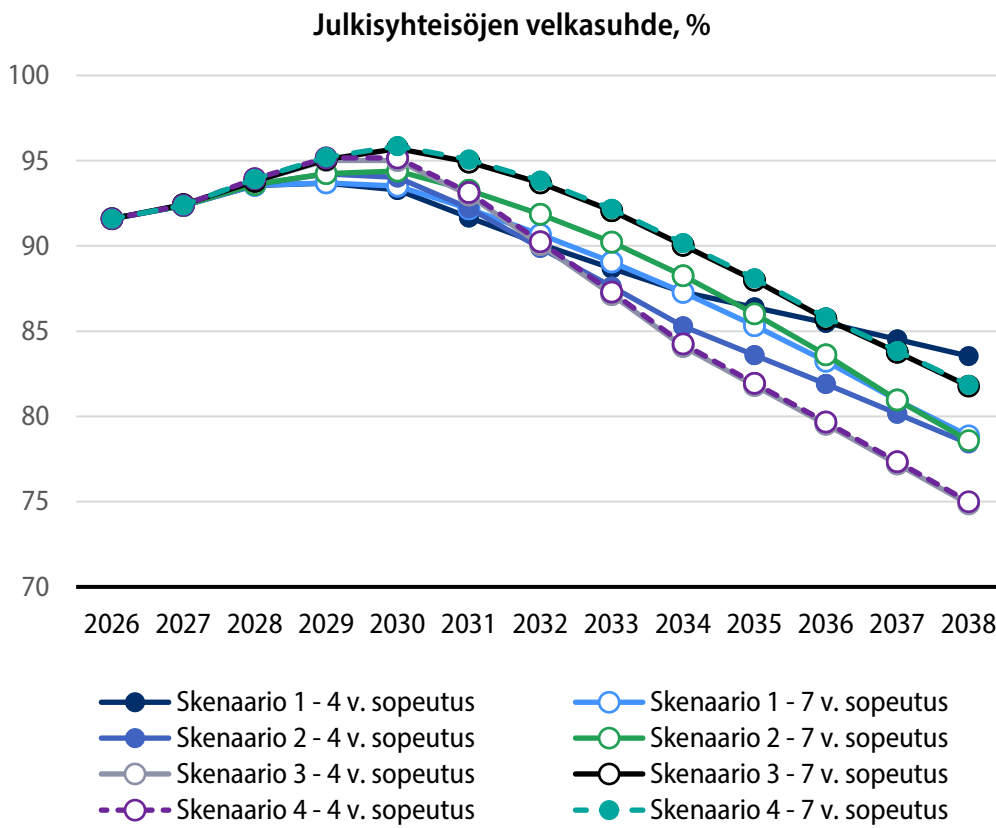
Skenaarioiden mukaiset velkaa kerryttävät jäämät on kuvattu kuviossa 18 ja skenaarioiden mukaiset velkakehitykset kuviossa 19.

Kuvio 18. Velkaa kerryttävä jäämä sekä vuosien 2027–2033 keskiarvo eri skenaarioissa

Lähde: Valtiovarainministeriö

Kuvio 19. Julkisyhteisöjen velkasuhde eri skenaarioissa

Lähde: Valtiovarainministeriö

Liitteet

Liite 1 Parlamentaarinen sopimus julkisen talouden hoitamisesta

Sopimuksen tavoite

Tämän sopimuksen tavoite on varmistaa hyvinvointiyhteiskunnan rahoituksen kestävyys pitkäjänteisellä ylivaalikautisella sitoumuksella ja menettelyillä. Allekirjoittaneet eduskuntaryhmät sitoutuvat tämän sopimuksen sisältöön sekä edistämään kestävästä julkisen talouden hoitoa yhteisymmärryksessä.

Sitoutuminen lakiin julkisen talouden hoitamisesta sekä EU:n finanssipoliittisiin sääntöihin

Kukin hallitus noudattaa ohjelmissaan ja niiden toimeenpanossa lakia julkisen talouden hoitamisesta (jatkossa ”fipo-laki”) sekä kaikkia EU:n finanssipoliittisia sääntöjä ja niihin liittyviä ratkaisuja.

Osapuolet ovat sopineet, että lausunnolla olleeseen lakiehdotukseen tehdään alla olevat muutokset.

1 § Julkisen taloudenhoidon pitkän aikavälin tavoite

Julkisen taloudenhoidon tavoitteena on, että julkisyhteisöjen velka suhteessa bruttokansantuotteeseen on enintään 60 prosenttia ja pitkällä aikavälillä 40 prosenttia. Julkisen talouden hoitamisen on edistettävä tavoitetta.

3 § Julkisen talouden hoitoa ohjaavien tavoitteiden asettaminen

Julkisen talouden hoitoa ohjataan valtioneuvoston asettamilla valtion- ja paikallis-hallinnon yhteenlaskettua nimellistä rahoitusasemaa koskevilla tavoitteilla. Vaalikauden neljän vuoden tavoite asetetaan vaalikauden alussa vaalikauden viimeiselle vuodelle. Ylivaalikautinen kahdeksan vuoden tavoite asetetaan keskimääräisenä rahoitusasemana vaalikauden puoliväliin mennessä tulevalle kahdeksan vuoden ajanjaksolle.

Valtioneuvoston on asetettava rahoitusasematavoitteet siten, että

1. ne edistävät Euroopan unionin toiminnasta tehtyihin sopimuksiin liitettyssä pöytäkirjassa 12 mainittujen alijäämää ja velkaa koskevien viitearvojen noudattamista;
2. tavoitteet täyttävät vähintään 2 §:ssä mainitun suunnitelman mukaiset sitoumukset; ja
3. vaalikauden tavoite edistää ylivaalikautisen tavoitteen saavuttamista;
4. ylivaalikautinen tavoite on asetettava siten, että julkisyhteisöjen velan suhteessa bruttokansantuotteeseen arvioidaan laskevan kahdeksan seuraavaa kalenterivuotta kattavan tarkastelujakson aikana kohti 1 §:ssä mainittua julkisen talouden pitkän aikavälin tavoitetta keskimäärin vähintään 0,75 prosenttiyksikköä vuosittain tai pysyvän tavoitetta pienempänä.

Valtioneuvosto asettaa [valtiovarainministeriön esittelystä] vaalikauden alussa parlamentaarisen työryhmän valmistelemaan samalla vaalikaudella asetettavaa ylivaalikautista tavoitetta ja seuraavalla vaalikaudella asetettavaa vaalikauden tavoitetta.

Tämän pykälän 2 momentin 3 ja 4 kohdassa säädetyistä ehdoista voidaan poiketa väliaikaisesti poikkeuksellisissa kriisitilanteissa, joihin valtioneuvosto ei voi vaikuttaa ja joilla on merkittävä vaikutus julkiseen talouteen, edellyttäen, että poikkeaminen ei vaaranna julkisen talouden kestävyttä pitkällä aikavälillä. Jäljempänä 7 §:ssä tarkoitettu finanssipolitiikan valvoja tekee arvion poikkeamiselle esitetyistä perusteluista, poikkeamisen kestosta ja suuruudesta sekä tämän vaikutuksesta julkisen talouden kestävyteen.

4 § Julkisen talouden suunnitelma ja valtion talousarvio

Lisätään pykälän loppuun virke: ”Ylivaalikautinen tavoite asetetaan vaalikauden puolivälissä laadittavassa julkisen talouden suunnitelman tarkistuksessa.”

5 ja 6 § koko julkisen talouden kuluvan tai seuraavan vuoden arvioitu nimellinen rahoitusasema suhteessa bruttokansantuotteeseen on heikempi kuin -2,5 prosenttia.

9 § Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2026. Sen 3 §:n 2 momentin 3 kohta, 5 §:n 2 momentin säännös, jonka mukaan valtioneuvosto ryhtyy tarpeelliseksi katsomiinsa julkisen talouden vakautta ja kestävyyttä korjaaviin toimenpiteisiin, jos koko julkisen talouden kuluvalle tai tulevalle vuodelle arvioitu nimellinen rahoitusasema suhteessa bruttokansantuotteeseen on heikompi kuin -2,5 prosenttia, 4 §:n säännös, jonka mukaan ylivaalikautinen tavoite asetetaan vaalikauden puolivälissä laadittavassa julkisen talouden suunnitelman tarkistuksessa ja 6 §:n 2 momentin toisen virkkeen säännös, jonka mukaan finanssipolitiikan valvoja ottaa arvioinnissaan huomioon erityisesti, onko koko julkisen talouden kuluvalle tai tulevalle vuodelle arvioitu nimellinen rahoitusasema suhteessa bruttokansantuotteeseen heikompi kuin -2,5 prosenttia, tulevat kuitenkin voimaan vasta 1 päivänä tammikuuta 2031. Lain 3 §:n 1 momentissa tarkoitettu ylivaalikautinen tavoite asetetaan ensimmäisen kerran 4 §:stä poiketen vaalikauden 2027 ensimmäisessä julkisen talouden suunnitelmassa. Sen asettamista koskeva 3 §:n 2 momentin 4 kohta tulee voimaan vasta 1.1.2033.

Parlamentaarinen menettely rahoitusasematavoitteen asettamiseksi

Fipo-lain 3 § mukaiset rahoitusasematavoitteet valmistelee parlamentaarinen työryhmä. Parlamentaarinen työryhmä nimitetään kunkin vaalikauden alussa. Valtiovarainministeriö vastaa työryhmän muodollisesta asettamisesta.

Parlamentaarisen työryhmän puheenjohtajan nimeää suurin hallituspuolue ja varapuheenjohtajan suurin oppositiopuolue. Työryhmässä on edustus kaikista eduskuntaryhmistä.

Työryhmän sihteeristönä toimii valtiovarainministeriö. Työryhmä kuulee työnsä aikana Talouspolitiikan arviointineuvostoa ja harkintansa mukaan muita asiantuntijoita. Työryhmän tulee varmistaa, että sen ehdotus perustuu parhaaseen mahdolliseen käytettävissä olevaan tietoon ja asiantuntemukseen. Rahoitusasematavoitteiden tulee perustua valtiovarainministeriön riippumattomaan makrotalousnusteeseen. Työryhmä asetetaan ilman turhaa viivytystä hallituksen muodostamisen jälkeen. Ensimmäinen työryhmä asetetaan lokakuussa 2025.

Työryhmän tehtävinä on:

- seurata Suomen talouden kehitystä julkisen talouden kestävyden ja asetettujen tavoitteiden sekä muusta lainsäädännöstä tulevien velvoitteiden näkökulmasta.
- asettaa julkisen talouden ylivaalikautinen rahoitusasematavoite 8 vuodelle.
- asettaa rahoitusasematavoite seuraavalle vaalikaudelle (4v)
- seurata rahoitusasematavoitteen toteutumista vuosittain.
- osana talouden seurantaa käsitellä mahdolliset finanssipolitiikan valvojan fipo-lain mukaiset raportit poikkeamista, poikkeaman syyt sekä valtioneuvoston selostus mahdollisista poikkeamista ja valvojan huomioista.
- seurata tämän sopimuksen toteutumista.
- arvioida julkisen talouden hoitamista koskevan lainsäädännön muutostarpeita.

Kulloinkin asetetun rahoitusasematavoitteen tulee täyttää fipo-laissa ja EU-säännöissä mainitut edellytykset. Julkisen talouden tunnuslukuja ei saa keinotekoisesti parantaa omaisuuden myyntituloilla tai muilla keinoilla. Parlamentaarinen työryhmä asettaa omaisuuden myyntitulojen hyödyntämiseen hyväksyttävän liikkumavaran.

Kukin hallitus laatii oman suunnitelman rahoitusasematavoitteen saavuttamiseksi. Päätösten tulee perustua valtiovarainministeriön riippumattomasti laadittuihin vaikutusarvioihin julkisen talouden vaikutuksista. Ministeriön kykyä laaja-alaisiin vaikutusarvioihin vahvistetaan ja kehitetään.

Ensimmäinen ylivaalikautinen tavoite asetetaan poikkeuksellisesti kahdeksan vuoden sijaan vuosille 2027–2033. Vaalikauden 2027–2031 rahoitusasematavoite ja vuoteen 2033 yltävä ylivaalikautinen tavoite asetetaan parlamentarisessa työryhmässä helmikuun 2026 loppuun mennessä ja asetetaan muodollisesti vaalikauden 2027 ensimmäisessä julkisen talouden suunnitelmassa. Sen jälkeen keskipitkän aikaväli eli 8 vuoden rahoitusasematavoite asetetaan aina vaalikauden puolivälissä kyseisen vuoden kesäkuun loppuun mennessä.

Poikkeaminen kriisitilanteessa

Valtioneuvoston päätöstä poikkeuksellisen kriisin olosuhteiden täyttymisestä on käsiteltävä parlamentarisessa työryhmässä. Suomea kohtaavan merkittävän, yllättävän ja poikkeuksellisen kriisin olosuhteissa parlamentarisessa kokouksessa voidaan sopia, että tämän sopimuksen kansallisista reunaehdoista poiketaan

väliaikaisesti. Kriisiin vastataan siinä laajuudessa, mikä on välttämätöntä. Työryhmän on kuultava Talouspolitiikan arviointineuvostoa siitä ovatko poikkeamiselle esitetyt syyt asianmukaisia ja riittäviä.

Finanssipolitiikan valvojan riippumattomuus

Finanssipolitiikan valvojan riippumattomuus, resursointi ja riittävä mandaatti varmistetaan lainsäädännössä.

Sopimuksen tarkastelu

Tämän sopimuksen toteutumista seurataan vaalikausittain ja sopimusta voidaan muuttaa, mikäli muutoksen takana ovat puolueet, jotka edustavat vähintään 3/4 kansanedustajan määrästä.

Hyväksyneet eduskuntaryhmät

Kokoomuksen eduskuntaryhmä

Perussuomalaisten eduskuntaryhmä

Sosiaalidemokraattinen eduskuntaryhmä

Keskustan eduskuntaryhmä

Vihreiden eduskuntaryhmä

Ruotsalainen eduskuntaryhmä

Kristillisdemokraattinen eduskuntaryhmä

Liike Nyt eduskuntaryhmä

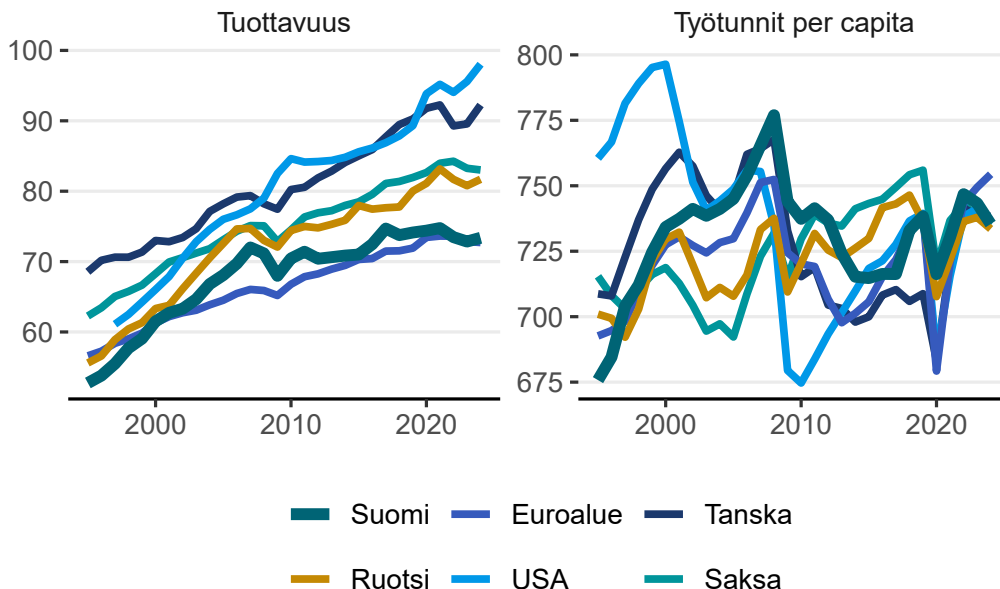
Eduskuntaryhmä Timo Vornanen

Liite 2 Työn tuottavuuden kasvu on ollut heikkoa

BKT muodostuu työpanoksesta ja työn tuottavuudesta. Erot BKT:n kehityksessä ja tasossa selittyvät lähes täysin työn tuottavuudella (Kuvio 20). Erot työtuntien määrässä väestöön nähden ovat varsin pieniä ja siinä tapahtuneet muutokset eivät myöskään selitä BKT:n kasvueroja. Suomessa työtuntien määrä suhteessa väestöön on hyvin samanlainen kuin verrokkimaissa. Siitä huolimatta, että väestön ikääntymisen vähensi työikäisen väestön määrä vuodesta 2010 vuoteen 2021.

Työn tuottavuuden kehitys sen sijaan on ollut Suomessa vaimeaa lähes koko finanssikriisin jälkeisen ajan. Työn tuottavuuden kasvu hidastui laajasti länsimaissa, mutta Suomen kehitys on ollut vielä tätä yleisestä heikkenemistä heikompaa. Kansainvälisen finanssikriisin aikana tuotannon pudotus oli Suomessa syvempi kuin useimmissa verrokkimaissa, ja sen jälkeen kasvu on ollut pääsääntöisesti hitaampaa. Viime vuosina kehitys on edelleen heikentynyt. Samaan aikaan erityisesti Yhdysvalloissa tuottavuuden kasvu näyttäisi uudelleen nopeutuneen.

Kuvio 20. Työn tuottavuus (BKT työtuntia kohden, 1000 \$ ostovoimakorjattuna vuoden 2020 hinnoin) ja työtunnit suhteessa väestöön vuosina 1995–2024.

Lähde: OECD, Tuottavuuslautakunta.

Tuottavuuden kasvun hidastumiseen ovat vaikuttaneet monet tekijät, jotka liittyvät sekä yleiseen länsimaiden tuottavuuskasvun hidastumiseen että kotimaisiin rakenteellisiin ongelmiin ja suhdannetekijöihin. Heikko kehitys koskee sekä kokonaistuottavuutta, mikä kertoo teknologian kehityksen hidastumisesta, että tuotannossa käytettävän pääoman määrää. Kehityksessä näkyvät maailmankaupan hidastuminen sekä resurssien tehottomampi allokaatio. (esim. Goldin ym. (2024) ja Tuottavuuslautakunta (2023)).

Suomessa tuottavuuskehitystä ovat jarruttaneet myös kotimaiset kriisit ja rakenteelliset muutokset. Kansainvälinen finanssikriisi ja Euroopan velkakriisi sekä Nokian matkapuhelintuotannon romahdus vaikuttivat voimakkaasti talouteen, ja niiden seurauksena menetettiin merkittävä osa korkean tuottavuuden taloudellisesta toiminnasta. Näiden tapahtumien pitkäaikaiset vaikutukset ovat hidastaneet toipumista. Myös 2020-luvun kriisit, erityisesti Venäjän hyökkäyssodan seuraukset, ovat rasittaneet Suomen taloutta enemmän kuin monia verrokkimaita ja heikentäneet tuottavuutta.

Kriisien seurauksena Suomesta katosi nopeasti merkittävää tuotantotoimintaa erityisesti korkean teknologian aloilta, eikä vastaavaa uutta toimintaa ole syntynyt tilalle. Tämä näkyy sekä aineellisten että aineettomien investointien vaimentumisena. Vaikka pienet ja keski-suuret yritykset ovat lisänneet tutkimus- ja kehitystoimintaansa, niiden vaikutus koko talouden tuottavuuteen realisoituu hitaasti – usein vasta vuosikymmenten kuluessa. Lisäksi Suomeen ei ole viime vuosina syntynyt uusia korkean tuottavuuden yrityksiä erityisesti palvelualoille, mikä on heikentänyt talouden kasvupotentiaalia. Palvelualojen vaimea tuottavuuskehitys verrattuna muihin maihin on osaltaan hidastanut Suomen tuottavuuden kasvua, kun taas monissa johtavissa talouksissa teknologia-alan palveluyrityksillä on ollut keskeinen rooli tuottavuuden nousussa.

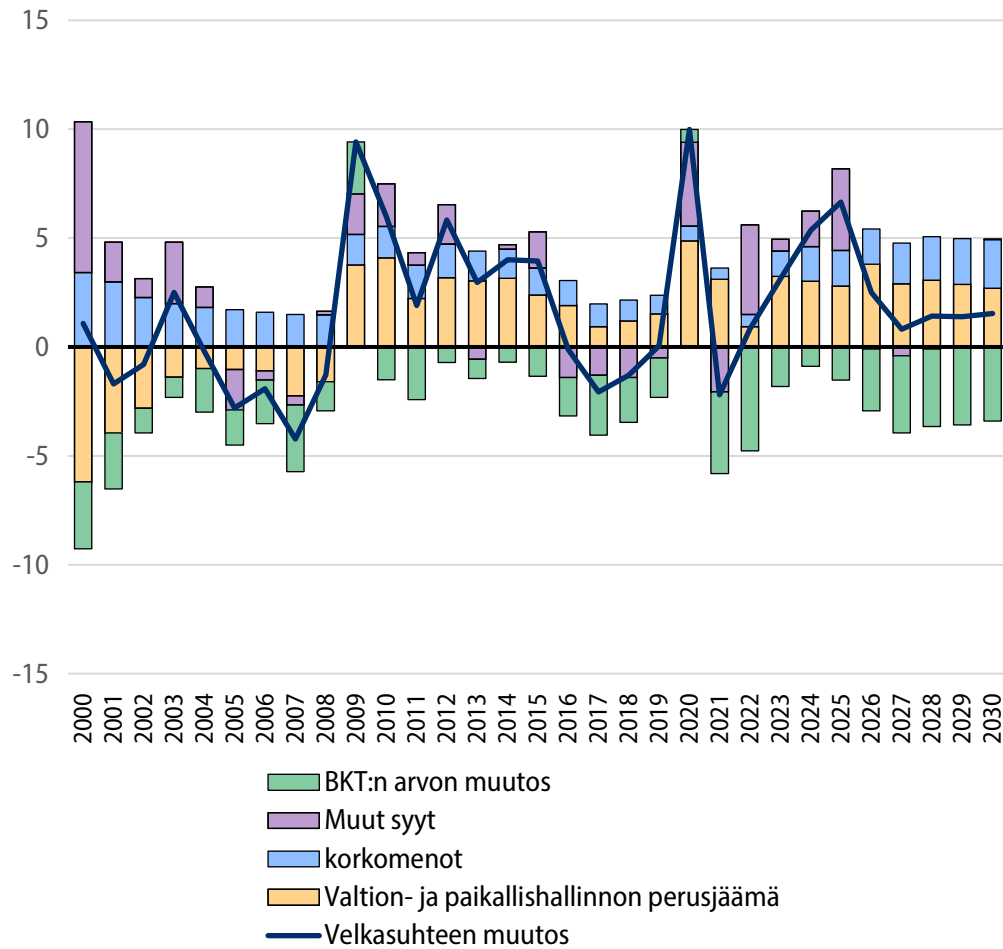
Liite 3 Suomen julkisen talouden velkaantumiskehityksen taustalla olevat tekijät

Velkasuhteen kehityksen tarkastelua on tarkoituksenmukaista jäsentää erittelemällä velan vuosittaiset muutokset neljään tekijään: valtion- ja paikallishallinnon perusjäämään (alijäämä ilman korkomenoja), korkomenoihin, muihin kuin alijäämästä johtuviin velan muutoksiin sekä nimellisen talouskasvun vaikutukseen. Velkasuhteeseen vaikuttavaa perusjäämää tarkasteltaessa huomioidaan ainoastaan valtion- ja paikallishallinnon rahoitusasema, sillä sosiaaliturvarahastojen ylijäämät tai alijäämät eivät vaikuta julkisen sektorin velanottoon.

Taulukon 5 ja kuvion 21 perusteella velkasuhteen suunta kääntyi kasvuun vuoden 2008 kansainvälisen finanssikriisin jälkeen. Keskeisin velkasuhteen kasvua selittävä tekijä on ollut valtion- ja paikallishallinnon perusjäämän merkittävä heikkeneminen kriisin jälkeisinä vuosina. Vaikka korkomenot pysyivät pitkään maltillisina ja jopa pienenevät korkotason laskun seurauksena, tämä ei riittänyt estämään velkasuhteen kasvua, kun alijäämäisyys jatkui ja muuttui krooniseksi.

2010-luvun loppupuolella velkasuhteen kasvu saatiin hetkellisesti pysäytettyä, mikä johtui perusjäämän kohentumisesta sekä suotuisasta nimellisen talouskasvun vaikutuksesta. Negatiivisesta perusjäämästä huolimatta velkasuhde pysyi tällöin suhteellisen vakaana. Vuodesta 2020 alkaen velkasuhde on kuitenkin kasvanut jälleen nopeasti, useamman prosenttiyksikön vuosivauhtia.

Kuvio 21. Julkisyhteisöjen velkasuhteen muutokset 2000–2030

Lähde: Valtiovarainministeriön omat laskelmat

Taulukko 5. Julkisyhteisöjen velkasuhteen muutokset, keskiarvoja 5-vuotisjaksoin 2000–2030. Keskiarvo, prosenttiyksikköä

Velkasuhteen muutos ja sen osatekijät	2000–2004	2005–2009	2010–2014	2015–2019	2020–2024	2025–2030
Velkasuhteen muutos	0,2	-0,2	4,1	0,1	3,4	2,4
Valtion- ja paikallis-hallinnon perusjäämä	-3,1	-0,4	3,1	1,6	3,0	3,0
Korkomenot	2,5	1,5	1,4	1,0	0,9	1,9
Muut syyt	2,7	-0,1	0,8	-0,6	1,6	0,5
BKT:n arvon muutos	-1,9	-1,1	-1,2	-1,9	-2,1	-3,1
Velkasuhteen muutos kumulatiivisesti	0,9	-0,8	20,7	0,5	17,1	14,3

Lähde: Valtiovarainministeriön omat laskelmat

Velkasuhteen viimeaikaisen kasvun taustalla ovat erityisesti perusjäämän heikkeneminen, talouskasvun heikkous sekä korkotason nousun myötä lisääntyneet korkomenot. Nimellisen bruttokansantuotteen kehitys ei ole enää tukenut velkasuhteen vakauttamista, mikä on osaltaan vahvistanut velkasuhteen nousupainetta myös lähivuosien ennustejaksolla.

Tulevien vuosien näkymä kertoo, että velkasuhteen kasvun pysäyttäminen tai velkasuhteen kääntäminen laskuun vaatii edelleen perusjäämän parantamista. Velkasuhde kasvaa edelleen n. 1,5 prosenttiyksikön vuositaitia ennustetulla talouskasvulla. Tarkemmat laskelmat sopeutustarpeesta esitellään raportin luvussa 5.

Sosiaaliseen asuntotuotantoon liittyvistä lainoista

Tilastokeskus muutti kesäkuun 2022 julkistuksista alkaen menetelmää, jolla vuokra-asuntojen ja asumisoikeustalojen korkotukilainoja käsitellään kansantalouden tilinpidossa.³⁰ Menetelmämuutos vaikutti julkisyhteisöjen sulautettuun EDP-velkaan.

Menetelmämuutoksen perusteena oli ARA-korkotukilainauksen ehdot, jotka rajoittavat asuntojen vuokrausta ja asumisoikeustalojen hallintaa määrätyn ajan. Näiden ehtojen takia vuokra-asuntojen ja asumisoikeustalojen lainat esitetään julkisyhteisöjen tilastokuvauksessa. ARA-korkotukilainat olivat valtaosin tilastoituneet kesään 2022 saakka julkisyhteisöjen ulkopuolelle.

Menetelmämuutos kasvatti tilastoitua julkisyhteisöjen velan suhdetta bruttokansantuotteeseen. Korjaus on tehty tilastoihin vuodesta 2000 alkaen. Vuoden 2025 lopussa korkotukilainojen kannan arvioidaan olleen noin 20,5 miljardia euroa eli runsaat 7 prosenttia suhteessa BKT:hen.

Eurostat ja Tilastokeskus tuottavat tilastoja itsenäisesti ja riippumattomasti kansainvälisten käytäntöjen mukaisesti. Kansallisesti tilastoviranomaisen riippumattomuus on myös osa lainsäädäntöä. On tärkeää, ettei luottamus tähän riippumattomuuteen horju. Julkisyhteisöjen tilastoinnin ohjeistus perustuu Euroopan kansantalouden tilipitojärjestelmän käsikirjaan (EKT 2010), ja se on jäsenmaita velvoittava EU-asetus³¹. Lisäksi EKT 2010:tä tarkentaa julkisyhteisöjen alijäämä- ja velkakäsikirja (Manual on Government Deficit and Debt, MGDD³²), jossa ohjeistetaan julkisyhteisöjen tilastointia tarkemmalla tasolla.

30 [Julkisyhteisöjen alijäämä ja velka: Rahoitustilinpidon tilastoissa poikkeuksellinen revisio. Tilastokeskus 2022.](#)

31 [Euroopan kansantalouden tilinpito- ja aluetilinpitojärjestelmästä Euroopan unionissa annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus 549/2013.](#)

32 [Viimeisin julkaisu käsikirjasta \(2023\)](#)

Liite 4 Julkisyhteisöjen varat ja vastuut

Julkisyhteisöillä on velkojen ja vastuiden lisäksi myös rahoitusvaroja. Näitä kuvataan mm. kansantalouden rahoitustilipidossa, valtiovarainministeriön vuosittaisessa katsauksessa sekä työeläkelaitosten osalta Eläketurvakeskuksen katsauksissa.³³

Kansantalouden tilinpidossa yksityisalojen työeläkelaitokset luetaan osaksi julkisyhteisöjä. Tämä on ollut omiaan peittämään muiden julkisyhteisöjen heikkoa tilannetta. Työeläkelaitosten ansiosta julkisyhteisöjen nettorahoitusvarat, eli rahoitusvarojen ja velkojen erotus, ovat positiiviset. Vuoden 2025 kolmannen neljänneksen lopussa ne olivat 163,2 mrd. euroa. Kun tarkastellaan nettorahoitusvaroja sektoreittain, selviää että valtiolla oli viime vuoden kolmannen neljänneksen lopussa 107,1 mrd. euroa enemmän velkoja kuin varoja. Paikallishallintosektorin (kuntahallinto ja hyvinvointialuehallinto) nettorahoitusvarat puolestaan olivat 6,9 mrd. euroa negatiiviset. Työeläkelaitosten rahoitusvarat ylittivät niiden velat 274,9 mrd. eurolla ja muiden sosiaaliturvarahastojen nettorahoitusvarat olivat 2,2 mrd. euroa.

Rahoitusvarojen ja velkojen tarkastelu ei kuitenkaan anna täydellistä kuvaa julkisen talouden vastuista. [Eläketurvakeskuksen \(2024\)](#) arvion mukaan eläkevastuut olivat vuoden 2023 lopussa noin 817 mrd. euroa. Eläkerahastojen arvo puolestaan oli tuolloin 251 mrd. euroa. Rahastot kattoivat siihen mennessä kertyneistä eläkevastuista noin 30 %. Suomalainen osittain rahastoiva eläkejärjestelmä ja varautuminen tuleviin eläkevastuisiin on yksi luottoluokittajien usein mainitsema vahvuus, joka tukee julkisen talouden vakautta.

Myös valtiolla on merkittävä määrä ehdollisia vastuita. Vuoden 2024 lopussa voimassa olevien valtion takaus- ja takuuvastuiden määrä oli noin 69 mrd. euroa. Tästä summasta kuitenkin valtion osa asuntorahoituksen ja ERVV takaus- ja takuukannasta luetaan myös julkisyhteisöjen EDP-velkaan. Valtion vastuita ja niihin liittyviä riskejä kuvataan tarkemmin vuosittain julkaistavassa [kuvauksessa](#)³⁴.

33 Tuorein katsaus aiheeseen on helmikuussa julkaistu Talouspolitiikan arviointineuvoston tilaama taustaselvitys Suomen julkisyhteisöjen nettovarallisuudesta ([Tauriainen, 2026](#)).

34 Valtiovarainministeriö (2025a)

Liite 5 Laskelmien taustaoletukset ja joitakin herkkyytarkasteluja

Laskelmien keskeiset taustaoletukset

Luvussa 5 kuvatut skenaariot perustuvat valtiovarainministeriön joulukuussa 2025 julkaiseman ennusteen mukaiseen talouden ja julkisen talouden kehitykseen ja valtiovarainministeriön ennusteen pohjalta tehtyyn pitkän aikavälin velkaskenaarioon. Skenaarioissa kuvatut sopeutustarpeet on laskettu suhteessa ennusteen ja pitkän aikavälin velkaskenaarion mukaiseen kehitykseen, jonka keskeiset muuttujat on kuvattu taulukossa 6. Sopeutus on luonteeltaan nk. suoraa sopeutusta, eli päätökset vaikuttavat välittömästi joko menojen tai tulojen kehitykseen.

Taulukko 6. Laskelmien taustaoletukset

Vuosi	BKT:n määrän kasvu	Julkisen velan efektiivinen korko	Valtion ja paikallishallinnon yhteensä laskettu perusjäämä suhteessa BKT:hen	Julkisyhteisöjen jäämä suhteessa BKT:hen	Tuotantokuilu	Rakenteellinen jäämä
2025	0,2 %	2,0 %	-3,0 %	-3,9 %	-2,6 %	-2,4 %
2026	1,1 %	1,9 %	-3,7 %	-4,5 %	-2,2 %	-3,3 %
2027	1,7 %	2,1 %	-2,7 %	-4,0 %	-1,3 %	-3,2 %
2028	1,6 %	2,3 %	-2,9 %	-3,9 %	-0,6 %	-3,5 %
2029	1,5 %	2,3 %	-2,7 %	-3,7 %	-0,2 %	-3,5 %
2030	1,3 %	2,4 %	-2,6 %	-3,6 %	0,0 %	-3,6 %
2031	1,6 %	2,5 %	-2,1 %	-3,3 %	0,0 %	-3,3 %
2032	1,5 %	2,6 %	-2,2 %	-3,5 %	0,0 %	-3,5 %
2033	1,4 %	2,7 %	-2,4 %	-3,7 %	0,0 %	-3,7 %
2034	1,5 %	2,7 %	-2,5 %	-3,9 %	0,0 %	-3,9 %
2035	1,5 %	2,8 %	-2,7 %	-4,2 %	0,0 %	-4,2 %

Lähde: Valtiovarainministeriö

Sopeutus vaikuttaa haitallisesti bruttokansantuotteen kasvuun. Laskelmissa on käytetty komission velkakestävyysanalyysin mukaista laskentatapaa, jossa

1. sopeutus tehdään rakenteelliseen perusjäämään,
2. bruttokansantuotteeseen suhteutettuna 1 % sopeutus vähentää bruttokansantuotetta välittömästi 0,6 prosentilla, mutta bruttokansantuote palautuu takaisin pitkän aikavälin skenaarion mukaiselle tasolle kolmantena vuonna sopeutuksen jälkeen.

Jälkimmäinen laskentaoletus tarkoittaa sitä, että bruttokansantuotteen kasvu kiihtyy sopeutustoimien päätyttyä ja talouden oletetaan palautuvan sopeutuksen aiheuttamista kysynnän ja tarjonnan häiriöistä kolmen vuoden kuluessa. Sopeutuksesta ei siten jää pysyviä arpia talouteen. Skenaariossa 1 bruttokansantuotteen arvo palautu pitkän aikavälin skenaarion mukaiselle tasolle kolmantena vuonna sopeutuksen päättymisen jälkeen, eli vuonna 2037, ja skenaarioissa 2 ja 3 vastaavasti vuonna 2035.

Skenaarioiden mukaiset vaikutukset bruttokansantuotteen volyymin kasvuun on koottu taulukkoon 7.

Taulukko 7. Sopeutuksen vaikutus BKT:n volyymin kasvuun

Vuosi	Skenaario 1		Skenaario 2		Skenaario 3		Skenaario 4		BKT:n kasvu ilman sopeutusta, %
	4 vuoden sopeutusjakso	7 vuoden sopeutusjakso	4 vuoden sopeutusjakso	7 vuoden sopeutusjakso	4 vuoden sopeutusjakso	7 vuoden sopeutusjakso	4 vuoden sopeutusjakso	7 vuoden sopeutusjakso	
2026	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	1,1
2027	-0,3	-0,3	-0,3	-0,3	0,0	0,0	-0,1	-0,1	1,7
2028	-0,8	-0,8	-0,5	-0,5	-0,2	-0,2	-0,3	-0,3	1,6
2029	-0,2	-0,1	-0,5	-0,3	-0,9	-0,6	-0,9	-0,5	1,5
2030	0,0	0,0	-0,3	-0,1	-0,5	-0,3	-0,5	-0,3	1,3
2031	0,3	0,2	0,0	0,1	-0,2	-0,1	-0,2	0,0	1,6
2032	0,3	0,1	0,5	0,0	0,7	0,0	0,7	0,0	1,5
2033	0,3	0,1	0,5	0,0	0,6	0,0	0,7	0,0	1,4
2034	0,3	0,0	0,5	0,0	0,6	0,4	0,7	0,4	1,5
2035	0,0	0,3	0,0	0,3	0,0	0,4	0,0	0,4	1,5

Lähde: Valtiovarainministeriön omat laskelmat

Laskelmissa oletetaan, Euroopan komission käyttämien oletusten mukaisesti, että sopeutus on luonteeltaan rakenteellista ja sen koko määritellään suhteessa BKT:hen. Laskelmateknisesti tämä tarkoittaa, että sopeutus kohentaa rakenteellista jäämää laskelmassa valitulla määrällä. Rakenteellinen jäämä muutetaan velkaa kerryttäväksi nimelliseksi jäämäksi ns. puolijouaston avulla, jolloin sopeutuksen vaikutus bruttokansantuotteen tasoon ja tuotantokuiluun vähentävät sopeutuksen vaikutusta nimelliseen jäämään. Esimerkiksi rakenteellisen jäämän kohentaminen 1 prosenttiyksiköllä kohentaa nimellistä jäämää noin 0,6 prosenttiyksiköllä. Menettely huomioi talouskasvun heikentymisen vaikutuksen julkisyhteisöjen menojen ja tulojen kehitykseen.

Tulosten herkkyys käytetyille oletuksille

Koska laskelmat ulottuvat pitkälle tulevaisuuteen, tuloksiin liittyy epävarmuutta mm. talouden tilannekuvaan liittyvän epävarmuuden takia. Laskelmiin liittyvää epävarmuutta ja niiden herkkyyttä laskentaoletuksille kuvataan seuraavaksi herkkyystarkasteluissa, jotka on rakennettu skenaarion 3 mukaisen 7 vuoden sopeutuskauden ympärille.

Herkkyystarkastelut voidaan jakaa tyypiltään kahteen luokkaan. Ensimmäisessä luokassa muutetaan niitä oletuksia, joilla laskelmien lähtökohtana oleva velkaura muuttuu: esimerkiksi oletus pitkän aikavälin talouskasvusta muuttuu heikommaksi tai korkotasossa nähdän voimakas liike ylöspäin. Tällaisissa tilanteissa nyt asetettavat rahoitusasematavoitteet eivät enää päde.

Toisessa luokassa talouden perusteissa ei tapahdu muutoksia, eli velkasuhde ja siitä johdetut rahoitusasematavoitteet pysyvät nykyisinä, mutta talouden suhdanne tai valittu toimenpidenkokonaisuus poikkeavat ennakoidusta. Tällöin valittu sopeutuksen euromääräinen mittaluokka ei välttämättä enää johda asetettuun rahoitusasematavoitteeseen.

Taulukossa 8 on esitetty ensimmäisen luokan mukaisia vaihtoehtoisia tarkasteluja. Ne kuvaavat tilannetta, jossa suunnitelman laadintavaiheessa käytössä olevat oletukset poikkeavat skenaarion 3 mukaisen 7 vuoden sopeutuskauden oletuksista joko talouskasvun tai koron suhteen. Tarkasteluissa taustaoletusten muutos heijastuu suunnitelmaan ja sen mukaiseen nettomenouraan sekä sen mukaisiin rahoitusasematavoitteisiin. Tarkasteluissa oletusmuutosten mittaluokka ja muutoksen vaikutus ovat malitillisia. Vaikka muutos vertailukohdasta on pieni, tarkastelut antavat oletusmuutosten vaikutuksille suunnan ja mittaluokan sopeutustarpeen muutokselle.

Ensimmäinen tarkastelu kuvaa tilannetta, jossa bruttokansantuotteen arvon kasvu on vuodesta 2028 lähtien *pysyvästi* 0,2 prosenttiyksikköä hitaampaa (nopeampaa) kuin skenaarioiden taustalla olevassa pitkän aikavälin velkaskenaariossa esimerkiksi talouden heikentyneen kasvupotentiaalin myötä. Kasvun ei oleteta kiihtyvän takaisin pitkän aikavälin velkaskenaarion mukaiselle uralle. Bruttokansantuotteen arvon hitaamman (nopeamman) kasvun myötä tulojen BKT-suhde on pienempi (suurempi) ja menojen suurempi (pienempi) kuin pitkän aikavälin velkaskenaariossa. Lisäksi bruttokansantuotteen arvon hitaampi (nopeampi) kasvu vähentää (lisää) talouskasvun velkasuhdetta pienentävää vaikutusta. Kuvattu hitaampi talouskasvu lisäisi hallituskauden 2027–2031 sopeutustarvetta noin 1,3 miljardilla eurolla. Koko seitsenvuotisen sopeutusjakson sopeutustarve kasvaisi reilulla 2,3 miljardilla eurolla. Vastaavasti, nopeampi talouskasvu vähentäisi hallituskauden 2027–2031 sopeutustarvetta noin 0,8 miljardilla eurolla. Koko seitsenvuotisen sopeutusjakson sopeutustarve pienenesi reilulla 1,4 miljardilla eurolla.

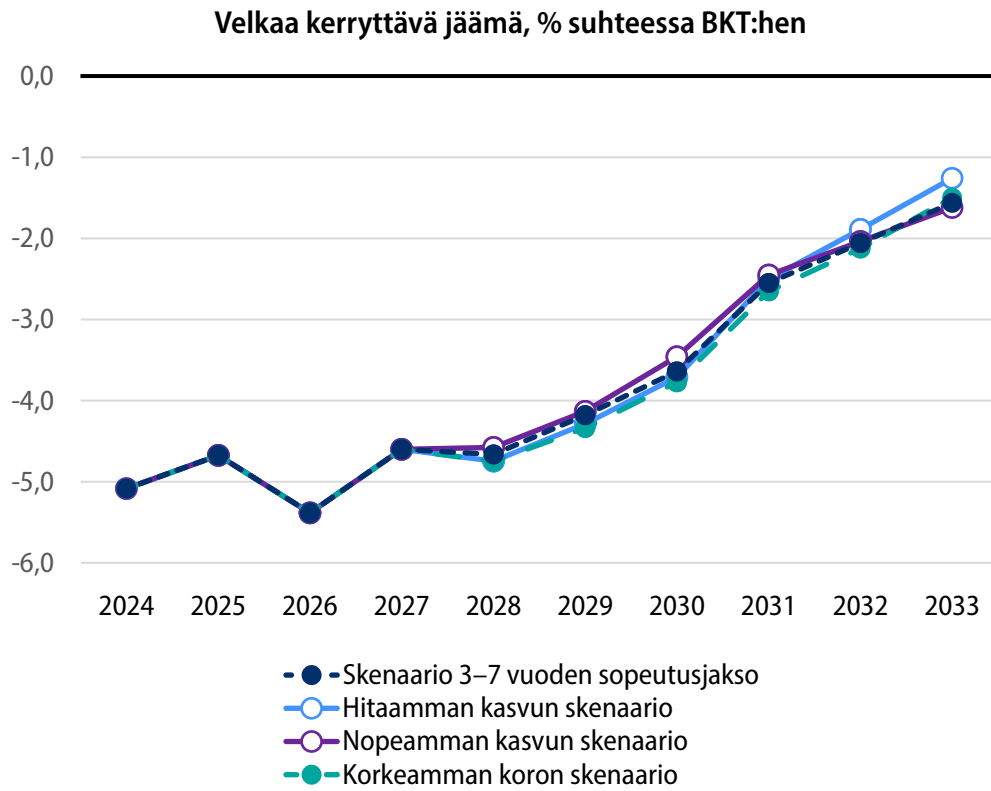
Toinen tarkastelu kuvaa tilannetta, jossa julkisyhteisöjen uudesta velasta maksettava korko on vuosina 2028 ja 2029 0,5 prosenttiyksikköä korkeampi kuin pitkän aikavälin uralla. Olettaen, että noin 20 % velasta rahoitetaan vuosittain uudelleen, vuosina 2028–2033 efektiivinen korkotaso olisi 0,1–0,2 prosenttiyksikköä korkeampi kuin skenaarioiden taustalla olevassa pitkän aikavälin velkaskenaariossa. Kuvattu korkomenojen kasvu heikentäisi velkaa kerryttävien sektoreiden jäämää ja siten nopeuttaisi velkasuhteen nousua. Sopeutuskauden lopulla velkasuhteen laskua nopeuttaa korkotason paluu takaisin vertailuskenaarion mukaiselle uralle vuonna 2034. Riittävä velkasuhteen alenemisvauhdin saavuttaminen kasvattaa herkkyystarkastelussa hallituskauden 2027–2031 sopeutustarvetta noin 0,4 miljardilla eurolla ja koko 7 vuoden sopeutuskaudella 0,7 miljardia eurolla. Herkkyystarkastelujen 1 ja 2 keskeiset tulokset on kuvattu taulukossa 8 ja kuvioissa 22 ja 23.

Taulukko 8. Herkkyystarkastelujen keskeiset tulokset

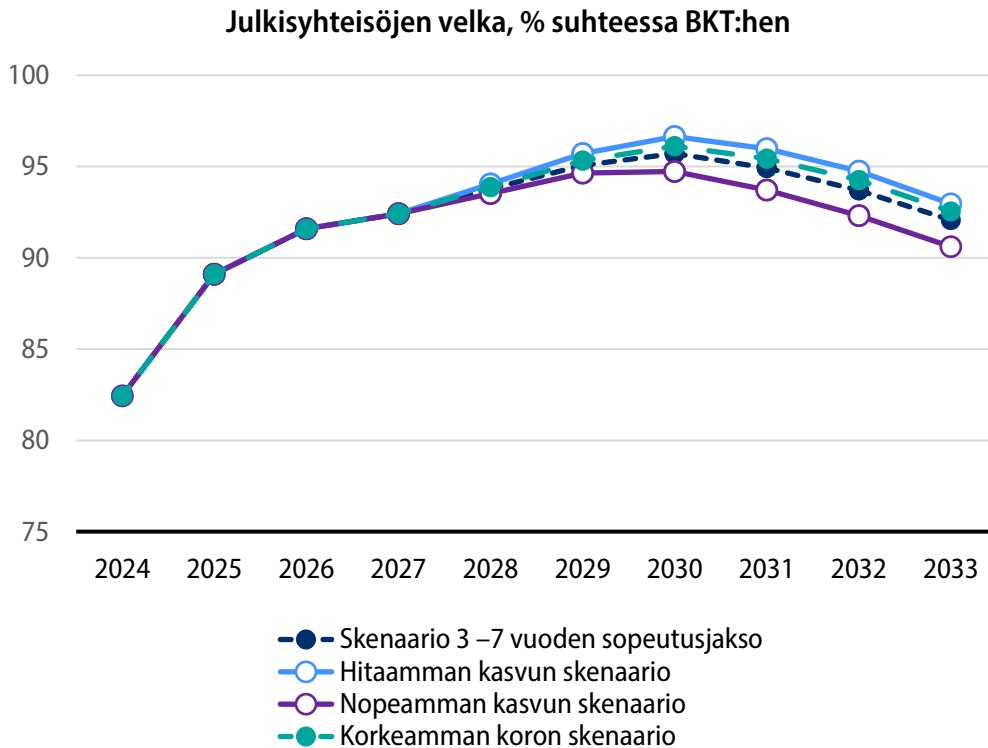
Keskeiset tulokset	Skenaario 3 7 vuoden sopeutusjakso	Hitaamman kasvun skenaario	Nopeamman kasvun skenaario	Korkeamman koron skenaario
% suhteessa BKT:hen				
Velkasuhde vuonna 2031	94,9	96,0	93,7	95,4
Velkaa kerryttävä jäämä vuonna 2031	-2,5	-2,5	-2,5	-2,7
Velkaa kerryttävä jäämä keskimäärin vuosina 2027–2033	-3,3	-3,3	-3,3	-3,4
Mrd. euroa				
Sopeutus vuonna 2028	1,2	1,2	1,2	1,2
Sopeutus vuonna 2029	2,3	2,7	2,0	2,4
Sopeutus vuonna 2030	2,4	2,8	2,1	2,5
Sopeutus vuonna 2031	2,5	2,9	2,2	2,6
Sopeutus vuonna 2032	2,6	3,0	2,3	2,7
Sopeutus vuonna 2033	2,6	3,1	2,4	2,8
Sopeutus vuosina 2028–2031	8,3	9,7	7,5	8,7

Lähde: Valtiovarainministeriön omat laskelmat

Kuvio 22. Velkaa kerryttävä jäämä herkkyystarkastelun eri skenaarioissa

Lähde: Valtiovarainministeriö

Kuvio 23. Julkisyhteisöjen velkasuhde herkkyytarkastelun eri skenaarioissa

Lähde: Valtiovarainministeriö

Seuraavissa tarkasteluissa lähtöoletuksena on, että suunnitelma on laadittu ja sen mukaiset jäämätavoitteet on asetettu skenaarion 3 (7 vuoden sopeutuskaudella) mukaisesti, mutta suunnitelman toteutuskaudella tapahtuu taustaoletuksista poikkeavaa kehitystä. Suunnitelman toteutuskaudella tapahtuvat muutokset eivät pääsääntöisesti heijastu julkisyhteisöjen nettomenojen kasvuun, koska suhdanne- luonteiset työttömyysmenot eivät sisälly nettomenoihin ja valtion menokehyykset rajoittavat muiden kuin suhdanneluonteisten menojen kehitystä. Tällöin Suomi todennäköisesti noudattaisi nettomenopolkua, mutta muutokset vaikuttavat alijäämätavoitteen saavuttamiseen.

Ensimmäisessä tarkastelussa oletetaan, että talouskasvu on pysyvästi 0,2 prosenttiyksikköä hitaampaa kuin suunnitelmaa laadittaessa. Hitaampi talouskasvu kasvattaa menojen BKT-osuutta, koska esimerkiksi sosiaaliturvamenot kasvavat suhteessa suunnitelmaa laadittaessa vallinneisiin odotuksiin. Myös tulot kehittyvät odotettua heikommin. Näin velkaa kerryttävien sektoreiden alijäämä jää ilman lisätoimia suuremmaksi kuin suunnitelman mukainen rahoitusasematavoite -2 % suhteessa

BKT:hen vuonna 2031. Rahoitusasematavoitteen saavuttaminen vaatisi hallituskaudella noin 1,1 miljardia euroa enemmän sopeutustoimia kuin suunnitelmaa tehdessä oletettiin.

Toisessa tarkastelussa oletetaan, että talouskasvu on pysyvästi 0,2 prosenttiyksikköä nopeampaa kuin suunnitelmaa laadittaessa. Tarkastelussa talouskasvun oletetaan johtuvan tuottavuuden kasvusta siten, että yleinen kustannustaso ei nouse nopeamman kasvun seurauksena. Nopeampi talouskasvu pienentää menojen BKT-osuutta, koska esimerkiksi sosiaaliturvamenojen odotetaan pienenevän suhteessa suunnitelmaa laadittaessa vallinneisiin odotuksiin. Tulot kasvavat odotettua nopeammin. Näin velkaa kerryttävien sektoreiden alijäämä kohenee ja suunnitelman mukainen rahoitusasematavoite -2 % suhteessa BKT:hen saavutetaan aiemmin luultua pienemmällä sopeutuskokonaisuudella: Se saavutettaisiin noin 1,3 miljardia euroa pienemmällä sopeutuskokonaisuudella. Tämä ei kuitenkaan täyttäisi Suomelle 7 vuoden suunnitelmassa sovittua nettomenopolkua, eli käytännössä euromääräinen sopeutustarve pysyisi samana kuin suunnitelmassa.

Kolmannessa tarkastelussa kuvataan finanssipolitiikan kertoimen vaikutusta laskelmiin. Skenaarioissa oletetaan, että kerroin on 0,6, mikä on komission laskelmissaan käyttämä kerroin, jolloin skenaarion 3 ja 7 vuoden sopeutusjakson mukainen velkaa kerryttävä jäämä vuonna 2031 olisi -2,5 %. Vaihtoehtoisissa tarkasteluissa oletetaan, että valitun sopeutuskokonaisuuden vaikutus talouskasvuun olisi voimakkaampi, eli kerroin olisi 1,0 tai 1,5.

Finanssipolitiikan välitön kerroinvaikutus voi vaihdella toimien ja esimerkiksi suhdannetilanteen mukaan. Suurempi finanssipolitiikan kerroinvaikutus heikentää talouskasvua ja siten pienentää sopeutuksen välittymistä velkaa kerryttävään jäämään sopeutusvuonna, mutta toisaalta vahvistaa kasvun nopeutumista sopeutuksen jälkeen. Jotta sopeutuskokonaisuudella saavutetaan vuonna 2031 sama velkaa kerryttävä jäämä kuin skenaariossa 3, sopeutusta on tehtävä enemmän. Tämän seurauksena sopeutustarve hallituskaudella 2027–2031 on kertoimen 1,0 tapauksessa noin 2 miljardia euroa suurempi ja kertoimen 1,5 tapauksessa noin 7 miljardia euroa suurempi kuin vertailukohtana olevassa skenaarion 3 7 vuoden sopeutuskauden mukainen sopeutustarve.

Arviot finanssipolitiikan kerroinvaikutuksesta vaihtelevat toimien laadun sekä talouden rakenteen ja suhdannetilän mukaan. Finanssipolitiikan kerroinvaikutuksesta on keskusteltu laajemmin valtiovarainministeriön julkaisussa Kokonaistaloudellisen ennusteen tausta-analyysyjä 2025 (Valtiovarainministeriö, 2025c).

Herkkyystarkastelujen 3–6 keskeiset tulokset on kuvattu taulukossa 9.

Taulukko 9. Herkkyystarkastelujen keskeiset tulokset

% suhteessa BKT:hen	Skenaario 3 7 vuoden sopeutus- jakso	Hitaamman kasvun skenaario	Nopeamman kasvun skenaario	Finanssi- politiikan kerroin 1	Finanssi- politiikan kerroin 1,5
Velkasuhde vuonna 2031	94,9	96,0	93,8	96,2	99,1
Velkaa kerryttävä jäämä vuonna 2031	-2,5	-2,5	-2,6	-2,5	-2,5
Velkaa kerryttävä jäämä keski- määrin vuosina 2027–2033	-3,3	-3,5	-3,5	-3,5	-3,3
Mrd. euroa					
Sopeutus vuosina 2028–2031	8,3	9,5	(7,1) 8,3	10,5	15,3

Lähde: Valtiovarainministeriön omat laskelmat

Liite 6 Parlamentaarisen työryhmän kokouksissa kuullut asiantuntijat ja saadut kirjalliset lausunnot

Kuullut asiantuntijat:

Asiantuntija	Organisaatio
Ahokas Jussi	BIOS
Costello Declan	European Commission, DG ECFIN
D'Elia Angela	European Commission, DG ECFIN
Hakola-Uusitalo Tuulia	Valtion taloudellinen tutkimuskeskus
Heiskanen Reijo	OP-ryhmä
Hetemäki Martti	–
Hilli Petri	QSA oy
Holappa Lauri	Uuden talousajattelun keskus
Kivistö Jarkko	Suomen Pankki
Koskinen Mikko	Työeläkevakuuttajat TELA
Kullas Emilia	Elinkeinoelämän valtuuskunta
Laesterä Eero	FCG Finnish Consulting Group
Lahtinen Markus	Pellervon taloustutkimus
Laina Patrizio	Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö
Lehtinen Teemu	Veronmaksajain Keskusliitto
Majanen Juha	Valtiovarianministeriö
Malinen Petri	Suomen Yrittäjät
Maliranta Mika	Työn ja talouden tutkimus Labore
Määttänen Niku	Talouspolitiikan arviointineuvosto
Orjasniemi Seppo	Valtiovarianministeriö
Pirttilä Jukka	Helsingin yliopisto ja Valtion taloudellinen tutkimuskeskus
Punakallio Minna	Kuntaliitto
Puonti Päivi	Elinkeinoelämän tutkimuslaitos
Pursiainen Heikki	Helsingin kaupunki
Rehn Olli	Suomen Pankki
Ruskoaho Juho	Kunta- ja hyvinvointialueyöntantajat
Saarenheimo Tuomas	Economic and Financial Committee

Asiantuntija	Organisaatio
Saxell Tarja	Valtion taloudellinen tutkimuskeskus ja Aalto-yliopisto
Sirviö Tom-Henrik	STTK
Sorjonen Pasi	Akava
Strauch Rolf	European Stability Mechanism
Urrila Penna	Elinkeinoelämän keskusliitto
Uusitalo Roope	Helsingin yliopisto ja Valtion taloudellinen tutkimuskeskus
Vartiainen Juhana	Kauppakorkeakoulu Hanken
Vihriälä Vesa	–
Wallenius Johanna	Stockholm School of Economics

Kirjalliset lausunnot:

Asiantuntija	Organisaatio
Aalto Tuomas	Palvelualojen työnantajat Palta ry
Appelqvist Jukka	Keskuskauppakamari
Aunesluoma Sanna, Kuuva Joel	Hyvinvointialan liitto
Hanén Liisa	Mikro- ja yksityisrittäjät ry
Holmström Bengt	–
Janas Pirkko	Tasa-arvovaltuutetun toimisto
Kotakorpi Kaisa	Verotutkimuksen huippuyksikkö (FIT)
Kyyrönen Otto	SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry
Okko Matti	Valtiontalouden tarkastusvirasto
Ollila Matias	Suomen uusiutuvat ry
Prein Timm	Helsingin yliopisto
Salmi Julia	Kauppakorkeakoulu Hanken
Sato Mariko	Amnesty International Suomen osasto
Sirviö Tom-Henrik	STTK ry

Lisäksi kolme yksityishenkilöä on antanut työryhmälle kirjallisen lausunnon.

Liite 7 Eriävä mielipide

Vasemmistoliitto on huolissaan Suomen julkisen talouden velkaantumiskehityksestä ja jakaa finanssipoliittisen työryhmän tavoitteen julkisen talouden velkasuhteen kääntämisestä laskevalle uralle. Vasemmistoliitto on valmis huomattaviin julkista taloutta vahvistaviin toimiin tulevalla hallituskaudella.

Suomen julkinen talouden velka-aste on kasvanut huolestuttavan nopeasti viime vuosina. Julkisen talouden haasteiden taustalla on pitkään jatkunut heikko talouskasvu, väestön ikääntyminen, veroasteen lasku, korkomenojen nousu ja puolustusmenojen kasvu, minkä lisäksi kriisit ovat kasvattaneet velka-astetta. Vasemmistoliiton eduskuntaryhmä näkee, että Suomen julkisen talouden tilannetta on parannettava ja velkasuhteen kasvu on taitettava. Julkisen talouden vahvistaminen edellyttää sekä talouskasvua edistäviä toimia että sopeuttamista. Vasemmistoliiton politiikassa painottuvat kasvua edistävät toimet ja tulojen vahvistaminen verotoimilla.

Finanssipoliittinen työryhmän tavoitteena on asettaa sellaiset rahoitusasematavoitteet, jotka edistävät julkisen talouden vahvistumista ja velka-asteen laskua. Rahoitusasematavoitteet asetetaan tässä vaiheessa niin, että ne ovat johdonmukaisia EU:n finanssipoliittisista säännöistä tulevien odotusten kanssa. Kansalliset finanssipoliittiset lisäsäännöt eivät vielä ole voimassa.

Finanssipoliittinen työryhmä asetettiin lokakuussa 2025. Työryhmän tavoitteena oli asettaa alustava seuraavan vaalikauden rahoitusasematavoite vuodelle 2031 sekä keskimääräinen ylivaalikautinen rahoitusasematavoite vuosille 2027–2033. Seuraavan vaalikauden rahoitusasematavoitetta päivitetään vielä joulukuussa 2026.

Työnsä tueksi ryhmä kuuli laajasti asiantuntijoita ja sai valtiovarainministeriöstä laskelmia ja selvityksiä. Työryhmän työskentely oli rakentavaa ja hyvin johdettua.

Vasemmistoliiton eduskuntaryhmä jakaa pääosin raportissa esitetyn analyysin julkisen talouden tilanteesta ja sen taustalla olevista kehityskuluista. Jaamme tavoitteen julkisen talouden vahvistamisesta ja velkasuhteen kääntämisestä laskuun.

Olenainen havainto raportissa on esimerkiksi se, että Suomen veroasteen 3 prosenttiyksikön lasku on heikentänyt julkisen sektorin tulopohjaa viimeisen 25 vuoden aikana. Tämä vastaa suurin piirtein 8–9 miljardia euroa. Toisaalta puolustusmenojen kasvu tulevina vuosina kasvattaa julkisen talouden menoja huomattavasti. Raportissa on myös aiheellisesti tunnistettu, että Suomen heikko talouskasvu on merkittävä velkasuhteen kasvua selittävä tekijä. Raportissa myös tunnistetaan,

että heikkoa talouskasvua selittää osaltaan Suomen alhainen investointiaste ja heikko kotimainen yksityinen kulutuskysyntä. Toisaalta raportissa on myös tunnistettu, että julkisen sektorin merkittävä nettovarallisuus vahvistaa julkisen talouden kestävyyttä.

Yhdymme parlamentaariseen työryhmän linjaukseen siitä, että EU:lle toimitettavaan keskipitkän aikavälin suunnitelmaan haetaan sopeutuskauden pidennystä neljästä seitsemään vuoteen. Pidempi sopeutusaika on tarpeen, jotta julkisen talouden vakauttamista voidaan tehdä hallitusti. Lyhyellä aikavälillä toteutettu mittava sopeutus vaikuttaa talouteen negatiivisesti, jolloin sen vaikutukset saattavat olla päinvastaiset kuin mitä niillä tavoitellaan. Esimerkiksi matalasuhdanteessa toteutettu sopeutus voi heikentää talouskasvua niin paljon, että se saattaa jopa kasvattaa velkasuhdetta.

Finanssipoliittisen työryhmän päätehtävä tässä vaiheessa oli asettaa ylivaalikautinen keskimääräinen rahoitusasematavoite vuosille 2027–2033. Rullaavaa tavoitetta päivitetään seuraavan kerran seuraavan vaalikauden puolivälissä vuonna 2029. Työryhmä päätyi raportissa asettamaan tavoitteeksi noin -3 % velkaa kerryttävien sektorien alijäämän. Eri skenaariotarkastelut ja herkkyystarkastelut päätyivät luvuille -3– -3,5 %, joten työryhmän tavoitetta noin -3 % voi pitää oikean suuntaisena. Olennaista on, että tavoite ei ole eksakti, joten se antaa hallituksille pelivaraa asettaa tavoitteensa ja tehdä politiikkaa yhteiskunta- ja talouskehitys huomioiden. Joka tapauksessa tavoite asetetaan uudelleen seuraavan vaalikauden puolivälissä, jolloin sitä voidaan päivittää toteutunut kehitys huomioiden.

Sen sijaan näemme ongelmallisena, että seuraavan vaalikauden rahoitusasematavoite asetetaan jo tässä vaiheessa. Seuraavan vaalikauden rahoitusasematavoite on erittäin herkkä oletuksissa ja ennusteissa tapahtuville muutoksille, mikä tunnustetaan ja tunnustetaan myös raportissa. Esimerkiksi oletus sopeutustoimien kasvua leikkaavasta vaikutuksesta, eli finanssipoliittisesta kertoimesta ja kerroinvaikutuksen kestosta, vaikuttaa laskelmiin. Prosessin aikana rahoitusasematavoitelaskelmat ja laskelmista johdettavat miljardit ovat muuttuneet moneen kertaan, jopa viikkojen sisällä, mikä osoittaa näiden laskelmien epävarmuuden. Lopullinen EU-vaatimuksista johdettava rahoitusasematavoite selviää vasta vaalien jälkeen, kun uusi hallitus käy neuvottelut komission kanssa. Myös EU-vaatimukset voivat muuttua tulevana vuosina, esimerkiksi finanssipoliittisen sääntökehikon tulkintojen eläessä tai mikäli puolustuspoikkeuslauseketta jatketaan. Vallitsevassa geopoliittisessa tilanteessa puolustuspoikkeuslausekkeen jatko vaikuttaa todennäköiseltä. Myös mikäli valtion ARA-takauksia uudelleenstrukturoidaan ja lainojen tilastointikäytänteitä sen johdosta muutetaan, on sillä vaikutuksia EU:n edellyttämään velkasuhteen alentamistahtiin.

Näin ollen vaalikauden tarkan rahoitusasematavoitteen ja siitä johdettavien miljardien linjaaminen ennen vaaleja ei ole tarkoituksenmukaista ja se vähentää tulevan hallituksen talous- ja yhteiskuntapoliittista liikkumavaraa tarpeettomasti. On myös ongelmallista asettaa tavoitteet tässä vaiheessa ennen kuin puolueet ovat omissa demokraattisissa prosesseissaan määritelleet talouspoliittisen linjansa vaaleihin ja seuraavalle vaalikaudelle.

Vasemmistoliitto esitti, että 2031 alustava alijäämätavoite olisi ollut noin -2 – -3 %. Löyhempi haarukka olisi antanut hallitukselle enemmän joustoa ja tuottanut pienemmän minimisopeutustavoitteen. Lopulta työryhmä päätyi kuitenkin vuoden 2031 rahoitusasematavoitehaarukkaan, joka tiukempi kuin laskelmissa tässä vaiheessa oletetut Euroopan unionin minimivaatimukset. Emme voi yhtyä tavoitteeseen.

Kukin hallitus päättää toimista vaalikauden rahoitusasematavoitteen saavuttamiseksi ja EU:n finanssipoliittisten sääntöjen noudattamiseksi. Näemme tarpeettomana sitoa seuraavan hallituksen käsiä talouspolitiikan toteuttamisessa edellyttämällä, että hallitus sitoutuu päätöksissään valtiovarainministeriön vaikutusarvioihin. Tällä vaalikaudella on selvästi osoittautunut, kuinka paljon arvioissa on kehitettävää ja kuinka epävarmalla pohjalla vaikutusarviot ovat olleet esimerkiksi työllisyysvaikutuksien tai yhteisöveromuutosten vaikutusten arvioinnin suhteen. Vaikutusarviointien kehittämistä on sovittu, mutta on vielä epäselvää, miten tämä toteutuu.

Vasemmistoliitto vahvistaisi julkista taloutta kasvutoimien ja verosopeutusten kautta. Olemme valmiita mittaviin, useiden miljardien sopeutuksiin seuraavalla hallituskaudella. Kuitenkin lopullisessa sopeutuksen toimeenpanossa seuraavalla vaalikaudella istuvan hallituksen on voitava huomioida sen hetkinen yhteiskunnallinen ja taloudellinen tilanne, jotta ei päädytä päätöksiin, jotka haittaavat kohtuuttomasti talouden ja yhteiskunnan kantokykyä.

Sopeutustoimissamme painottuvat verokeinot, sillä veroasteen lasku ikääntyvässä maassa, yhdistettynä puolustusmenojen suureen kasvuun, on keskeinen syy tulevien vuosien ennakoituille julkisen sektorin rakenteellisille alijäämille. Olemme esittäneet esimerkiksi suurten varallisuuksien varallisuusveroa, yhteisöveron korotusta, verotuksen vahvempaa progressiota sekä ansio- että pääomatuloverotuksen osalta, liikenteen verotuksen uudistusta ja yritysverotukien karsintaa sopeutuskeinoina. Lisäksi esitämme, että puolustusmenokasvua hillitään laskemalla asevelvollisuuden epäsuorat kustannukset osaksi puolustusmenojamme.

Haaste Suomen julkisen talouden velka-asteen vakauttamisessa ja kääntämisessä laskuun on mittava ja vaikea. Olennaista on pitää mielessä, että velka-asteen lasku on varsinainen tavoitteemme. Alijäämä puolestaan on mittari, joka kertoo kulloisestakin tilanteesta. Alijäämään vaikuttaa sekä suhdanne että harjoitettu finanssipolitiikka. Sopeutus ja kasvu puolestaan ovat keinoja velka-asteen kääntämiseksi. Keinoa, eli sopeutusta, ei tule nostaa tavoitteen asemaan. Mikäli sopeutukset mitoitetaan, ajoitetaan ja kohdistetaan väärin, voi se johtaa talouden toiminnan häiriytymisen seurauksena siihen, ettei velkasuhde lähde mittavistakaan sopeutuksista huolimatta laskuun. Väärässä suhdannetilanteessa toteutettu sopeutus saattaa jopa kasvattaa velkasuhdetta. Siksi kulloisellakin hallituksella pitää olla liikkumavaraa tehdä politiikkaa, joka ottaa huomioon sekä talouden että yhteiskunnan kantokyvyn.

Helsingissä 23.2.2026

Hanna Sarkkinen
Vasemmistoliiton eduskuntaryhmä

Lähteet

Eläketurvakeskus (2024) Karttuneiden eläkeoikeuksien arvo vuoden 2023 lopussa
Pekkarinen, Jukka ym. (1997) Rahaliitto ja Suomi – talouden haasteet. EMU-asiantuntijatyöryhmän raportti. Edita, Helsinki.

Suomen Pankki (2025) Euro ja Talous, Julkisen talouden arvio joulukuu 2025

Tauriainen, Juha-Matti (2026). Suomen julkisyhteisöjen nettovarallaisuus: määritelmät ja kehityspolut. Talouspolitiikan arvontineuvoston muistio, 1/2026.

Valtiovarainministeriö (2025a) Katsaus valtion taloudellisiin vastuisiin ja riskeihin, syksy 2025

Valtiovarainministeriö (2025b) Taloudellinen katsaus, talvi 2025

Valtiovarainministeriö (2025c) Kokonaistaloudellisen ennusteen tausta-analyysjä 2025

VALTIONEUVOSTO
STATSRÅDET

SNELLMANINKATU 1, HELSINKI
PL 23, 00023 VALTIONEUVOSTO
valtioneuvosto.fi
julkaisut.valtioneuvosto.fi

ISBN pdf: 978-952-383-112-4
ISSN pdf: 2490-0966